

Yıl: 1 Sayı: 8
17 Haziran 1990
2000 TL (KDV dahil)

B. Almanya	3.00 DM	Belçika	60.00 bfr
İngiltere	1.00 £	Danimarka	10.00 dkr
AHD	2.00 \$	İsveç	10.00 skr
Fransa	10.00 fr	Norveç	10.00 nkr
İsviçre	2.50 sfr	Avustralya	2.50 \$
Hollanda	3.50 hfl	Avusturya	20.00 S

Halk Gerçeği

Haftalık siyasi gazete

15-16 Haziran'ı artık aşalım!

● 20 yıl önce, 15-16 Haziran 1970 günlerinde Türkiye işçi sınıfı; ekonomik baskıya ve siyasi zulme karşı bilinçli bir şekilde başkaldırdı... İstanbul ve Kocaeli'nde kurulu 113 fabrikadan yüzbinlerce işçi iki gün boyunca alanları zaptetti...

● 20. yıldönümünde, olayları bizzat yaşayanlar 15-16 Haziran'ı Halk Gerçeği'ne değerlendirdi:

● **Orhan MÜSTECAPLIOĞLU:** "Eninde sonunda bir işçi patlaması yaşanacak."

● **Ahmet TOP:** "İnisiyatif tamamen tabanın ve onun içinden çıkan önderlerindi. İşçiler haklarını savunurlarken sınır olarak yasaları değil, meşruluğu ölçüt almalıdır..."

● **Sırrı ÖZTÜRK:** "Gelecek bizimdir. Mutlaka yenmesini öğreneceğiz ve de yeneceğiz. Elbette yeterince örgütlü, donanımlı ve birleşik gücümüzle..."

● **H. İbrahim AYAZ:** "İşçilerde birlikte hareket ettikleri taktirde bir takım şeyleri değiştirebilecekleri kanısı güçlendi. Kendimize güvenimiz geldi. 'İşçiyiz güçlüyüz' demeye başladık. Sınıf bilinci gelişti."

Yazıları sayfa 5,8,9'da

Devrimci alternatif yaratılmalıdır...

● Bugün sosyalist hareket farklı sendikal görüşlere sahiptir. Halk Gerçeği, farklı sendikal görüşlerin tartışılarak ortak bir devrimci alternatif yaratılmasından yanadır

● Coca cola fabrikasında grev tarihini, sendikaya aldirtmak işçiler için hiç de kolay olmadı

● Kocaeli'de başlayan sendikal birlik çalışmaları diğer illerde de yaygınlaşıyor

● Mithat Sarı: "Amacımız acil talepler doğrultusunda, Türk-İş içinde ve dışında, bağımsız tüm sendikaların ortak eylemliliğini sağlamaktır"

● F. Karakadılar başkanlığında oluşturulan 4 kişilik komisyon, Adapazarı ve Bursa'daki sendikaları ziyaret ediyorlar!

● 23 Haziran'da Kocaeli'de işçi mitingi düzenleniyor.

Yazıları sayfa 4-5'de

Çare sosyalizmde

● Bulgaristan'da seçimleri Sosyalist Parti kazandı. Bulgaristan halkı, Amerikan bayraklarıyla dolaşan Batı destekli muhalefet partilerine yüz vermedi. Emperyalizm bu seçimleri kazanamadı

Haber sayfa 11'de

Onlar da yendi...

● Portekiz'in ilk sömürgelerinden biri olan Mozambik'de FRELIMO'nun sürdürdüğü silahlı mücadele, her şeye rağmen başarı üzerine başarı kazanarak ülkeyi bağımsızlığına kavuşturdu...

Yazısı sayfa 10'da

Ortadoğu: Varolmanın dayanılmaz dengesi...

● Bölgedeki gelişmelere damgasını vuran olgulardan biri, bir avuç özgür vatan toprağı için verilen mücadelelerdir. Bugünden yarına Ortadoğu sorununun çözümünde merkezi önemi sahip olan bu hareketler Ortadoğu'nun özgürlük çiçekleridir. Ve Ortadoğu halklarına özgürlük, onların haklı savaşlarının zaferi ile gelecektir

● Ortadoğu'da oluşacak yeni dengenin odağında, gerici güçler ile ilerici güçler arasında saflaşma olacaktır. Bölgedeki yaşananlar bu saflaşmanın ilerici güçler lehine ve Ortadoğu halklarının ulusal bağımsızlık sorunlarının çözümüne yönelik bir gelişmenin eskisinden daha yoğun yaşanacağını ortaya koymaktadır

Yazısı sayfa 14'de

Sonsuzluk Ülkesi'nde neler oluyor?

● Masalci Dede'nin masalları yoksa gerçek mi?

Yazısı sayfa 13'de

Direnen bir halk!..

● Metin Çiyayî'nin röportajı
● Çift başlı yönetim biçimi

Yazısı sayfa 7'de

Ağrı eteklerindeki ateş

● Ağrı Ayaklanması'nın ardındaki örgüt Hoybun Cemiyeti'ydi. 1927 Ekiminde kurulan Hoybun Cemiyeti'nin tüzüğünden bölümler...

Dizi Yazı sayfa 15'de

"İşkencecilerden hesap soracağız"

12 Eylül döneminde İstanbul 1 Nolu Sıkıyönetim Mahkemesi Adli Müşaviri olan emekli Hakim Albay Durmuş Akşen, 12 Haziran günü Kadıköy'deki avukatlık bürosunda "Dev-Sol Silahlı Devrim Birlikleri" savaşçıları tarafından öldürüldü. Kaç kişi oldukları belirlenemeyen militanlar, saat 14.45 sıralarında, avukat bürosuna gelerek, Durmuş Akşen'e bir kağıt uzattılar. Kağıttaki, "12 Eylül işkencecilerinden hesap soracağız. Silahlı Devrim Birlikleri Dev-Sol" yazısını okuyan emekli hakim albay, daha doğrul-

madan, üç kürşunla ağır yaralandı. Komşuları tarafından hastaneye kaldırılan Akşen, ameliyat masasında öldü.

Dev-Sol'un ölüm listesinde yer alan Akşen'e, sekiz saatlik sürelerle üç koruma verilmişti. Daha sonra gazetelere telefon eden kimliği belirsiz kişiler, olayı Dev-Sol Silahlı Devrim Birlikleri'nin üstlendiğini belirterek, "12 Eylül'ün işkenceci hukukçularından Durmuş Akşen, Devrimci Sol tarafından cezalandırılmıştır. İşkenceciler cezasız kalmayacaktır" diye konuşular.

"İşkenceci Bodur'u cezalandırdık!.."

Siyasi Şube eski komiseri ve TIKKO masası şefi Muhsin Bodur, 13.06.1990 Çarşamba günü, kimliği belirsiz kişilerce öldürüldü.

Tunceli'ye tayini çıktığı için görevinden istifa eden Bodur, bütün uğraşlarına rağmen tayinini durduramamış ve yasal olmayan yollarla dedektiflik bürosu açmıştı. Vurulduğu zaman silahsız olan Bodur'un, istifası iade etmediği beylik tabancalarını, Hamdi Ardali'nin zorlaması ile geri verdiği ifade edildi.

Olayın ardından gazetelere tele-

fon eden kimliği belirsiz kişiler, TKP/ML TIKKO adına aradıklarını söyleyerek, "Birçok devrimci arkadaşımızın katlinden sorumlu olan işkenceci Muhsin Bodur'u cezalandırdık." dediler.

Bodur, 1977 yılında emniyet müdürleri Uğur Gür, Mete Altan ve polis memurları Mehmet Aydın ve Celal Demirtaş'la birlikte işkence yaptıkları iddiasıyla yargılanmıştı. 12 Eylül'den sonra ise, Bodur'a eski Cumhurbaşkanı Kenan Evren tarafından "Üstün hizmet" ödülü ve bir kol saati verilmişti.

Polisin "üstün" gayretlerini Savcı boşa "harcadı!.."

TKP (B) üyesi olmakla suçlanarak gözaltına alınan yirmi kişiden on dokuzu 12. 6. 1990 tarihinde çıkarıldıkları Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi'nce serbest bırakıldı. Botaş'da çalışan bir kişinin ise mahkemeye çıkarılmadığı ve hâlâ gözaltında olduğu öğrenildi.

Serbest bırakılanlar kendilerine işkence yapıldığını açıkladılar. DGM tarafında tutuksuz olarak yargılanmak üzere serbest bırakılanların isimleri şöyle:

İsmail Hakkı Güler, Hasan Özdemir, Vahdettin Pekdoğan, Haydar Çetin, Barbaros Hayrettin Yılmaz, Erkan Özkan, Ramazan Gezgin, Sevgi Teke, İlhan Yılmaz, Uğur Özel, Veysi Özel Hacı Mehmet Bozdağ, Mahmut Yılmaz, Hayri Çalağan, İsmet Kiraz, Mikail Erdil, Hüseyin Bilgili, Osman..., Perihan...

Deniz Kızları'na bin selam

İsmail SAFTER

Masal bu ya...

Vehsal masal değil, gerçek. Ateş yalını gibi, yüzümüzü yalayıp geçiyor. Yakıcı bir niteliğe vurgu yapıyor. Bir sıçramaya, bir bütünselliğe vurgu yapıyor. Yiğit kadınlarımız, analarımız, kızlarımız havar zilgıtlarıyla ayakta, geleceği işaret ediyorlar.

Masal değil dedik, masaleci dedemiz kızmamın.

Diyor ya ozan, "Deniz kız girdi düşerime ben iflah olmam." Evet, Deniz Kızları'mız düşerimizi süsüyorlar. Kayga atesine, yüreklerini taşıyorlar. Bir değil bin yürek çarpıyor. Kor olmuştur yürekler, TC devletini daha da korkutmakla kalmıyor; aynı zamanda baskının, şiddetin dozajının daha da artırmasını, korkunun verdiği ne yapacağını bilmez davranışlarla, etrafa saldırmalarının boyutlarını da çeşitlendiriyorlar.

Hele hele "millî maçı, millî heyecan" değil, ulusal bir heyecanı, ulusal bir kavramın rüzgarını estiriyorlar. Buna seyirci kalmak, "beni enterese etmez" demek, bize yakışmaz. Bir aydın, bir sosyalist, bir ihtilalci olarak buna seyirci kalamaz. Sayın "Adı Yasaklanan Ülke" Valisi Hayri Kozakçıoğlu, oradaki cinayetleri nasıl "millî bir maçı" seyrediyor gibi seyredebiliriz? Yani o kadar da değil bayım. Sizin beyninizin hizmet ettiği anlayış, bizden çok çok uzak.

Hey! Deniz Kızları giriyor düşerimize, iflah olan bırakın bu işi. Bizim iflah olmaya niyetimiz ve zamanımız yok. Tarihin tekerleği, bizden yana dönüyor. Kimseden korkumuz yok!

Kolluk kuvvetleri, kelle avcısı özel timleri ve millî çeteler köy korucuları ile terör estiren devlet, hamur teknesinin başında yüzyılların acısını yoğun kadınlardan 13-14 yaşındaki kızlara kadar herkesi tutuklamaktan geri durmamıştır. "Mesele artık namus meselesi olmuştur." Böyle diyor SHP İlçe Başkanı Abdülsetam Kılıç ve devam ediyor, "Kadınlarımızı ve kızlarımızı çırpıcıplak soymuşlar. Asmışlar, küfretmişler, akla gelebilecek her türlü kötü muameleyi uygulamışlar. 13-14 yaşlarındaki kızlara böyle davranılmaz. Bu artık namus meselesi oldu. Dargeçil'te durum son derece gergin. Yeni bir olay çıkabilir."

Diğer taraftan, gözaltına alınan 14 yaşındaki bir kız çocuğu ise şöyle diyor: "Olay sabahı komşuımıza gidiyordum. Yolda askerler beni yakaladılar. Gözaltına alınan diğer insanlarla birlikte Mardin'e, Alay'a götürüldük. Bey gün burada kaldık. Alay'da özel tim bize çok kötü davrandı. Bizi çırpıcıplak soyanlar asıldılar. İşkence yaptılar..." Gözaltına alındıktan sonra serbest bırakılanlarla görüşebilir miyiz? sorusuna ise "Herkes konuşmak istiyor. Fakal telefonlar dinleniyor. İnsanlar korkuyorlar. Asker duyduğunda çok kötü davranıyor" diyor. Somut durum bu. Ama önemli bir gelişme. Somut bir sıçramayı ifade ediyor. Feodal kalıntıların etkisini koruduğu bir toplumda, böyle bir olay ciddi bir hareketliliğe denk düşer. Bu gelişmeler, insanın moralini düzeltiyor. Usta'nın sözü kulaklarımızda çinliyor:

"Küçük de olsa, günlük başarılar için çaba harcamalı (bir tek şehir söz konusuysa saatlik başarılar önemlidir ve ne pahasına olursa olsun moral üstünlüğü elinizde tutmalısınız)" (Lenin'den Anılar-3- s. 9)

Evet, "cesaret, cesaret ve yine cesaret." Haklılığımızdan aldığımız kararlılıkla bir adım daha heri!

Ege PKK davası sonuçlandı

(Halk Gerçeği - İZMİR) PKK Ege Bölgesi Ana Davası, 12 Haziran 1990 günü yapılan duruşma ile sonuçlandı. 9'u tutuklu 14 sanığın yargılandığı davada sanıklardan,

Şehmuz Poyraz: 27 yıl
İbrahim Özmen: 27 yıl
Ahmet Akyol: 15 yıl
Zahir Dinler: 15 yıl
Bayram Yüksel: 10 yıl
Abdullah Acar: 10 yıl
Fatma Aksoy: 10 yıl
M. Ali Ara: 10 yıl
Mahzun Özer: 10 yıl

Tutuklu sanık Ahmet Aksoy: 3 yıl ağır hapis cezası ile cezalandırıldı. Kalabalık bir kitlenin izlediği duruşmada Şehmuz Poyraz yaptığı savunmada, "Bir insan ve Kürt olarak, Kürt halkının bin yıldır başaşağı giden tarihini Kürt ulusal kurtuluş savaşı ile ayakları üstüne oturtulma mücadelesinde yer almaktan onur duyuyorum. Yeterince katkıda bulunamamanın ezikliğini de duyuyorum" ve devamla "Kürt halkı şimdiye kadar istilacı güçlere boyun eğmemiştir. Kürt insanı teslimiyeti kabul etmemiş, dağları kendine mesken tutmuştur. Kürt halkının kendi kimliğini inkar etmesi için yapılan baskılara rağmen kimliğini korumaya çalışmıştır" dedi.

Bu esnada savcı müdahale ederek, "Sanık siyasi propaganda yapıyor, TC'ye, güvenlik güçlerine hakaret ediyor, savunmaya devam etmesi usulsüzdür" dedi. Mahkeme heyeti verdiği ara kararla, sanığın savunmasına devam etmesine karar verdi.

Şehmuz Poyraz daha sonra, "1990 Newroz'unda hareketimiz halk ayaklanması ile yeni bir evreye girmiştir.

Hiç bir güç PKK ve Kürt halkını yargılayamaz. Asıl suçlular Kürt halkını talan eden sömürgeci güçlerdir. Her türlü baskı ve kıyımları uygulayan sömürgecilerdir. Asıl suçlular Türk halkını da ezen ve emperyalizme peşkes çeken sömürgecilerdir. Yaşasın PKK, yaşasın ERNK, yaşasın APO" diyerek savunmasını tamamladı.

Arif Canyılmaz halkevlerinde anıldı

25 Nisan 1990 günü, Burdur'da Bizim Ocak dergisi yöneticisi faşist Zeki Tunç, Haluk Demircan ve Gürkan Kurtbay'ın bıçak, falçata kullanılarak katledildiği devrimci öğrenci Arif Canyılmaz anısına, Belediye Salonu'nda Burdur Halkevi öncülüğünde düzenlenen geceye İstanbul, Ankara Isparta ve yurdun dört bir yanından gelen halkevçiler ve devrimci öğrenciler katıldılar.

Burdur Halkevi gecesi, Arif Canyılmaz ve tüm devrim şehitleri anısına bir dakikalık saygı duruşu ile başladı. Gecede söz alan konuşmacılar, Burdur'da işlenen cinayetin iç yüzüne değinerek, faşist saldırganların kimler tarafından korunduğunu çok iyi bildiklerini belirttiler. Konuşmacılar Türkiye'deki toplumsal mücadelenin geldiği aşamaya ve egemenlerin en çok korktukları Kürt hareketinin haklı mücadelesi olduğu gerçeği üzerinde görüşlerini bildirdiler. Arif Canyılmaz'ın öldürülmesinin kınanması ve Kürt halkının mücadelesine ilişkin konuşmalar, "Kahrolsun sömürgecilik, Yaşasın Direniş zafere teslimiyet ihanete götürür, Direnmek yaşamaktır, Faşizmi hesapla sorulacaktır, Faşizme karşı omuz omuza, Arif aramızda" sloganları ile desteklendi.

Gece devam ederken, Burdur Eğitim ve Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin yayılan açlık grevlerini desteklemek, Arif Canyılmaz'ın öldürülmesi akabinde katıldıkları protesto

eylemlerinden dolayı haklarında okul yönetimine verilen cezaları ve faşizmin katliamlarını protesto etmek amacıyla, gecede, açlık grevine başlanacağı duyurusunu yapmalarına engel çıkarıldığını bildiren yüz yakın öğrenci salonu terk ettiler. Salondan erken ayrılan öğrencileri Burdur polisi gözaltına almak istedi, ancak girişimleri sonuçsuz kaldı.

İstanbul Halkevleri adına söz alan Kamil Kartal: "Arif Canyılmaz'ın katledilmesini protesto etmek amacı ile toplanan imzaları Burdur Valiliği'ne verilmek üzere Burdur Halkevi yöneticilerine teslim ettik" dedi.

Üniversite'den tepki

Yeni çıkarılan bir yasayla üniversiteler tamamen bir eğitim ticarethanesi haline getirilmek isteniyor. G.Antep Üniversitesi öğrencileri de bu olaya olan tepkilerini, eylemlilikleriyle dile getirdiler: "Ezilen, sömürülen insanların ve bunların evlatlarının okumasını engellemek anlayışını taşıyan bir yasa, ancak antidemokratik bir iktidardan gelir. Biz ezilen halkların çocukları olarak, üniversitelerimizdir. Üniversite haklarımızı söke söke alırsız şiarıyla çıkıyoruz. Bu şiarla, yıllardan sonra üniversitemiz öğrencileri olarak eylem koyduk.

26 Mayıs 1990 tarihinde okuldan şehre doğru yaklaşık bin civarında öğrenci toplu halde yürüdü. Amaç paralı üniversiteyi protesto idi. Bizim olan üniversiteye sahip çıkmaktı."

Yürüyüşten iki gün önce başlatılan bir diğer eylem de beyaz tişörtlerle bastırılmış sloganlarla dolaşmaya başlamaktı. Yürüyüşte bu tişörtler giyilerek yapıldı. Tişörtler şu sloganlarla süsleniyordu:

"Bir diploma 36 milyon", "Baba bana diploma al", "Üniversiteler dilelenebilir". Bu tişörtlerle yürüten öğrenciler ilin büyük PTT'sinden meclise protesto telgrafları çekerek dağıldılar.

Sosyalist dergiler sürekli eylem halinde

413'e karşı topluca protesto telgrafları çeken sosyalist dergi temsilcileri daha sonra yasal miting girişiminde bulundular. Başvuruda bulunan dergi temsilcilerinin bazıları gözaltına alınmıştı. Miting yapmalarına izin verilmeyen temsilciler 14.6.1990 Perşembe saat 19'da İstanbul'dan Ankara'ya yürüyüşe geçtiler.

Halk Gerçeği Haftalık siyasi gazete	İmc Basın Yayın Ticaret ve Sanayi Ltd. Şti. adına sahibi	İşçi-Sendika Servisi: Yıldırım BİLGİN Gençlik Servisi: Gürçan ÇİLELİZ Ekonomi Servisi: Zeki ALBAYRAK Dış Haberler Servisi: Hüseyin AYKOL İnsan Hakları Servisi: Nursel EREN	Hukuk danışmanları: Av. Ahmet AKSÜT Av. Ercan KANER Av. Eren KESKİN Av. I. SİNEMİLLİOĞLU Av. İsmail ARSLAN Av. İsmet ATEŞ Av. Osman ERGİN Av. Serhat BUCAK Av. Zübeyir AYDAR	Temsilcilikler: Denizli: Müşerref UYSAL İzmir: Sezai CANDAN Kırıkkale: İsmail H. GÜLER - Hasan ÖZDEMİR Mersin: Renzi ERKUT - Mustafa ERCAN Samsun: Ali KAVURGACI Tel: 36-120716 Trabzon: Cavit KUTANIS Tel: 031-39035 Diyarbakır: Mehmet ÖNDER - Kenan AZIZOĞLU Urfa: Adnan GÖKÇE Tel: 8767-2853 Köln: Ethem ÇAPAROĞULLARI Tel: 0221-7002336
	Yönetim yeri: Başmüshap Sok. Cemilbey İşhanı No:14/2 34410 Çağaloğlu-İstanbul Tel.:513 34 32 - 513 34 33	Sorumlu Yazı İşleri Müdürü İsmail SAFTER	Teknik hazırlık: Diz Basın Yayın Tel: 522 19 85 Basım: İlçak Tesisleri Genel dağıtım: Hürriyet Holding A.Ş.	

"Savunma hakkımız engellenemez"

İstanbul 1 Nolu DGM'de 17'si tutuklu 22 kişi, **Genç Komünistler Birliği**'ne üye olmak, 2911 sayılı kanuna muhalefet, pankart asmak suçlarından TCK'nın 141/5. maddesinden yargılanıyorlar. Sanıklar müşterek ifadelerinin okunmasını talep etmelerine rağmen, mahkeme heyeti kişisel sorguların yapılmasını istedi. Tutsaklar kişisel sorgularını daha sonra okuyacaklarını, önce toplu savunma metninin okunmasını tekrar talep edip ifade vermediler. Bunun üzerine sanıklardan biri, "Ben bir genç komünistim, bunun da ifademe eklenmesini istiyorum, sizin mahkemeniz beni bağlamaz. Ayrıca, DGM'nin kime hizmet ettiğini biliyorum, düşüncüm için yargılanıyorum" dedikten sonra yargıcı alkışla protesto ettiler. Tutsaklardan biri ise, "Sizin mahkemeniz egemen sınıfın mahkemesidir, son sözleri ezilen sınıflar söyleyecek, biz burada öğrenci olarak yargılanıyoruz ve sesimizi kısıtmak istiyorlar. Bu

ses özgürlüğün, işçinin, köylünün, insanca yaşamın, devrimin sesidir ve 17 yaşında ölüme giden Erdal Eren'in, faşizme ölüm, halka hürriyet' şiarıyla ben bunları söylüyorum" dedi. Tutsak oturduktan sonra alkışlandı. Bu arada avukatlar mahkeme heyetinden

ara talebinde bulundular. Ara talebinin reddedilmesi üzerine avukatlar mahkemeyi topluca terkettiler. Tutsaklar ise, "Faşizme ölüm, halka hürriyet, Savunma hakkımız engellenemez" sloganlarıyla dışarıya çıktılar. Dava 26 Temmuz 1990 tarihine ertelendi.

Basına ve kamuoyuna!..

Egemen sınıflar 10 Haziran 1990 günü sosyalist basın mensupları olan bizleri cebir yöntemiyle iki gün 1. Şube'de ve karakolda alıkoyarak kendi "yasallığını" yasadışı bir hukuk zemininde yürüttüklerini bir kez daha ortaya koydular.

10 Haziran 1990'da, "413'le başlayan kararname zincirine hayır" miting ve yürüyüşünün iptal edildiğini bilmeyen duyarlı kesime duyurmak ve bu keyfiliği bir basın açıklaması ile protesto etmek için Zeynep Kamil Parkı'na gelen tertip komitesi ve gelişmeleri izlemek için bulunan biz sosyalist basın temsilcileri ve çalışanları, saat 11.30'da Üsküdar "Emniyet" Amiri yönetimindeki polis ekiplerince hiç bir açıklama yapılmaksızın yaka paça tartaklanarak alınıp götürüldük. "Bizi neden alıkoyuyorsunuz" diye soran Yeni Demokrasi yetkilisi arkadaşımız Mehmet Ali Eser, Üsküdar "Emniyet" Amiri tarafından dövülmüş ve iki gün sonra çı-

karıldığı Adli Tıp'ta 7 gün iş göremez raporu almıştır.

Söz konusu "Emniyet" Amiri'nin bu yasadışı tutumu Türkiye'de gayri insani muamelelerin münferit değil, bir politika olduğunun açık göstergesidir.

Bu tavrıyla yetinmeyen Üsküdar "Emniyet" Amiri kendi yasadışı tavrını örtbas etmek için, "İzin verilmeden bir miting ve yürüyüşü yasadışı bir tarzda yapmaya yeltendiler, iki kez uyarımıza rağmen dağılmadıkları için alıkoyduk" şeklindeki bir düzmece tutanakla bizleri savcılık önüne çıkarmıştır.

"Emniyet Amiri" olmak gibi bir sıfatı hiç kimseye kendi suçluluğunu örtmek ve başkalarının özlük hakkını alenen çiğnemek gibi bir hakkı vermediğinin bilincinde olan biz sosyalist basın mensupları, bu tutumu kıyıyor, yasadışı bir şekilde iki gün özgürlüğümüzü kısıladığı, arkadaşımız M. Ali Eser'i darp yoluyla yaralama-

sına neden olduğu için Üsküdar "Emniyet" Amiri hakkında yargı yoluna başvurduğumuzu açıklıyoruz.

Deng: Yazışleri Müdürü Kamil Ermiş

Devrimci Mücadele: Yazışleri Müdürü Gürdal Çingil

Emek: Yazışleri Müdürü Saban Devrez, Remzi Bilget

Halk Demokrasisi: Yazışleri Müdürü Ertuğrul Genç

İşçiler ve Politika: Yazışleri Müdürü Muteber Yıldırım

Medya Güneşi: Fikret İpek

Sosyalizm: Yazışleri Müdürü Halil Çelik, İsmail Hakkı Yükselen

Yeni Demokrasi: İdari Müdür Mehmet Ali Eser, Yazışleri Müdürü Tuncer Dilaveroğlu

Yeni Öncü: Rıza Akyüz

Trabzon'da baskılar...

(**Halk Gerçeği - TRABZON**) Karadeniz Teknik Üniversitesi rektörlüğüne 1985 yılında getirilen ülkücü militan Kemal Gürüz geldiği günden beri, (kendi deyimiyle, "Ben burada olduğum sürece komünistlerin benden çekeceği var...") üniversitedeki idari kadronun faşizan-keyfi bir şekilde değişimi, öğrencilere yönelik baskının artırılması vb. davranışlarını kesintisiz şekilde sürdürmektedir. Öğrencilerin tepkisi süreç içerisinde yoğun bir şekilde artmıştır. Rektör bu tepkiyi bastırmak amacıyla son bir ay içerisinde 60'a yakın öğrenciye disiplin soruşturması açmıştır ve halen açmaktadır. Kampüs içindeki öğrenci eylemleri sırasında polis-rektörlük işbirliğiyle öğrenciler gözaltına alınmaktadır.

Trabzon'daki polis-idare işbirliğinin son halkası olarak, **Halk Gerçeği Trabzon Temsilcisi Cavit Kutanis** ile birlikte üç kişi 4 Haziran gecesi gerekçesiz olarak ve zoraki içeri alınmıştır.

Öte yandan, Trabzon Halkevi Şubesi'nin 3 Haziran 1990 tarihinde 1. Genel Kurul Toplantısı yapıldı. Toplantı boyunca polis video çekimi ve rahatsız edici davranışları izleyiciler tarafından tepkiyle karşılandı. Bütün olumsuzluklara rağmen Genel Kurul olaysız geçerek yönetim kurulu ve diğer kurullar seçildi.

DGM duruşmaları...

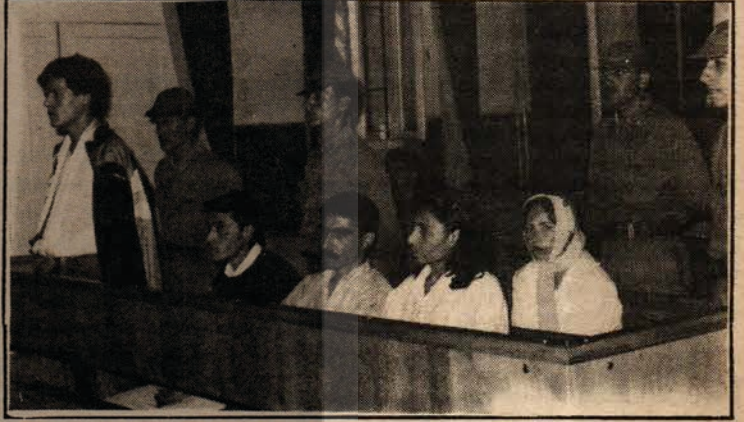
PKK davasında tahliye

TCK'nın 168/2 maddesi gereğince, örgüte gelir sağlamak ve üye olmak-tan, dördü tutuklu, biri tutuksuz olarak, toplam beş kişi, İstanbul 2 nolu DGM'de yargılanmaya başlandı.

Mehmet Zahir Minnaz, Mehmet Ali Şimşek, Fatma Özsu, Ali Dinçer'in tutuklu, Müşerref Dinçer'in ise tutuksuz olarak yargılandığı davada, tut-saklar, siyasi poliste baskı altında ifade verdiklerini, işkence gördüklerini ve Fatma Özsu'nun okuma yazma bilmediği halde ifadesini, "imzala, yoksa çocuğunu buraya getiririz" tehditi karşısında imzaladığını söylediler. Ayrıca, tombalacılık yapan, Mehmet Ali Şimşek'in, bu davayla hiçbir ilgisi olmamasına rağmen, PKK'lı diye mahkemeye çıkarılması da ilginç bir olaydı.

Mahkemeye getirilirken dövüldüklerini iddia eden tutsaklardan Mehmet Zahir Minnaz, "Kolum kırık olduğu halde, teğmen, askerlere bana vurması için emir verdi. Ancak, askerler bana vurmayınca, Teğmen Altan Polat, kelepçeyle kırık koluma vurdu. Bundan dolayı, Teğmen Altan Polat hakkında suç duyurusunda bulunuyorum" dedi. Avukatlar, Teğmen Altan Polat'ın, Yıldız Üniversitesi işgalinden gözaltına alınan tutsaklara da aynı şekilde davrandığını söylediler. Mahkemeye ara verildiğinde ise teğmen, büyük dağları Allah, küçükleri ben yarattım dercesine, avukatlara, "Onlar benim gözetimimde, istersem öldürürüm" dedi.

Duruşma sonunda, tutuklu Fatma Özsu tahliye olurken, diğerlerinin tutukluluk hallerinin devamına karar verildi. Duruşmaları...

Yazışleri müdürlerine davalar sürüyor...

Sosyalizm ve Toplumsal Mücadeleler Ansiklopedisi Sorumlu Yazışleri Müdürü Ali Erkan Kayılı, yayın yoluyla "Kürtçülük" propagandası yapmak ve "PKK tarihine kısa bir bakış" başlıklı yazı nedeniyle İstanbul DGM'de yargılandı.

A. Erkan Kayılı, 68. fasikülde yayınlanan, "PKK tarihine kısa bir bakış" yazısının PKK Genel Sekreteri Abdullah Öcalan tarafından posta yoluyla yollandığını ve açık adresini bilemediğini söyledi.

TAYAD'a bir dava daha!

Derneğin, yasadışı faaliyetlerde bulunması suçundan, 2911 sayılı kanununa muhalefet ve "sanıkların cümlesinin yakın akrabaları, yasadışı silahlı bir örgüt olan Dev-Sol üyesi olmaktan yargılanmış veya yargılanmaktadır" suçundan TAYAD'ın kurucu üyeleri 11 Haziran'da İstanbul DGM'de yargılandılar.

Avukat Bedii Yarayıcı: "Günümüzde anti-demokratik davalar sürmektedir. Siyasi iktidar, özgürlük, demokrasi laflarını kullanırken, siyasi maskesini de göstermektedir. Hukuk dışı kanunlarla demagogimizin Samsun şubesi kapatıldı. İddianamede bulunan suçlamalar, demogimize yönelik tamamen önyargılı ve subjektiftir. Derneğin kapatılmasına ilişkin hukuki bir yön yoktur ve davanın düşmesini talep ediyorum" dedi. TAYAD'ın 60'a yakın davası var: 3 takipsizlik, 4'ü beraat; 53 davası halen sürmekte.

Ajanı öldürme iddiası

21.3.1989 yılında TKP/ML TIKKO içinde MİT adına çalışan Engin Kayayı kaçırmak, öldürmek ve yasadışı bir örgüte üye olmaktan yargılanan 7 kişinin, tutukluluklarının devamına, İstanbul DGM'de karar verildi.

Sanıklardan Engin Alaybaşı: "Suçlamaları reddediyorum, hakkımda suç ibaresi taşıyan bir şey yok. Ben bir öğrenciyim, hiç bir insanın geleceğiyle oynamak bu kadar basit bir şey değil. Tahliyemi talep ediyorum" dedi. Sanık Gürçan Uslu ise, "16 aydır tutukluymuz, polis yazdığı iddialar tamamen asılsızdır. Hiç bir delil olmadığı halde tutukluymuz" dedi. Dava 9.7.1990'a ertelendi.

ABONE KOŞULLARI

Yurtiçi:

6 aylık 40.000 TL
1 yıllık 80.000 TL

Yurtdışı:

6 aylık 60.- DM
1 yıllık 120.- DM

Abone bedelini, İsmet Ateş adına Pamukbank Türbe Şubesi 02360640 numaralı hesaba / yurtdışı için, Pamukbank Türbe Şubesi 26865677 numaralı döviz tevdiat hesabına yattıktan sonra makbuzun bir fotokopisini bize gönderiniz. Gazeteniz adresinize postalanacaktır.

Damlada okyanustular

Kimi zaman bir avuç insan; halkın bilincini, iradesini, onurunu, öfkesini, gelecek güzel günlere umudunu temsil eder. Diyarbakır ve İstanbul ölüm orucu şehitleri, ölümsüzleşen yaşamlarıyla bunun en güzel sembolü olmuşlardır.

Y. AYAŞLI, S. AÇAN,
K. GÜNGÖR

Kısa Kısa Kısa Kısa

Osmaniye Belediyesi'nde sözleşme imzalandı

(Halk Gerçeği - MERSİN) 850 işçinin çalıştığı Adana-Osmaniye Belediyesi ile Belediye-İş Sendikası arasında toplu-ış sözleşmesi imzalandı. Sözleşme görüşmelerine üç aydır devam ediliyordu.

İmzalanan sözleşmeye göre işçiler yüzde 90 zam alacaklar. Böylelikle ortalama ücretler 500-600 bin liraya yükselmiş oldu. Sözleşmeye göre işçiler ayrıca şu sosyal yardımlardan yararlanacaklar: Aile yardımı olarak 65 bin lira net, çocuk yardımı olarak 12 bin lira net, yakacak yardımı olarak 2 ton odun, Kurban Bayramı yardımı 200 bin lira net, Ramazan Bayramı yardımı 150 bin lira net.

Ayrıca, Adana Anakent Belediyesi, Seyhan Belediyesi, Yüreğir Belediyesi, ASKİ işyerlerinde 2 bin 700 işçi adına sürdürülen görüşmelerden sonuç alınamaması üzerine, arabulucu devreye girdi. Resmî arabulucu olarak Prof. Dr. Adnan Gülerman atandı. Belediye-İş Sendikası Adana Şube Başkanı Ali Umar, işverenin daha önceki rakamlarda ısrarlı olduğunu vurgulayarak sonuç alana kadar pazarlığı sürdüreceklərini belirtti.

AKSU Plastik'te işten atılmalar

(Halk Gerçeği - MERSİN) Adana-Ceyhan karayolu üzerinde kurulu bulunan AKSU Plastik'te çalışan 13 işçinin sözleşme akitleri feshedilerek işten atıldı.

Laspetkim-İş Adana Şube Başkanı Zeki Özer konuyla ilgili olarak, "İşçilerin tekrar işbaşı yapabilmeleri için elimizden geleni yapıyoruz" dedi. Toplu-ış sözleşmesi görüşmelerine devam edilen işyerinde toplam 13 işçi çalışıyor.

ABD üslerinde çalışanlara kapı gösteriliyor

(Halk Gerçeği - MERSİN) Adana'da bulunan ABD'ye ait İncirlik Askeri Üssü'nde çalışan 69 işçiden 20'si işten atıldı. İşten atılan altı kişinin iş emekliliğine çok az bir süre kaldığı belirtiliyor. Ayrıca daha önce Malatya'daki ABD üsünde görevli 9 kişinin işine son verilmişti.

Ücretler sadaka gibi

(Halk Gerçeği - MERSİN) Tek Gıda-İş Sendikası Mersin Şube Başkanı Lütfü Çetinkaya, giderek artan hayat pahalılığı karşısında ücret artışlarının yetersiz kaldığını söyledi.

Ek zam taleplerinin kısa sürede yerine getirilmesini isteyen Çetinkaya, kendisiyle görüşen muhabirimize şunları söyledi:

"600 bin kamu işçisi, aldıkları ücretlerin son zamlar karşısında erimesiyle birlikte inim inim inlemektedirler. Ücretler hayat pahalılığı karşısında komik kalmaktadır. Çalışan kesim hiçbir zaman hakkı olan ücreti alamıyor. Hayat pahalılığı karşısında ücretler sadaka gibi kalıyor. Biz sadaka değil, hak istiyoruz."

İskenderun akaryakıt tesislerinde vizite eylemi

(Halk Gerçeği - MERSİN) Petrol-İş Sendikası'na bağlı Shell ve Mobil şirketlerinin İskenderun'daki dolun tesislerinde 27 işçiyi kapsayan toplu-ış sözleşmesi görüşmelerinin anlaşmazlıkla sonuçlanması üzerine işçiler pasif direnişe geçerek toplu viziteye çıktılar.

Toplu-ış sözleşmesi görüşmelerinin 1 Nisan 1990 tarihinden itibaren kesildiğini belirten Petrol-İş Sendikası Şube Başkanı Deliveli: "İşverenin katı tutumunu protesto etmek amacıyla başlattığımız direnişlerimizi devam ettireceğiz" dedi.

Yabancı şirketlerle kamu kuruluşlarını ayırt etmek gerektiğini belirten İsmail Deliveli, "Mobil ve Shell dolun tesislerinde çalışan 27 işçi için ücretlerin birinci yıl yüzde 100 artış ile brüt 2 milyon, ikinci yıl içinse 2.5 milyon ücret talep ettik. Bu ücretlerimizin, işçilerimize ödenmesi için masa başında yaptığımız pazarlıklar olumlu sonuç vermedi. İşçilerimizin hak ettiği ücreti alabilmeleri için başlatılan toplu vizite eylemlerini başka direnişler de takip edecektir" dedi.

Ayrıca, Shell Tesisleri Müdürü Şeref Sayılır, güvenlik görevlisi İbrahim Sarıççek aracılığı ile, işçilere ziyarete gelen ziyaretçiyle işçinin telefon görüşmelerini yaptırılmadığını belirten işçiler, tesisleri Belene Kampı'na benzettiklerini söylediler.

Sendikalara polis takibi

İstanbul'da bulunan sendika şubelerinin oluşturdukları Şubeler Platformu, 13 Haziran 1990 günü Petrol-İş Sendikası'nın İstanbul şubesinde bir toplantı düzenlemiştir. Bu toplantıya İstanbuldaki tüm sendikalar bir yazı ile çağırılmıştır. Polis toplantıya sendikacılardan önce gelerek toplantıyı yapamayacaklarını bildirmiş ve sendikayı ablukaya almıştır. Toplantıya gelen 12 sendika yöneticileri daha sonra bir başka sendikaya giderek Şubeler Platformu toplantısını gerçekleştirmişlerdir.

Grev tarihi böyle tespit edildi!

● Babaeski'de kurulu Coca-Cola fabrikasının 150 işçisi grev aşamasına geldi, ama Tek Gıda-İş Sendikası yöneticilerine greve çıkacağı tarihi tespit ettirmek hiç de kolay olmadı...

Coca-Cola'nın Babaeski'de kurulu tesislerinde çalışan 150 işçi adına Tek Gıda İş Sendikası'nın yürüttüğü toplu sözleşme görüşmeleri anlaşma sağlanamayınca grev kararı ile sonuçlandı. Grev kararı ve gangaster sendikacılıkta yıllardır sabıkası oldukça çok olan Tek Gıda-İş her zamanki huyundan vazgeçmeyerek, bu kez de grev tarihini savaştırmaya başladı. 13 Haziran 1990 günü 150 arkadaşları adına 35-40 işçi Babaeski'den yola çıkarak Tek Gıda-İş'in Üsküdar'daki Trakya ve Anadolu Bölge binasına geldiler. İstekleri 7 Haziran 1990 günü ilan edilen grevin tarihini bir an önce belirleyip greve çıkmaktı...

İşçiler Tek Gıda-İş Bölge Sekreteri Korkut Güler'in makam odasına girdiler ve grubun sözcüsü işyeri temsilcisi Hüseyin Gönen, Sendikanın Bölge Sekreteri Korkut Güler'e, "Prosedür tamamlandı, hadi grev tarihini tespit edelim ve greve çıkalım" diyordu. 30 arkadaşı da, "Evet, grev yapmaya hazırız, günümüzü tespit edelim" diye diretiyorlardı... Korkut Bey ise Tek Gıda-İş'te hakim olan onlarca yılın uyşukluğu ve oyalayıcılığı ile, "Ama yasa, ama prosedür, ama noter, ama tesellüm belgesi..." engellerini sıralayıp duruyordu... İşçiler diretiyordu...

Tüm sendikalar işbirliği yolunda...

Geçtiğimiz haftalarda biraraya gelen 21 sendika temsilcisi, Kocaeli bölgesinde, işçilere yönelik haklılıklar, enflasyon, işsizlik, demokrasiyi aksatan yasa hükümleri ve iktidarın olumsuz davranışlarına karşı ortak hareket etmeyi kararlaştırmıştı.

Ayrıca Selülöz-İş Genel Başkanı F. Karakadılar başkanlığında dört kişilik bir komisyon oluşturan sendikacılar, Kocaeli'de başlayan bu çabayı başka illerde de yaygınlaştırma kararı almıştı.

Konu ile ilgili olarak görüştüğümüz Selülöz-İş Sendikası Genel Sekreteri Mithat Sarı, gazetemize şu açıklamalarda bulundu:

"Tertip komitesi çalışmalarını sürdürüyor. 13 Haziran'da Adapazarı'nda sendikacılarla görüşmeler yaptılar. Aynı görüşmeler ertesi gün Bursa'da gerçekleştirildi. 15 Haziran'da grevdeki tüm işyerleri, dayanışma amacıyla topluca ziyaret edildi. Ayrıca düzenlemeyi düşündüğümüz mitingle ilgili son hazırlıklar tamamlanmak üzeredir. Mitingle ilgili sendikacıların son görüşmesi, işçi temsilcilerinin de katılımıyla önümüzdeki haftanın başında gerçekleştirilecek. Bölgedeki demokratik örgütleri de ziyaret ediyoruz. Bizim bu çabamıza destek olmalarını istiyoruz. Aramızdaki ilişkilerin gelişmesinden yanayız.

Düzenlemek istediğimiz mitingde işçilerin acil taleplerini gündeme getireceğiz. Bu çabamızın işçilerin kendi sorunlarına sahip çıkmasına yönelik değerlendirilmesi gerekir. İşçiler korkmadan meydanlara çıkabilmelidirler. Kendi sorunlarını meydanlarda dile getirebilmelidirler. Bu arada tüm siyasi çevrelerden bu hususa dikkat göstermelerini istiyoruz. İşçileri meydanlardan soğutacak tavırlardan kaçınmak gerekir. İşçilerin sadece sendikacılara tepki göstermek suretiyle dile getirdikleri taleplerini, meydanlara taşımak istiyoruz. Bu, tabanın söz ve karar sahibi olması ilkesinin hayata geçirilmesidir.

Sendikacıların bir araya gelmesinde, Kocaeli'de böyle bir girişimin

Korkut Bey ile Aliye Hanım...

(Fotoğraf: Semra Caniklioğlu)

Bu kez Korkut Bey, bu konularda oldukça uzmanlaşmış, sendikanın 20 yıllık personeli Aliye Hanım'ı imdadına çağırıyordu... Aliye Hanım iri bir klavör içindeki yarım dosyalara takılmış "yasa, tüzük, prosedür..." gibi yüzlerce evrakı işçilerin önüne yığarak grev yapmalarını için ne gerekiyorsa engel olarak sıralıyordu. İşyeri temsilcisi Hüseyin Gönen ve sözcü Ayhan Sızlayan'ı kapının önüne yığılmış olan arkadaşları yalnız bırakıyor: "Yasalarla sınırlanan şeyi yırtmalıyız." diyorlardı. Aliye Hanım ise cevabı yapıyor: "Yırtamayız! Çünkü prosedür, ama yasa..." diyor.

İşçiler de peşi sıra: "Altı aydır şu Tek Gıda-İş dergisinde hakkımızda tek bir satır yazılmadı..."

"Grevin tam vaktidir, İstanbul'un Cola bayileri 40 kamyonla kapıda bekliyorlar..."

"Babaeski'den buraya 350 bin lira araba tutup geldik, parayı denkleştiremedik, borçlu kaldık..."

"Biz şalteri indirsek, siz sendika olarak bizim için ne yaparsınız?"

"Biz değil işveren düşünsün..."

"100 işçi 3 yıldır asgari ücretle çalışıyoruz..." diyorlardı.

Aliye Hanım "Grev yapmak pek büyük bir marifet değil" cevabını veriyordu.

Hesap, kitap, oyalama, boyalama sonunda işçilerin dayatması üzerine Bölge Sekreteri Korkut Bey'le Bölgenin 20 yıllık personeli Aliye Hanım Babaeski'deki 150 Cola işçisinin 23 Haziran 1990 günü greve çıkmalarına gönüllüce "evet" dediler...

başlamasında en önemli faktör, bölgemizdeki işçi yoğunluğudur.

Başlattığımız çalışmaların nasıl yankı bulacağını zaman gösterecek. Ancak önümüze koyduğumuz somut hedefler doğrultusunda çalışmalarımızın ses getireceğine inanıyoruz. Amacımız somut, acil talepler doğrultusunda, Türk-İş içinde, dışında, bağımsız tüm sendikaların ortak eylemliliğini sağlamaktır. Bugün ortaya koyduğumuz perspektif, benimsemiş olduğumuz perspektiftir. Bizim düşümdaki yapıları da etkileyecektir. Komisyonun aldığı kararların bağlayıcılığı olacak. Bu nedenle gelişecek

ortak tavırlar birçok sendika tarafından hayata geçirilecektir. Bunun etkileri hangi noktaya kadar çıkar bilmiyoruz, ancak, bu komite gerektiğinde tüm işçilere yönelik çağrılarda bulunabilir.

Belki yasal engellerden dolayı genel grev çağırışı yapamaz ama, mesela falanca gün evinizden dışarı çıkmayın diyebilir. Amacımız, Kocaeli dışında da benzeri çalışmaların başlamasını sağlamaktır. Acil ve somut hedefler doğrultusunda sendikaların ortak eylemliliğinin önünde bir engel yoktur. Bu konuda harekete geçmek için vakit geçirilmemelidir."

Sendikal temelde de devrimci alternatif yaratılmalıdır

İşçi sınıfının devrimci, sosyalist önderlikten yoksun olarak gelişen mücadelesi, acil sorunların çözümünü dayatmaktadır.

Bugün sosyalist hareket, farklı sendikal görüşlere sahiptir. Türk-İş içinde birlik, bağımsız sendikalar konusu, gerici sendikalarda çalışma meselesi, sınıf ve kitle sendikacılığına bakış, işyeri komiteleri, DISK çalışmalarında sergilenecek tavır farklı yaklaşımlara neden olmaktadır.

Ancak şu da bir gerçektir ki, bu tartışmalar işçi sınıfı tabanından bağımsız geliyor. İşyerinde çalışmaya başlayan bir işçi, sosyalist olmayan bir işçi, öncelikle işçi sınıfı içindeki birliğin Türk-İş içinde mi yoksa başka yerlerde mi sağlanacağı konusunu düşünmüyor? Bu durum, işçilerin bilinçsizliği, dar görüşlülüğünü de gözden geçirmemeliyiz.

Bütün işçiler, sendikalar, gerek yasalardan, gerek işverenlerden, gerek devletten, gerekse gerici sendika yöneticilerinden kaynaklanan sorunlarla başbaşalar. İşçilerin gözünde gayet somut olan bu sorunların çözümünü doğrultusunda çaba göstermek gerekiyor.

Sosyalist çevrelerin genel stratejik yönelimleri vardır. Hiç birinin kısa vadede bundan vazgeçmeleri beklenmez. Ancak bu stratejik yönelimler, somut işlerin başarılmasında bir araya gelmelerinin önünde engel teşkil etmemelidir. Hatta bu somut talepler, sendikal anlamda işbirliği yapılmasının, dayanışma içinde bulunulmasının aracı haline getirilmelidir.

İşçilerin sınıf örgütlenmeleri olması gereken sendikalarda bu sınıf bakış açısını oturtmak, işçi sınıfının ortak hareketliliğini sağlamak sosyalistler açısından üzerinden atlanamaz bir görevdir. İşçilerin, sendikaların önünde çözüm bekleyen sorunları ortak olarak tespit etmek gerekmektedir.

Devrimci yönelim içindeki sosyalistlerin bu işin başını çekmeleri gerekmektedir. Sendikal anlamda da devrimci birlik eğilimi güçlendirilmelidir.

Radikal ve eylemci bir yönelimin belirlenmesi ve işçi sınıfı içindeki diğer eğilimlerin bu yönelime kazanılması devrimci harekete, işçi sınıfı cephesinden katkıda bulunacaktır.

Bu görevin yerine getirilmesi için devrimci sendikal çevrelerin bir an önce harekete geçmesi gerekmektedir.

Halk Gerçeği

Yaşayanlardan dinleyelim

H. İbrahim Ayaz, 48 yaşında bir işçi. İstanbul'a 1967 yılında gelen Ayaz'ın ilk işi elektrik motoru üreten GAMAK adlı bir fabrikada dökümcülük. Burada dört ay çalışan Ayaz, daha sonra girdiği İŞSAL'da sendikayla tanıştı...

Ayaz, daha sonra yaşadıklarını Halk Gerçeği'ne şöyle anlattı:

"İşyerine sendika, ben çalışmaya başladığımdan 3-4 ay sonra girdi. Sendika, DISK'e bağlı Türkiye Maden-İş Sendikası'ydı. İşyerinde çalışma koşullarımız çok kötüydü, çok sağlıksız ortamlarda çalışıyorduk. Sendikalı olduktan sonra işyeri ünite temsilcisi seçildim. Sendika, işyerindeki örgütlenmesini tamamladıktan sonra toplu iş sözleşmesi görüşmeleri başladı. Toplantılar yapıyordu. İlk kez o toplantılarda kitle karşısında konuşma yapma isteği uyandı içimde. Ancak beceremem diye sendikacılar engelledi. Sözleşme görüşmelerinden sonuç alamayınca greve çıktık.

Çalıştığım işyerinin patronunun evi

Vehbi Koç'un evine yakımdım, bu iki patron, evlerine yakın bir kaynaktan özel boru döşetip su getirmişler. O zamanlar bu konu işçilerin hemen her sohbetinde geçirdi.

Biz, 125-135 lira ücret talebimiz kabul edilmediği için greve çıktık. 15-16 Haziran olayları başladığında 73 gündür grevdeydik.

Topçular (Edirnekapı) tarafından yürüten işçiler gelip bizi alacak diye bekliyorduk. Bizi almadılar. Biz 16 Haziran'da yürüyüşe katıldık. Bizim grup 1500-2000 kişi vardı. Yol üstündeki fabrikalara da uğradık, onları da yürüyüşe kattık. Yürüyüş olacağını bir-iki gün önceden öğrenmiştik. O

zaman Demirdöküm Fabrikası grevdeydi. Sendikacılar oraya işçilerle konuşmaya gelmişti. Biz de grevde olduğumuzdan konuşmayı dinlemeye gitmiştik. Şinasi Kaya bir konuşma yaptı. Ben yürüyüşü o konuşmada öğrendim. Yeni çıkan sendikalar yasasına karşı eyleme geçileceği söyleniyordu. CHP'li, AP'li tüm işçiler yürüyüşe katılmaya hazır. Çıkan kanun sendikayı (DISK) kapatacaktı. İşçilerin tepkisi en çok bunaydı. Niyetimiz Taksim'e yürüyüp orada toplanmaktı.

Topkapı'daki mezarlığın çıkışında, köşede, askerler yolu kesmişlerdi. Askerlerin üzerine doğru gitmedik. Yan yollardan dolaşıp Şehremini'ye doğru ilerledik. Şehremini'deki hastanenin önünde yol yine askerlerce kesilmişti. Sola döndük, hastanenin yanından Vatan Caddesi'ne çıktık. Vatan Caddesi'nde, yanlış hatırlamıyorsam, şimdiki Lunapark'ın olduğu yerde, yol bu sefer tanklar tarafından kesilmişti. İşçiler arasında motorla dolaşıp, diğer yürüyüşçü işçilerden haber alıp götürülenler vardı. Bizim gruptaki işçiler üzerinde Veli Gürcan'ın etkisi vardı. Ayrıca işçiler arasında Dev-Genç'liler de bulunuyordu. Bizim işyerinde örgütlü olan sendikacıların yetkilileri bizim yanımıza pek uğramadılar. Yürüyüşün başını işyeri temsilcileri ve yerel önderler çektiler. Bizim yürüyüş kolunda Gamak, Karçelik, İşsal Döküm işçileri, yol üzerinde bulunan hanlarda çalışan işçiler bulunuyordu. Bir gün öncesinde (15 Haziran) ne olup bittiğini pek bilmiyorduk.

Vatan Caddesi'ndeki barikatla karşılaşınca, sorumluluk taşıyan insanlar, "Buradan sonra sorumluluk almak istemiyoruz" dediler. İşçiler ikkiye ayrıldı. Kimi dağıldı, kimi devam etmek istedi. Sonuçta Taksim'e ulaşılmadı. İşçilerin dağılmasında diğer yürüyüş kollarından gelen haberler etkili oldu.

Tekrar fabrikaya döndük. İleri girdik. Bir albay geldi, konuşma yaptı. İşçiler onu yuhladılar. O da çekip gitti. Grevi bitirmemizi istiyordu. Henüz işbaşı yapılmamışken, iki-üç gün sonra başka bir albay daha geldi. O zaman sıkıyönetim ilan edilmişti. Albay, 18 işyerinde anlaşmayı sağladığını söyledi. Biz albayın hem işçilerin hem de patronun kulağına çekeceğini zannediyorduk. Ayrıca grevin uzun zamandır sürmesi, işçilerde grevin bitmesi yönünde bir beklenti yarattı. Albay grevin askıya alınacağını, işbaşı yapılması gerektiğini söyledi. Ayrıca anlaşma sağlanamazsa tekrar greve çıkabileceğimizi belirtti. Daha sonra albay, bizim daha önce ileri sürdüğümüz miktarın çok altında bir ücretle imza attırdı.

Biz o zamanlar Akşam gazetesi okuyorduk. Akşam gazetesini okuyanlara komünist gözüyle bakılıyordu. En çok İhrami Sosyal ve Çetin Altan'ın yazılarını izledik. Akşam gazetesi kapatıldıktan sonra Ortam dergisi okumaya başladık. 450 kuruştur. Oya Baydar'ın falan yazıları çıkardı. O zamanlar tek bilgi kaynağımız bu gazete ve dergilerdi. İşçiler genel olarak gazetelere göre değerlendiriyorlardı. Bu nedenle 15-16 Haziran sonrasında işçilerin ilk tavırları gazetele- rin yazdıkları çerçeve içinde kalıyordu.

Ancak aradan birkaç yıl geçtikten sonra işçilerde, toplu hareket etikleri takdirde bir takım şeyleri değiştirebilecekleri kanısı güçlendi. İşçiler, istersek iktidarı alabiliriz diye düşünmeye başladılar. Kendimize güvenimiz geldi. "İşçiyiz güçlüyüz" demeye başladık. Sınıf bilinci gelişti. Bu olaylardan pek çok kimse, geniş bir kitle etkilendi."

15-16 Haziran'lar ve "büyük düşünmek"

Hasan AKSOY

Her gün televizyonda gösterilen reklamlarda birileri çıkıp "büyük düşünmemiz" gerektiğini söylüyor. "Büyük düşünmek" güzel, kapsamlı bir kavram. Hani ayrıntılar içinde boğulup, geneli iyi algılamama hususunda uyarıyor bizi. Ağacı görüp ormanı unutmamak gerektiğini söylüyor. Makro planların ne kadar önemli olduğunu belirtiyor.

Uzun bir süre bu reklam sloganının bize eski solcu reklam metin yazarlarının bir armağanı olduğunu düşünmüştük. Ancak aynı sloganı eski tarihli yabancı dergilerde de götüncce, tam bir asır sonra çevirmeci ve adaptasyoncu geleneğimizi aşamadığımızı görmüş olduk. Neyse, reklam metni hazırlayan, aklını-fikrini en olgun çağında kapitalistlere satan bir zamanların solcusu insanlar konumuz değil. Mesleğimiz de değil! Onlar beyinlerini en uygun fiyata satıyorlar. Yarın biz karşılığını verebilir duruma gelirse, "bizim" için de çalışırlar. Çünkü onlar "emir kulu olmayı" seçtiler...

"Büyük düşünmek" iyi bir şey gerçekten! Biz de bu 15-16 Haziran'da büyük düşünelim istiyoruz.

Örneğin yirmi yıl sonra 15-16 Haziran'ı niçin hasretle anıyoruz. Çünkü aşamadık. Aşmanın yollarını aslında hepimiz biliyoruz. Ama niçin gerçekleştiremediğimiz işin asıl önemli yanı. Biz biraz bu hususlara değineceğiz. Daha çok da dostlarımızın canını biraz sıkarak (!)

Bu yazı kaleme alındığında henüz 15-16 Haziran ile ilgili hiçbir şey yapılmamıştı. Tahmin ve iddia ediyorum: 15-16 Haziran şöyle anlacak:

* Tüm yayınlarımızın Haziran sayıları mutlaka bu konuya yer ayıracak. Herkes şanlı 15-16 Haziran'a methiyeler düzecek. Ve hatta aslında biz yaptık iddiaları yarışacak. Metinleri ve sayıları üst üste koyduğunuzda 100-200 bin kişilik gösteriler 5-6 milyon kişiye ulaşacak!

* Bildiriler, özel sayılar çıkarılacak ve matbaadan alınan bildiriler söz konusu kişilere ulaşmaya kadar neredeyse kalmayacak. Bildiriler ya okunmayacak ya da okunsa bile yeterince yankı uyandırmayacak.

* Bombalı ya da bomba süsü verilmiş pankartlar asılacak. Birkaç dakika ile birkaç saat asılı kalacak pankartın etkisi hep tartışılacak ama pankartı gören kitlenin sevinci de "gizli" kalacak.

* Pullamalar yapılacak, belki birileri çıkıp hâlâ duvarlara bir şeyler yazmaya çalışacak. Birkaç tutuklama ve devletin ne menem şey olduğunu çok daha yakından tanımadan başka fazlaca bir işe yaramayacak, olup bitenler...

* Elli ya da yüz yiğit insan biraraya gelecek, bir korsan gösteri düzenleyecek; belki de peçkok şeyi göze alan bu bir avuç insanın sadece yiğitliğinden söz edebileceğiz. Devrimci hareketi katkılarını kolay kolay somut rakamlarla ortaya koyamayacağız.

Bütün bu saydıklarımıza belki bir iki kapalı-açık salon toplantısı da ekleyebilirsiniz.

Bunlar bildiğimiz yöntemler. Yararları ve kendi çapında getirdikleri kuşkusuz tartışılmaz. Ancak çağımızda; ülkenin geldiği noktada acaba bunlar yeterli mi?

15-16 Haziran'ı anan, değerlendiren cümleler en iyimser ve iddialı tahmin ile (eski, klasik yöntemlerimizle) İstanbul'da 100 bin kişiye ulaşacak. Oysa İstanbul yakın çevresiyle neredeyse 10 milyon nüfusa sahip; 10 milyon kişiyi etkilemek; yönlendirmek söz etmiyoruz. Derdimiz hiç olmazsa sadece sözümüzü bu 10 milyon kişinin önemli bir çoğunluğuna iletilebilmek.

Söylediğimiz sözlerin kitlelerin duymak istediği şeyler olup olmadığını ise ancak o zaman görebileceğiz. Ve o zaman herhalde bambaşka şeyleri tartışmak zorunda kalabileceğiz.

Şu aşamada sorun kitlelere sözümüzü ulaştırmaktır. Ama eski, klasik yöntemler yetmiyor. Öyleyse ne yapacağız?

"Büyük düşünceğimiz..." 3-5 bin adetlik bildiriler, yayımlar değil; milyonluk dilepçilerimiz olmalı. Nasıl mı? Çok basit, radyo ve televizyon ile...

Hayır, kesinlikle hayır! Korsan radyo ve TV yayınından söz etmiyoruz. O da bir yöntem, ama eskiyen taktiklerin yeni teknoloji ile bir anlamda tekrarı demek olur bu.

Yasal televizyon ve radyo yayınlarımız olabilir ve olmalı da. "Magic Box" gibi imkanı devrimci öz ile niçin kullanmayalım? Video şirketlerimiz, film stüdyolarımız niçin yok? İnsanlar sıkıştırdıkları hızlı vardiya içinde çok az okuyorlar, ya da hiç okumuyorlar. Sadece seyrediyorlar. Onlar görsel-işitsel malzeme istiyorlar.

Öyleyse biz de görsel-işitsel malzeme ile propagandamızı yapıyoruz. Küçük düşünmek bizi gitikçe küçültüyor, büyük düşünelim ve büyüyelim...

Bütün bunlar doğru ama bunların 15-16 Haziran ile ilgisi ne dilerler olacaktır. Ona da cevap verelim:

15-16 Haziran işçi sınıfı olgusunu kafalara "dank ettiren" bir dönüm noktası olmuştur. Yirmi yıl sonra başka bir konuda kafaları dank ettirme işlevi görürse, bundan en çok 15-16 Haziran anlayışı yarar görecektir...

İşyeri temsilcilerinin yetkileri artırılmalı

Toplu-ış sözleşmeleri, sendikalar, grevler, çalışma dünyasında sürekli gündemi ilgilendiren konular. Ülke ekonomisini ve milyonlarca işçinin günlük yaşantısını etkilemesi nedeniyle de önemli büyük.

Özellikle sendikalar, çalışma yaşantısında, kapitalist ve sosyalist toplumlarda uzun yıllardan beri varlığını sürdürüyor. Nitelik olarak toplumdaki topluma farklılık gösterse de, işçi sınıfı bütününe içine alan örgütlenme aracı olarak toplumsal mücadeledeki gücünü hissettiriyor.

Ülkemizde son derece kısıtlı sendikal haklar, işçilerin sendikal hareket yeteneğini azaltırken, devletin ve patronların bilinçli çabalarıyla ortaya çıkan sendika ağaları, işçilerin önünde ayrıca bir engel oluşturuyor.

Sendika ağalığı bugün gizlenemez bir gerçekliktir. Sendikal mücadelede bir çürümedir. Sendika ağalığının oluşumunda en önemli faktör devletin ve patronların bilinçli çabası kadar, işçilikten sendikacılığa yükselen işçilerin statülerindeki değişimdir. Bir sendikaya yönetici olmak için, sendikacının faaliyet gösterdiği iş kolunda en az on yıl fiilen çalışmış olmak gerekiyor. On yıl çalıştıktan sonra sendikaya yönetici olan bir işçi, artık sendikal faaliyete profesyonel olarak katılıyor, işçilikten kopuyor. Bu, gerek statü, gerekse gelir düzeyi olarak bir kopuşu ifade ediyor. Artık eski işçi, milyonluk ücret alan bir profesyonel sendikacı olmuştur.

Bu insan ne kadar devrimci, ne kadar dürüst olursa olsun, yaşantısındaki bu büyük değişiklikten etkilenir. Belki işleri birkaç yıl eskisi gibi sürdürüyor, ancak daha sonra yaşadığı olanakları kaybetmek istemiyor. Yaşam tarzı düşüncesini, eylemini etkiliyor.

Bugün birçok sendikacının kafasındaki soru, işçilerin hakları ve mücadelesi değil, "yüksek gelir düzeyiyle nasıl daha uzun süre makamımda kalabilirim"dir.

Elbette profesyonel sendikacılığa, sendikacıların gelir düzeylerinin yüksek oluşuna karşı değil. Sendikaların, sendikacıların yürütmek zorunda olduğu ilişkiler, ortalama işçi ücretleri üzerinde gelire sahip olmalarını gerektiriyor.

Ancak bizim için sendikaların ve sendikacıların önemi, işçi sınıfının refahı, sosyal haklarının genişlemesi, demokratik mücadelede yol açıcı olmaları, tüm işçilerin ekonomik-demokratik örgütlülüğünü sağlamaları, işçi sınıfının uzlaşması değil, mücadelesi yönünde örnek olmalarındadır.

Bu nedenle, sendikalara ve sendikacılara karşı yaklaşımımızı net olarak ortaya koymamız gerekir.

- Profesyonel sendikacılık varlığını sürdürmelidir.
- Profesyonel sendikacılar, işyerinde yapılan, tüm işçilerin katılımının sağlandığı seçimlerle işbaşına getirilmelidir. Özellikle şube yöneticileri tüm üyelerin katılımıyla seçilmeli, delege usulü seçim, şube üstü yöneticilerin seçiminde başvurulacak bir yöntem olmalıdır.

- Sendikalar sadece işçi işveren ilişkilerini düzenleyen kurumlar olmamalıdır. Hayatın her alanıyla ilgili düşüncelerini açıklayabilmeli, bir baskı unsuru olarak yaşamda ağırlıklarını hissettirebilmelidirler.

- Görev süresi dolmadıkça, gerektiğinde işçiler sendikacıları görevden alabilmelidir.

- Seçimlerde çarşaf liste, demokratik seçim ilkesi yerleştirilmelidir.

- Profesyonel sendikacıların yetkileri daraltılmamalıdır. Genel olarak protokol temsili, mali işlerin idaresi, resmi-hukuki işlerin takibi, işyerleri ve diğer sendika birimleri arasında koordinasyon olmalıdır.

- İşyeri komiteleri hayata geçirilmeli ve işyeri temsilcileri bu komitelere bağlı olarak hareket etmelidir.

- Sendika merkezi, toplu-ış sözleşmelerinin imzalanmasında belirleyici rol işyeri komiteleri ve işyeri temsilcilerinde olmalıdır.

Bunlar örnek olarak sunulmuş önerilerdir ve elbette genişletilmesi gerekmektedir.

2821 sayılı Sendikalar Kanunu, sendika işyeri temsilcisi konusunu 34 ve 35. maddelerde ele alarak bir takım düzenlemeler getirmiştir. Temsilcilik oluşumunu sendikadan atamasına bırakmış. Sendika ağalarına karşı çözer, işyeri temsilcilerinin yetkilerini artırmak istersek, işyeri temsilcilerinin, sendika tarafından değil, bizzat işçiler tarafından seçilmesini sağlamak gerekiyor.

Yine aynı kanunun 35. maddesi görev konusunda işyeri temsilcilerinin faaliyetlerini işyeri özelinde, üretim sürecinde işçi-işveren ilişkilerinin düzenlenmesiyle sınırlamış durumda.

Oysaki işyeri temsilcileri pratikte, işçilerle, sendikacılarla daha çok içli dışlı olmakta, işçilerin ve sorunların çok daha iyi tanıyabilmektedirler. İşyeri temsilcileri, işçilerle direkt muhatap olan, işçilerin taleplerini daha iyi yansıtabilecek kimselerdir.

Yasalardaki düzenlemelere göre işyeri temsilcilerinin, sendika yöneticilerinin oluru alınmadan bir faaliyet gerçekleştirmeleri çok zordur. İşyeri temsilciliği, sendikalarla işçiler arasındaki ilişkilerde tampon oluşturmak amacıyla kurulmuştur. Dolayısıyla, sendikaların işçilerden kopukluğu gerçekliğinde, patlamalar olmaması için düşünülmüştür. Yasalardaki bu iktidarlılığa karşı çıkmak gerekiyor.

Güzel bir söz vardır, "San sendika yoktur, san sendikacılar vardır" diye. Ancak yasalardan, sendikacıların sarılaşmaya zorlayan maddelerinden de habersiz olmamalıyız.

İşçilerin hareketliliğini artırmak, taleplerini radikal çözümlere yönelmek, ilk başta işçilerin kendi örgütlerine, kendi önderlerine güven duymalarından geçer. Bunun için, sendikal örgütlerde de işçilerin en geniş temsilini sağlamak, sendikaların yetkilerini daha çok tabana devretmek gerekiyor. Bu sorun işçi sınıfı için, sendikal birliğin Türkiye için de mi yoksa başka yerlerde mi sağlanacağı tartışılabilir kadar önemlidir.

İşçi hareketindeki dalgalanma bugün genel olarak sendikaların ve sendikacıların etkisi altında gelişiyor. İşçilerin gerçek anlamda sendikal yönlendiricilikten yoksun oluşu, nitelikli bir eylemlilik sürecinin gelişimine engel oluşturuyor. Yapılması gereken, sendika ağalarından kurtularak, işçi örgütlenmelerini işçilerin denetimine, yönlendiriciliğine bırakmaktır.

İşçiler bunalımın yükünü taşımak istemedi

● Dış kaynak yaratma ve milli gelirden aslan payına el koyma bakımından bir darboğaza giren sanayi burjuvazisi çözümler aramaktadır. Darboğazın yükü ise işçi ve emekçilere yüklenmek istenmiştir

● Girilen ekonomik darboğazın yükü işçilere ödettirilmişti. Yaşam koşulları zorlaştıkça grev, direniş ve işgallerle mücadelesini yükselten işçi sınıfının elinden, başta sendikal hak ve özgürlükleri olmak üzere tüm demokratik hak ve özgürlükleri geri alınmak istenmişti

● 15-16 Haziran hareketi, sınıfın üretimden gelen gücünün sarsıcılığının yanında gerek gelişimi gerekse sonuçları bakımından kendiliğinden bir eylem olmaktan öteye gidemedi

1970'li yıllara gelirken Türkiye ekonomisi ve kapitalistleşme süreci bir takım tikanlıkları yaşamaya başlıyordu. Bu tikanlıklar ekonomide darboğaza girmeyi zorlarken, çıkış yolu olarak önerilen ekonomik tedbirler de gelir dağılımının hızla bozulmasına yol açıyordu; ekonomik gelişim, hızlı yaşanacak bir takım siyasal

mallar pahalılaşmış, ihraç mallar ucuzlatılarak dışpazar da rekabet gücümüzün artmasıyla ihracat artıyor diğer taraftanda işçi dövizlerinin girişi hızlandırılmış oluyordu. Toplumdaki gelir dağılımını daha da bozan bu durum, sağladığı 2 milyar dolara varan rezervle bir rahatlamayı beraberinde getirir; ancak bu rahatlama

SIKINTI "PAYLAŞILIYOR"

Ama darboğazdan çıkışın bir ayağı da, işçilerin ve çalışan emekçi halkın omuzları üzerindedir. Sanayi burjuvazisi için vergi yükü hafifletilip, ithalat kolaylıkları gündeme getirilirken işçi ve emekçi kesimler üzerindeki vergiler artırılarak sıkıntı "paylaşılma-ya" çalışılacaktır. Türkiye halkı bu durumda yeni vergi türleriyle tanışır. Sıkıntının nasıl "paylaşıl-dığını" daha iyi görmek için günlük yaşama da biraz değinmek gerekiyor. Döneme ait gazeteler karıştırıldığında ilk karşımıza çıkan başlıklar zamlar oluyor. 1.6.1970 tarihli gazeteler ekmeğe zam yapıldığını yazıyor. Ekmek 129 kuruş oluyor. Aynı günün gazetesinde kağıt zamları var. Peşinden iki gün sonra çimentonun tonuna da 5 lira zam yapılıyor. Zam furyası, dolmuş fiyatlarına, likit gaza yapılan zamlarla sürüyor.

İstatistikler de 1964 yılı sonundan 1970 Şubat'ına kadar geçen süre içerisinde toptan eşya fiyatlarında yüzde 45 artış olduğunu gösteriyor. Bu pahalılık oranı İstanbul'da ise yüzde 51'e kadar çıkıyor. Özellikle işçilerin yoğun olduğu kentlerde pahalılığın alıp başını gitmesi işçilerin yaşam koşullarını daha da zorlaştırıyor.

Burjuvaziye göre işçiler hem sıkıntının kaynağıdır hem de sıkıntıdan kurtulmanın zorunlu fedakar emekçileri. Dayatılan fedakarlığı bugüne kadar uygulanan ücret politikasından izlemek mümkün. 1963 yılından bu yana ücretlerin seyri incelendiğinde (Tablo 1) cari ücretlerde bir artışın, fakat gerçek ücretlerde ise bir düşüşün olduğunu görmekteyiz. Ücretlerin satınalma gücü temel alınarak hesaplanan gerçek ücretlerin durumuna bakıldığında, 1966 yılında artış hızının durduğunu 1967'de de gerilediğini görmekteyiz. Bu yıldan sonra 1970 yılına dek gerçek ücretlerde bir artış söz konusudur. Bu yıllar sendikalaşmanın ve hak aramanın yoğunlaştığı yıllardır. 1971-72 yıllarında ise gerçek ücretlerin düştüğünü görmekteyiz. Burjuvaziye göre sıkıntının ve pahalılığın nedeni olan işçilere, 12 Mart döneminde bunun bedeli ödettirilmişti. 1973 yılından sonra gerçek ücretler tekrar görece bir artışa geçmiş, 1977 yılına kadar bu artış sürmüştür. 1977 yılından sonra artış sadece cari ücretlerde söz konusudur. Gerçek ücretler ise düşmeye devam etmiştir. 12 Eylül 1980 ile birlikte bu düşüş birden hız kazanmıştır. İzlenen tabloda belirtilmesi gereken nokta ele alınan ücretlerin brüt olduğudur. 1970'li yıllarla birlikte yaşanan enflasyonun etkisiyle ücret-

liler üzerindeki vergi yükünün arttığını da hesaba katarsak, net ücretlerdeki azalış tablodakinden çok daha fazladır.

Girilen ekonomik darboğazın yükü işçilere ödettirilmişti. Yaşam koşulları zorlaştıkça grev, direniş ve işgallerle mücadelesini yükselten işçi sınıfının elinden başta sendikal hak ve özgürlükleri olmak üzere tüm demokratik hak ve özgürlükleri geri alınmak istenmiştir.

Demirel Hükümeti yeni bir sendikalar kanunu tasarısını meclise getirdi. Türk-İş üyesi CHP'li milletvekillerinin isteğiyle tasarıya bir hüküm katıldı. Türk-İş, gelişmekte olan DİSK'in özellikle İstanbul, Kocaeli gibi sanayinin yoğun olduğu bölgelerdeki gelişiminden tedirgindir. Bu bakımdan tasarıya, bir sendikamız Türkiye çapında etkinlik gösterebilmesi için, o işkolundaki işçilerin en az üçte birini temsil etmesi kuralı eklenmiş; konfederasyonlar konusunda da önemli kısıtlamalar getirilmiştir. AP'li Çalışma Bakanı Seyfi Öztürk 14 Mayıs'ta yaptığı konuşmada, "İdeolojik akımların aleti haline gelmiş sendikalarla tabula sendikaları bu kanun çıkarılmaz kendiliğinden iftihar edecektir" demiştir. Buna karşılık, TİP milletvekili ve DİSK Genel Başkan vekili Rıza Kuas, Meclis'te şunları savunur; "Bu kanunla, Türk-İş diktası getirilmek isteniyor. 27 Mayıs devriminin getirdiği haklar geri alınmak isteniyor. DİSK, Anayasal haklarını kullanarak sonuna kadar direnecektir." Sonuna kadar direnen sadece işçiler oluyor, DİSK değil.

DİRENİŞİN KARAKTERİ VE GÜNDEMİ YANSIMASI

Kötü yaşam koşullarına karşı ve demokratik hak ve özgürlükler için yükselen işçi eylemlerinin yüzde 70.3'ü grev biçiminde kendini gösterirken, işyeri işgali 45 işyeriyle yüzde 5.9 oranındadır. Yüzde 10.76 oranında 82 fabrikada pasif direniş söz konusudur. 69 işyerinde yürüyüş ve mitingler gerçekleştirilmiştir. Bu rakamlar ve olaylar, işçi hareketinin salt ücretleri yükseltmek amacının da dışında olduğunu göstermektedir. Hareketlerin nedenlerine bakıldığında bu durum daha açık bir biçimde görülecektir. Eylemlerin yüzde 43'ü ücret ve sosyal hak gibi nedenlerden çıkarken, beş eylemin amacı başka fabrikalardaki işçilerin desteklenmesi için, 11 eylemin amacı lokavtlara karşı, 41 eylem işten atılan arkadaşlarının desteklenmesi için, 32 eylem sarı sendikalardan kurtulup devrimci sendikalara geçmek için yapılmıştır. Bunlar, işçi hareketinin giderek siyasallaştığını ve siyasal bir çekirdeklenmeyi bağrında taşıdığını ifade etmektedir. Dönemin dört eylemi doğrudan siyasal amaçlar doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Bu gelişmeler en açık ifadesini 15-16 Haziran eyleminde bulur. 15-16 Haziran, işçi sınıfının ekonomik, demokratik mücadelesinin hızlı bir biçimde siyasal boyutlar kazanabileceğini ve işçi sınıfının direniş ruhuyla ortaya koyduğu tavırının burjuva düzeninin temellerini nasıl sarsabileceğini göstermiştir. İşçi sınıfı üretimden gelen gücünü göstermiştir.

İşçi sınıfının üretimden gelen gücünü ve sarsıcılığını eylemin sonuçlarından da izlemek mümkün. Sonuçlardan en hoşya gidene,

12 Eylül 1980'e kadar, 15-16 Haziran'ın her yıl dönümünde bazı işadamlarının Ege sahillerinde yatlarıyla hazır beklemeleridir. Ya ECA grubundan Ali Ergikan'ın durumuna ne demeli. 15-16 Haziran'dan bu yana Ergikan işçi fotoğrafı bile görmeye tahammül edemiyor, işçi fobisine yakalanmış. Bir de Kulci Askeri Lisesi öğrencilerinin anıları var. Daha sonra I. Ordu Sıkıyönetim Komutanı olan Orgeneral Kemal Atalay 15-16 Haziran olaylarını anlatırken ağlıyor. "İşçiler tankların üzerlerinden atıyorlardı, bizi öldüreceklerdi" derken boşalan göz yaşlarına öğrencileri mendil yetiştirmeye çalışıyordu.

15-16 Haziran hareketi, sınıfın üretimden gelen gücünün sarsıcılığının yanında gerek gelişimi gerekse sonuçları bakımından kendiliğinden bir eylem olmaktan öteye gidemedi. Uzun yıllar Türkiye Solu'nun gündemini, sınıfın üretimden gelen gücü ve öncülüğü doğrultusunda aydınlatan 15-16 Haziran, günümüze ise, sınıfın gündemine kendi gücünü görmesi ve tarihe geçmiş bir direniş ruhunun simgesi olmasıyla ışık tutuyor.

BİR İNTİKAMIN BİLANÇOSU

Tüm bu gelişmelerden sonra "anarşi" ve "sağ-sol olayları" gerekçe gösterilerek sıkıyönetim ilan ediliyor. 12 Mart döneminin faşizan baskılarıyla; devrimciler, yurtseverler katledilir veya cezaevlerine gönderilirken demokratik hak ve özgürlükler de gaspedilmeye çalışılıyordu. Burjuvazinin içine düştüğü ekonomik sıkıntının faturası da adeta intikam alınmak istenircesine işçilerin omuzlarına yükletiliyordu. Burjuvazinin bu altın çağını yaşadığı yıllarda ücretlerdeki artış, tamamen durmaktan da öte gerilere doğru çekiliyor.

Tablo:2
İşçi Ücretlerinde Yıllık Artık Oranları

YILLAR	ÖZEL	KAMU	GENEL
1964	4.8	9.4	6.84
1965	2.4	7.8	4.93
1966	1.8	7.8	3.05
1967	2.0	5.8	4.56
1968	2.7	6.5	4.50
1969	11.4	4.8	8.40
1970	-2.1	3.1	0.25
1971	-6.5	-2.7	-5.50
1972	-0.4	-4.0	-2.37
1973	9.0	11.8	9.70

Alpaslan İŞİKLİ, Ücret, 1975 Doğan Yayınevi Ankara (SSK İstatistik Yıllıkları ve İTO Fiyat Endeksleri)

12 Mart, faşizm olamıyor. Faşizan boyutlara varan anti-demokratik baskılarla ifade edileceğimiz bu dönem, halk içerisinde kendisine gereken desteği de bulamadığından uzun sürmedi. 1973'den itibaren ücretlerdeki artış sürdü. 1978-79 ve 1980 yıllarında parasal ücretlerde bir artış söz konusu olmuştur da gerçek ücretler hep geriledi. İntikamın adı enflasyon oldu.

Tabiki, bu iş ekonomisiyle bitmiyor, bitmedi. Ekonomideki bu gelişme bir yönüyle ağırlaşan bunalımın doğal sonucu. İntikam asıl ideolojik ve siyasal alanda sürdürüldü. Ve faşizm, işçi sınıfının bu alandaki ağır bozgunları üzerinde şekillendi.

Tablo: 1
Sigortalıların Günlük Ortalama Cari ve Gerçek Ücretlerinde Gelişmeler

Yıllar	Cari ücret (TL)	Gerçek ücret (TL)
1963	17.91	17.91
1964	19.50	19.45
1965	21.64	20.65
1966	23.43	20.63
1967	25.83	19.93
1968	28.27	20.55
1969	32.13	22.28
1970	35.32	22.70
1971	39.32	21.23
1972	43.88	20.53
1973	54.41	22.34
1974	68.21	22.62
1975	85.55	23.39
1976	115.30	26.84
1977	146.53	27.07
1978	207.93	23.74
1979	294.31	20.54
1980	426.96	15.34
1981	543.80	13.9

KAYNAK: SSK İstatistik Yıllıkları ve Ticaret Bakanlığının geçinme endeksi kullanılarak hesaplanmıştır.

ve toplumsal olayları gündeme getiriyordu.

Dışa bağımlı bir gelişme içerisinde olan Türkiye kapitalizminin bu yıllardaki en önemli sorunu dış kaynak sağlayacak yeni alanların bulunmasıydı. 1970'li yıllara kadar yüksek döviz kuru politikasıyla tarım kesiminin gelirlerini sanayi burjuvazisinin gelişimine aktaran ve bu anlamda da tarımın, "Türkiye topraklarının dış kaynak olarak kullanıldığı" ekonomide bu yol tıkanmaktaydı. Dış kaynak sağlanabilmesi için IMF'nin "önlem paketleri" gündeme getiriliyor ve 950 milyon dolarlık yeni bir borç yüküne giriliyordu.

Bu önlemler paketi içerisindeki yüzde 66'lık devalüasyonla ithal

rezervin eritildiği 1975 yılına kadar sürer.

Sanayi burjuvazisi için bir diğer sıkıntı da, ticaret burjuvazisinin milli gelirden aldığı paylardı. İthal ikameci politikanın sağladığı rantlar artık sanayi sektörüne akmak yerine spekülatif kazançlarda yoğunlaşıyor; yani ticaret burjuvazisinin milli gelir içinde payını görece olarak artırıyor. Alınan önlemlerle ticaret burjuvazisine akan bu paylara el konulacak ve toplumsal yapıda bu durum orta burjuvazinin çöküşüne yol açarken, tekelleri yoğunlaşmaya ivme kazandırma biçiminde kendini ortaya koyacaktır. Tekelleşme eğilimindeki burjuvazi bu yıllarda, kısa sürmüş olsada altın çağını yaşayacaktır.

DİRENEREN BİR HALK

İçimdeki bu sıcaklık, ülkesinden koparılıp gelen insanların sıcaklığıydı. Onları dinlemek, onlarla kucaklaşmak, sonsuzluk ve uygarlığın beşiği Mezopotamya'da olup bitenleri, yok edilmek istenen bir halkın yeni yaşamını bir bütün olarak kamuoyuna duyurmak... Bütün bunlar beni sıcak ve daha sevecen yapıyordu. Bu, halkın insanlarına ve topluma olan bağlılığının bir parçasıydı. Bu araştırma, toplumda olup bitenleri gizlediğini sanan o büyük kalfalara bir şeyler verecek ve toplumdaki hiçbir şey gizlenemeyeceğinin bir yazılı belge niteliğini taşıyacağı ve yapılanın yaptırılanın hesabının sorulacağı unutturmadan bir kez daha uyaracak. Bu çalışmamın amacı; yapılan soygun, baskın, talan ve vahşetin, işkencenin, defalarca kanıtlanmış ol-

laşıp, bir gazetecinin geldiğini ve akşama kendi çadırlarında toplanılacağını ırgallara bildiren ek davet etti. Hava kararır kararmaz mezarlıktan yayılan karabasan çadırların üstünde dolaşmaya başladı. Özellikle kadınlar ve çocuklar dışarıya birkaç kişiyle çıkıyordu. Her ne kadar mezarlıklara alışsalar da mezarlığın ortasında yaşamalarını sürdürmek onları korkutuyor olmalıydı. Bir gündüz evde kalan kadınlarda daha belirgin bir şekilde görüntüyü. Bismillah'a sığınmaktan başka çareleri yok gibiydi.

Pamuk tarlalarından dönen ırgat kadınlar yufka ve yemek pişirmekle uğraşıyorlardı. Hemen bir iş bölümü göze çarpıyordu. Kadınlar yemek ve çocuklarla, yakacak ve temizlik işleriyle de genç delikanlılar uğraşıyordu. Burdaki en önemli farklılık genç

muş, halay tutulmuştu. Min beriye te xriye. (Ben seni çok özledim.) Delilo'yu halay eşlinde söyleyip oynadık. Uzun yılların birikimi olan özlemi, sevinci düğüne çevirmiştik.

Herkes yorulmuştu. Ağır tempoda bir oyun ile şenlik devam ederken ırgatlar da yavaş yavaş toplanmaktadırlar, Saat 21.00'de hemen herkes toplanmıştı. Çocuklar da çadırın önünde toplanmışlardı. Fırsat ganimettir deyip fotoğraf çekmeye başladım. Önce çocukların, ardından kadınların. Ben fotoğraf makinesine dokunduğunda onlar kaçıyorlardı. Kadınların fotoğrafını çekmek bir saatimi aldı. Benim fotoğraf çekmek için verdiğim mücadeleye yaşlılar kahkahalarla gülüyorlardı.

Kimse yabancılık çekmiyordu artıktı. Kadınlardaki o ilk şaşkınlık geçmiş olacak ki onlarda bizim oturduğumuz yere toplanıldılar. Saat 22.00 olmuş, artık röportaja başlamak istiyordum. Soru sormama kalmadan kalabalığın içinden bir genç, bir hesap anlaşmazlıkları olduğunu söyleyerek, ekliyor. "Yaşlılar bizi pek dinlemiyor, ancak siz bize yardımcı olabilirsiniz." İşçilerin hepsi bana bakıyordu. Onlar da sevecen bakışlarla söylenenleri onaylıyordu.

Onları kıramazdım. Uzun ve tartışmalı hesaptan sonra sorunu çözüyoruz. Hepsini mutluymuş. Bir genç dayanamayıp atıldı:

"Bundan önce, Dayı Başı ne derse o olurdu, hesap bile soramıyorduk. Sorduğumuzda da, gel sen iş bağlan-tısını yap, masrafları da yap, Dayı Başı ücreti senin olsun derdi. Ancak bir aydır Mardin'den gelen yeni arkadaşlarımızın sayesinde örgütlendik. Onun içindir ki Dayı Başı birkaç kez bizi ihbar etti. Herhalde yolu birgün bizim köye düşer." Bunları söylerken gururluydu. Artık bizim de sahibimiz var imajını vermek istiyordu. Zaten diye devam etti. "Geçen yıl bir ev aldı. Orda kurtulacağını sanıyor. Yakında onu da satar, buralarda bir ev satın alır. Gerçi biz ondan kurtulduk, ama henüz iki bin işçi ona çalışıyor. Yavaş yavaş onlar da uyanacak, o zaman başkalarını aramak zorunda kalacaktır." Bütün bu söylenenler, bu sohbetler ülkemde birçok şeyin değiştiğini düşündürüyor. 12 Eylül'ün korkak, yılmış insanın yerini dirençli ve biraz da politikleşmiş insanlar almıştı. Bu insanların sürgünle ve-

masına rağmen bir de Kürt insanının diliyle, duygusuyla duyurabilmektir. Bunları bir nebze başarısam, verilen ulusal kurtuluş ve sosyalizm mücadelesine bir damla da olsa katkı olacağı inancıyla, olan biteni bütün çıplaklığıyla halkıma sunmak istiyordum. Bir de bunu Türk ve dünya kamuoyuna sunabilirim... Bu duyguyu yerimde duramıyor bir an önce insanlarıma kavuşmak istiyordum. Bu duyguyu kağıda dökmek sanırım olanaksız, sadece ve sadece yaşamak gerekir.

Araba hızla köye yaklaşırken, bana kılavuzluk eden delikanlı da aynı heyecanı paylaşmış olacak ki, sürekli bıyıklarını yiyordu. Yüzünde sevinç ve endişenin bütünleştiği garip bir ifade vardı. Bütün yaşamı sürgün, gözaltı ve tutuklamalarla geçmişti.

İrgatları taşıyan traktörler birbiri ardına dizilmiş, tozu dumana katarak köye hızla yaklaşıyordu. Üst üste istif olmuş işçilerin sesi, çocukların ağlaşmaları arasında kayboluyordu. Bitkinliğin ve yorgunluğun yüzlere sinmiş ifadesi, römorkların ölü rengine daha bir anlam katıyordu. Buna karşın, bu bitkin hallerinde bile dudaklarından gülümseme hiç eksik olmuyordu.

Naylondan yapılmış çadırlara her an biraz daha yaklaşıyorduk. Köye yaklaştıkça ilk göze çarpan, geniş bahçeli evlerdi. Betondu yapılmış çift katlı evleri, özellikle villaya ve cami yapısına benzetmeye çalıştıkları hemen göze çarpıyordu. Eski yapı evlerin ise tek kat ve tek göz olmaları ayrı bir ihtiyaç katıyordu. Her evin önünde bir traktör ve birkaç çeşit pul-luk. Köyün ortasından geçen asfalt yoldan sağa kıvrıldık. Beş yüz metre yürüdüktan sonra ırgat çadırlarını artık net bir şekilde görebiliyorduk.

Naylondan yapılmış çadırlar geçerek Kürt aşiretinin kıl çadırlarına hiç benzemiyordu. Çadırlar daha çok piknikte kullanılan bir oda ve salondan oluşan çadırlara benzeyordu. Artık hep birlikte yatma geleneğinin yerine naylon çadırda ayrı ayrı yatma, beni daha da sevindirmişti.

Arabadan iner inmez, bana kılavuzluk yapan delikanlı, küme küme mezarlıklara çevrili çadırları tek tek do-

evlilerin bütün sorumluluğu ortak paylaşmalıydı. Bu da ayrı bir politize olma olayıydı. Giyimleri, birbirine davranışları, ayrı bir düşün biçiminin köylüler arasında bir yaşam şekline dönüşmüş olmasıydı. Köylüler arasında ilk kez böyle bir olaya tanık oluyordum. Bu yeni ilişki biçimi kapitalizmin o yoz kültürünün algılanması mı yoksa yeni düşünce biçiminin bir yaşam biçimine dönüşmesi miydi? Bunu irdelemek gerektiği inancı daha da güçlenmişti bende.

Delikanlı beni kıldan yapıma ve etrafı çitlerle çevrili geniş çadırın önüne götürdü. Ev sahibi bizi kapıda karşıladı; ak sakkalı, avurları çökmüş ve altmış yaşını geçkin bir ihtiyar. Yaşına ve yıpranmışlığına rağmen son derece genç görünüyor. Arkasında tombul, sevimli bir insan olduğu ilk bakışta göze çarpan karısı, çocukları ve gelini duruyordu.

Saat 20.00'ye geliyor. Derin bir nefes alıp, "Ne güzel koku" dememe fırsat kmadan yaşlı adam söze giriyor.

-Yufkayı seviyorsun?

-Evet.

-Kürt olduğun anlaşılıyor.

-Doğru. Öz be öz Kürdüm.

-Söylemesende belli oluyor. Gerçi sarışın olman seni gizliyor ama, dilin seni ele veriyor.

-Gizlemiyorum. Her yerde açık ve net, Kürt olduğumu belirtiyorum. Bu bazılarının hoşuna gitmese de.

-Aferin oğlum. Herkes sizin gibi davransa sesimiz daha gür çıkacak. Sen, yemek hazırlanmaya kadar dinlen. Sonra devam ederiz.

-Teşekkür ederim.

Hemen bir yufka getiriyorlar önüme. Hiç yabancılık çekmiyorum. Hepsini daha önceden tanımış hissediyordum kendimi. Benliğim tanıdık bir duygu fırtınasının etkisi altına girmişti. Kendimden geçip ak sakallıya bir kez daha sarılıyordum. İhtiyar, yaşlı gözlerini silmeye çalışıp,

-Artık bizi de düşünen, ziyaretimize gelen gazeteci-yazar bir dostumuz var. Kize lavik kurmancı, "Kız, delikanlı Kürt'tür."

Zılgıt sesleri duyulmaya başladı. Bu sevinç anında kılavuz delikanlı sazı eline aldı. Yemek sofrası unutul-

ya tutuklanmayla yılmayacağı açıktı. Birer çay içip saat 24.00'de röportaja başlıyoruz. Sevecen bakışlarında yüzlerindeki tedirginliği görüyordum. Önce birkaç gazete dağıtıp bunun yasal bir gazete olduğunu ve bir zarar görmeyeceklerini anlatmaya çalıştım. Kaygıları yeni kurdıkları düzene bir zarar gelmesiydi. Özellikle genç insanların yaşlılardan daha tedirgindi. Sonunda yer ve mekan adı vermeyeceğimi ve soyadlarının sadece baş harflerini vermekle yetineceğimi söyleyince rahatladıklarını görüyordum. Bu konuşmalardan sonra A.B.: "Sözlerinizi bana sor. Ben cevaplayım"

dedi.

Kendinizi anlatır mısınız?

A.B.: Neyi anlatayım. Kendimi bildim bileli çobanlıkla uğraşıyorum. Bütün dostluklarım kuzularla. Düşmanlıklarım ise kurtlarla. Kuzular hep güçsüz, kurtlar ise hep güçlü oldu. Biz uyumadıkça güçlüyüz. Uyduğumuz an, kurtlar, biz kuzuları tek tek avlarlar. Onun içindir ki uyumayı hiç sevmeyiz.

Neden buraya geldiniz?

A.B.: 1980 Eylül hareketiyle, biz çobanları bir hastalık kaptı. Bu uyuma hastalığıydı. Onun içindir ki kurtlar kuzularımızı tek tek kaptı. Yeri göğü, dağı taşı, ovaları ve ırmakları kurtlarla dolup taşı. Biz uyudukça onlar daha da vahşileştiler. Her şeyimizi kaybettik. Bir oğlumla bir kızımı kaybettim. Diğer çocuklarıma da göz dikmişlerdi ki kaçtık. Açtık perişandık, tarlalarımızı süremiyorduk. Kurtlar vahşi saldırılarını azgınlıkla, bütün dost bildiklerimizi kaybediyorduk, ya da düşmana kapıyordu. Zaten en büyük zararı da çözümlü düşman safına katanlardan görüyorduk.

Düşman dediğinizle kimi kast ediyorsunuz. Açıklayabilir misiniz?

A.B.: Tabii ki kurtları. Kurtlardan bahsediyorum. Bizi yıllardır param parça edip yok etmek isteyen kurtlardan.

Ondan sonra?

A.B.: Ondan sonrası malum. Pılımlı pılımlı toplayıp buralara geldik. Anlayacağımız, Dayı Başı'na sığınmak zorunda kaldık. Uzun bir süre; devlet, köy patronu ve Dayı Başı tarafından ezildik, hor görüldük, da-

5 civarıydı. Ben köyün azasıydım. Kadın, çoluk demeksizin hepimizi çıkardılar. Asker gibi sıraya dizip sıra dayağından geçirdiler; ondan sonra soru faslı başladı. Sordukları şey de çok gülünçtü. Evlerin arkasında birkaç esem spor izleri var. Kim ihbar etmişse bilmiyorum, gerillaları barındırdığımız ve sığınaklarını göstermemizi söylüyorlardı. Aksine o dönemde bir tek devrimciye rastlamamıştık. Aslında devletin bize kini olduğunu sanıyorum.

Neden?

A.B.: Çevre köylerin çoğu bizden fazla silah teslim etmişti. Biz ise eski silahlarımızı teslim ettik. Namusumuz diye bellediğimiz silahlarımızın hepsini teslim etmemiz mümkün değildi.

Peki devrimciler size hiç uğramıyorlar mıydı?

A.B.: Uğruyorlardı. Ancak seksenden önce, son derece modern silahlarla, yani kışkırdan tutun da el bombalarına, belindekini on dörtlütüne kadar.

Peki, bu gruplara ne oldu?

A.B.: Bilemiyoruz, sanki yer yerarıp içine girdiler. Yanlız, bir muhtarın sürekli ihbarı vardı. Birgün köyünün tarandığını duyduk. Muhtar yararlı olarak kurtulmuştu. O zaman bunlara bir şey olmadığının farkına vardık. İlginçtir birçok insan yakalanmasına rağmen bizim köye, çevre köylere uğrayanlara bir şey olmamıştı. Zaten yakalananların çoğu lise ya da ortaokul öğrencisiydi. Bence devlet, çocukları yakalamıştı. Asıl iş yapanlar ise gizlenmesini bilmişti.

Bu gruplar daha sonra hiç köyünüze uğramadı mı?

A.B.: Birgün bir başka ilginçlik yaşadım. Hava kararmaya başlamıştı. İlk bahardır sanırım. Koyunları toplarken bir naylon parçası gördüm. Sadece ucu görünüyordu. Kendi kendime birkaç silah kazandı, dedim. Köylülerin korkudan silahlarını yere gömdüğünü düşünerek sevinçle köye döndüm. Ancak kimseye bir şey söylemedim, geceyarısı kuzular ve köreğimi de alıp sessizce köyden ayrıldım. Büyük bir sevinçle, yavaşça kazıp naylonu çektim. Bir de ne göreyim, yeraltında kocaman bir mağara. Karanlıkta parlayan birkaç çift göz. Korkudan bedenimi sıtma tutmuştu. O an hiçbir şey düşünmeden var gücümle koşmaya devam ettim. Bütün Karacadağı başıma yıkılmıştı sanki. Ben koşuyordum onlar arkamda. Nefes nefeseyim. Yine de bütün gücümü toplayarak kaçıyorum. Sanki görünmez güçlerin pençesine düşecekmişim gibi bir his vardı içimde. Fazla kaçmadan yakalandım. Beni alıp sığınağa götürdüler; uzun bir propaganda sonra beni biraz da tehdit edip bıraktılar. Tabii bu sadece bir tedbirdir diye kimseye söylememi istemiyorlardı. Beni bıraktıklarında oradan uzaklaşıp uzaklaşmaz, yine koşmaya başladım. Köye yetiştiğimde çıkarttığım görüldüden olacak bütün köpekler beni tanıyınca kadar kovaladılar. Tabii bütün köy ayağa kalkmıştı. Vücudum tir tir titriyordu. Yüzüm kara çarşafa dönmüştü. Neden bu kadar korktuğumu, daha anlamış değilim.

(Devam edecek)

15-16 Haziran: Anmak için değ

15-16 Haziran 20 yıldır aşılamadı!..

15 ve 16 Haziran 1970 günleri Kocaeli Yarımadası'nda ve İstanbul'da kurulu 113 fabrikada çalışan 100 binin üzerindeki işçi; görünürde, siyasi iktidarın 274-275 sayılı sendikalar yasasında değişikliğe giderek tek tip sendika oluşturma dayatmasına karşı alanlara çıkmıştı... Oysa Türkiye işçi sınıfının ve ülkenin tarihinde bugün bile önemini ve anlamını koruyan direniş, yılların mücadele birikiminin ürünüydü... Bu tarihi iki güne yaklaşırken, tümüyle politize olmuş toplunun, özellikle işçi sınıfı ve emekçi kitleleri 15-16 Haziran'ın ön habercisi eylem sinyallerini vermeye başlamıştı...

Kavga sesleri geliyordu köylerden ve şehirlerden...

Kısacası, "kavga sesleri geliyordu köylerden ve şehirlerden". Gazete manşetlerine yansıyan 15-16 Haziran'ın habercisi eylemlerden bazıları şöyleydi:

* 10 milyarlık yatırımı yürüten 10 bin teknik personel boykota başladı.

* Doktorlar ve eczacılar bugün yürüyor.

* Memurlar Ankara'da yürüyüş ve miting yapacaklar.

* PTT'cilerin sessiz boykotu başladı.

* Ordu'da fındık mitinginde olaylar çıktı: 1 ölü, 4 yaralı.

* Ekiciler, Pazar çay fabrikasını taşa tuttu.

* Toplum polisi de, "Kahrolsun Amerika!" diye bağırdı.

* Zonguldak'ta dün işçiler ocaklara inmek istemediler.

* Orman işçileri de boykota gitti.

* Zeytin üreticisi protesto mitingini düzenledi.

* Üzüm mitinginde bozuk düzen lanetlendi...

15-16 Haziran'ın arifesinde hemen hemen tam da bir ay öncesinde bir derneğin başlattığı anlamlı direniş artık hiçbir kuşkuyla yer bırakmıyordu. O günlerin bir gazetesi şöyle duyurmuştu onu:

"İşsizlik ve Pahalılıkla Savaş Derneği'nin önderliğinde 33 devrimci kuruluş 4 Mayıs'tan itibaren Türkiye'nin çeşitli illerinde işsizlik ve pahalılığa karşı ve bu durumları yaratanları ortaya çıkarmak üzere genel bir direniş başlatmışlardır.

Direniş hareketleri, 4 Mayıs'ta, İzmir ve İstanbul'da aşılar asmak, bildiriler dağıtmak ve yoksul halkın oturduğu semtlerde gezici resim sergileri dolandırmak suretiyle başlamıştır. 10 Mayıs'ta ise İzmir'de 2 bin kişinin katıldığı bir miting yapılmıştır. 17 Mayıs'ta ise İstanbul'da 10 binden fazla işsiz, işçi, memur ve binden fazla öğrencinin katıldığı protesto mitingini düzenlenmiştir.

Mitingte: Bugün işsizlik ve pahalılıkla savaşın Amerikan emperyalizmi

ve onun yerli ortaklarıyla savaş demek olduğu, ayrıca bu unsurlar tasfiye oluncaya kadar direnişin devam edeceğini, madenlerimizin ve petrolümüzün millileştirilmesini, dış ticaretin devletleştirilmesini, milli ağır sanayinin kurulması, montaj sanayine son verilmesi, genel grev hakkının tanınması ve toprak reformunun gerçekleştirilmesi de düzenlenen direnişin amaçlarındandır. Genel direniş bundan sonra Ankara, Siverek ve Malatya'da yapılacak hareketlerle devam edecektir."

274-275 sayılı sendikalar yasasındaki değişiklik önergelerinin Meclis'e gelmesi üzerine Mayıs 1970 sonlarında DISK bünyesinde toplantılar ve tartışmalar yoğunlaşmaya başlamıştı. Bu toplantıların ve tartışmaların kısa kronolojisi ise şöyleydi:

* 28 Mayıs 1970 günü DISK Yürütme Kurulu toplandı. Bu toplantıda Yönetim Kurulu'nun 3 Haziran 1970 günü saat 10.00'da olağanüstü toplantıya çağırılmasına karar verildi.

* 3 Haziran 1970 günü toplanan DISK Yönetim Kurulu, konulacak eylemler konusunda rapor hazırlayacak bir komite kurulmasına karar verdi. Komitenin raporunda, "Anayasal haklar için direniş hakkının kullanılması ve anayasal direniş komitelerinin kurulması" kararına varıldı.

* 5 Haziran günü DISK Yönetim Kurulu tekrar olağanüstü toplandı.

* 12 Haziran 1970 günü DISK Yönetim Kurulu yeniden toplandı.

* 13 Haziran 1970 günü DISK'e bağlı sendikaların Yönetim Kurulları toplandı.

* 14 Haziran 1970 günü Merter Sitesi'ndeki Lastik-İş Sendikası'nın binasında DISK'e bağlı sendikaların yöneticileri ile işyeri temsilcileri toplandılar...

Direniş başlıyor!..

15 Haziran 1970 Pazartesi günü sabahleyin işçiler önce işyerlerinde sessizce direnişe geçtiler. Ardından fabrikalarından çıkarak yürümeye başladılar. İstanbul'da yürüyüş üç koldan oldu. Kadıköy bölgesinde Ankara asfaltı boyundaki fabrikaların işçileri Kartal yönüne; Eyüp bölgesindeki fabrikaların işçileri Topkapı yönüne, Bakırköy bölgesindeki fabrikaların işçileri Londra asfaltı üzerinden Topkapı yönüne; şehir içindeki fabrikaların işçileri de Taksim ve Şişli yönünde yürüdüler. Tuzla ve Çayırova fabrikalarındaki işçiler Gebze'ye doğru yürüyüşe geçtiler.

Kocaeli Yarımadası'ndaki fabrikaların işçileri de iki koldan İzmit üzerine yürüyorlardı. Birinci kol İzmit'in doğusundaki Köseköy yöresindeki fabrikaların işçilerinden oluşmuştu. İkinci yürüyüş kolu İzmit'in batısından Yarımca yönünden geliyordu.

İlk günkü bu direniş 70 bin dolayında işçi katılmıştı.

İstanbul'un çeşitli yöreleri ile Gebze ve çevresi ve Kocaeli'nde yapılan ilk günkü yürüyüşler sırasında bir kaç olay dışında polis genellikle yürüyüşlere engel olmadı; yine birkaç

küçük olay dışında yaralama, tahrip ve benzeri olaylara rastlanmadı. Bu yürüyüşler sırasında işçilerin ellerindeki pankartlardaki sloganlardan bazıları şöyleydi:

"Anayasaya aykırı kanun çıkararak işçi düşmanıdır!"

"Anayasa ve sendika özgürlüğünü alanlara derslerini vereceğiz."

"Kanunlar Meclisten alınuncaya kadar direneceğiz."

Direniş yayılıyor!..

16 Haziran 1970 Salı günü işçiler yine yürümeye başladı. Bu kez katılım iki katına çıkmıştı. Topkapı dışındaki işyerlerinde çalışan işçiler çeşitli yürüyüş kollarıyla sabah 8.00'de yola çıktılar. Sur dışında toplanarak iki koldan İstanbul Vilayet binasına doğru yürüdüler. Zırlı birlikler Vilayete giden yollara barikat kurmuşlardı. İşçiler tankların üzerinden aşarak Vilayet binasının önüne indiler, oradan da Eminönü'ne yürüdüler. Bu sırada Eminönü'ne yığılan işçilerin Beyoğlu yakasından gelenlerle birleşmelerine engel olmak için Galata köprüsünü açtılar. Bunun üzerine işçiler sandallar ve motorlarla karşı kıyıya geçip Beyoğlu'na çıktılar. Fatih üzerinden Sarıhançeye ve oradan Unkapanı köprüsüne yönelen işçiler de köprü a-çık olunca geri döndüler. İstinye deresinde yıllar önce direniş ateşi yakan Kavel işçileri, Levent yöresindeki fabrikaların işçileriyle birleşerek Zincirlikuyu yönüne yürüyorlardı. Levent'teki Tekfen fabrikasının önünde polis barikatıyla karşılaştılar. Toplum polislerinin yürüyüş kolunun önündeki kadın işçilere çöpü saldırmaları üzerine, polis barikatlarını parçalayarak toplum polisini çil yavrusu gibi dağıttılar ve yürüyüşlerine devam ettiler...

Kadıköy yakasında Ankara asfaltı üzerindeki fabrikaların işçileri Üsküdar ve Kartal'a doğru iki koldan yürüyorlardı. Otosan fabrikasının önünde toplanan işçiler Ankara asfaltının girişine geldiklerinde polis barikatıyla karşılaştılar. Yürüyüşe devam etmek isteyen işçilere polis silah kullandı, çatışma başladı. İşçiler kısa sürede buradaki polis barikatını da çiğnediler ve Üsküdar yönüne yürümeye sürdürdüler. Üsküdar meydanına geldiklerinde bütün vapurların palamar çözüp denize açıldığını gördüler. Paşabağçe-Beykoz yönünde yürüyüşlerine devam ettiler...

Ankara asfaltından Kartal'a doğru yol alan ikinci bir yürüyüş kolu Maltepe sigara fabrikası önündeki işçilerle birleşerek Bağdat caddesinden

Bostancı, Suadiye yoluyla Şaşkınbakkal'a geldiklerinde karşılaştıkları barikatları aşıya Yoğurtçu parkına kadar geldiler. Burada büyük bir çatışma çıktı. Bir polis öldü. Daha sonra çeşitli yörelerden gelen işçiler ve öğrenciler Kadıköy iskelesinin önünde toplandılar. Polis burada da silah kullandı ve şiddetli çatışmalar oldu. Kaymakamlık binasında yangın çıktı, polis arabaları ve AP binası tahrip edildi. Olaylar yatıştırdığında beş kişinin öldüğü 200 kişinin yaralandığı anlaşıldı.

Direnişin iyice sertleşmesi üzerine 16 Haziran 1970 günü öğleden sonra

İçişleri Bakanı, Vali ve diğer yetkililerle DISK yöneticileri Vilayet'te bir toplantı yaptılar. Direnişin boyutu DISK'in başında çöreklenmiş sendika ağalarının tahminini aşınca teslimiyetle boyun eğmişler, devletle elele direniş yatıştırmaya kalkışmışlardı. Akşama doğru Adalet Partisi hükümeti sıkıyönetim ilan etti. "İstanbul ve Kocaeli illeri dahilinde 1 ay süreyle sıkıyönetim ilanına karar verilmiştir. Sıkıyönetim 16 Haziran 1970 Salı günü saat 21.00'den itibaren yürürlüğe girecektir." O gün bugündür işçi sınıfının bu yiğit eylemi bütün heybetiyle canlılığını koruyor...

Ahmet Top: "İnisiyatif tabanındı"

Ahmet Top, 1970 İşçi Direnişinde, çalıştığı fabrikalarda doğal bir işçi önderiydi. Ve uzun yıllar devrimci mücadele içinde yer aldı. 14 Haziran 1970 günü Merter Sitesi'nde işyeri temsilcilerinin de katıldığı eylem tespiti toplantısında yaptığı etkili konuşmayla bir anlamda 15 ve 16 Haziran günleri tabanını sürdürdüğü direnişe ivme kazandırmıştı.

Halk Gerçeği: Bugün 20 yıl sonra 15-16 Haziran'ın nasıl değerlendiriyorsunuz?

Ahmet Top: Öncelikle şunu belirteyim. O günkü durumla bugün arasında büyük bir uçurum var. Bunun en açık örneği de anayasa. O dönem mücadele az çok 1961 Anayasası'nın getirdiği demokratik ortam içinde yürüyordu. İşçinin hareket alanı genişti. Oysa bugünkü yasalar buralık mücadelede, işçinin nefes almasını bile çok gören anti-demokratik yasalar.

15-16 Haziran'ın biraz o şartlar doğurdu. Zaten olay hükümetin 274-275 sayılı kanunu kaldırmak istemesiyle patlamıştı. Sayılı kanunlar mecliste görüşüldü ve kabul edildi. Tabanda büyük bir hareketlilik başladı. Olay kısa bir sürede sendika ve sendikacıları da aştı. Bu noktada da ön plana tabandan gelen temsilci işçiler çıktı. Karar almak için işçiler 1500-2000 kişilik gruplar halinde toplanmışlardı. Bu toplantılarda doğal işçi önderlerinin koyduğu tavırlarla eylem boyutlandı. Ve muazzam bir güç oluştu. O dönem düşündüğümüz bütün bu işçi gruplarını yürüterek Taksim'de bir miting yapmaktı.

Sonuç olarak şunu belirteyim: İşçiler kendilerine karşı alınmış bir karara karşı patladılar. Ve doğal işçi liderleri de olayı sürükledi. Yani inisiyatif tamamen tabanın ve onun içinden çıkan önderlerindi.

Halk Gerçeği: Daha önceleri fedakarca mücadelelerle kazandığı hakları 12 Eylül darbesiyle elinden alınan işçi sınıfının 1989 Bahar Eylemleri denilen geçen yıl yürüttüğü eylemleri ve günümüzdeki hareketliliğini 15-16 Haziran'la karşılaştırdığınızda ne görüyorsunuz?

Ahmet Top: Bahar eylemlerini bir kıpırdanma, fakat yeterli olmayan çok zayıf bir kıpırdanma olarak görüyorum. Fakat yasalar ve bu sendikalarla fazla bir şey olacağını sanmıyorum. Sorun biraz da sendika sorunudur. Ve şu andaki sendikalar sarı, gangster sendikalarıdır. Adeta işçiyi mahkum etmişlerdir. Bugünkü sendikacıları ben avukata benzetiyorum. Belli sözleşme dönemlerinde bazı ekonomik haklar için biraz uğraşıp gerisini boşveriyorlar. Oysa asıl önemli olan eğitim faaliyetleri, işçinin bilinçlendirilmesi; bu, hiçbir sendika ve sendikacı tarafından yeterince yerine getirilmiyor.

Halk Gerçeği: İşçi sınıfının günümüzdeki doğal önderlerine ve devrimci kadrolara 15-16 Haziran'ın yirminci yıldönümünde iletceğiniz mesaj nedir?

Ahmet Top: Ben şu anda emekli bir işçiyim. İşçi ve işçi önderlerine mücadelede cesur olmalarını, haklarını sonuna kadar savunmalarını, haklarını savunurlarken de sınır olarak yasaları değil meşruluğu ölçüt almalarını söyleyeceğim.

Yaratmak için görev başına!..

"Tarihi direnişin öğrettiği"

15-16 Haziran 1970'deki işçi sınıfının direnişini İzmir'de kurulu Türk Kablo fabrikasında işçi olarak yaşayan ve aynı zamanda o döneme dek Türkiye devrimci hareketinin sosyalist kadroları içinde yer alan Sırrı Öztürk, bugün "Sorun Birlikte Sosyalist Dergi"nin yönetmenliğini yapıyor. Öteki çalışmalarının yanında *İşçi Sınıfı-Sendikalar 15-16 Haziran* (Sorun Yayınları, 1976) isimli bir kitabı da bulunan Sırrı Öztürk, 15-16 Haziran'ın 20'inci yıldönümünde Halk Gerçeği'nin sorularını cevaplandırdı:

Halk Gerçeği: 20 yıl uzaktan baktığınızda 15-16 Haziran'ı nasıl görüyorsunuz?

Sırrı Öztürk: Sorunuzu bütünüyle cevaplayabilmek için kapsamlı açıklamalar yapılmalıdır. Bize ayırdığınız sayfa ölçüünde sıralayabilirsek: 15-16 Haziran Direnişi nedir? Kendinden öncesi ve sonraki hareketlerle nasıl mukayese edilebilir? Hangi tarihsel, sosyal ve sınıfsal birikimin ürünüdür? İşçi sınıfının sendikal ve siyasal birliğinden neleri anlamaktayız? O tarihlerdeki ilericiler örgütlerin, sendikaların, gençlik ve aydın kesiminin konumu neydi? Türkiye kapitalizminin sınıfsal karakteri, güçler dengesi neydi? DISK ve

TİP'nin örgütlenmesinde, anılmayan, genç kadrolara yansıtılmayan çalışmaların perde arkası neydi? "Tarihi TKP" geleneği nasıl çarpıtılıp sulandırıldı? THKO, THKP-C, TİKKO vb. örgütlenmeler, işçi sınıfı hareketiyle sosyalist hareketimizin buluşma noktasından nasıl uzaklaştı? Gençlik ve ulusallık temelindeki kümelenmeler ile sınıfsallık temelinde yükseltilmesi gereken hareketimizin sorunları, bilimsel açıdan nasıl incelenmeliydi? vb. gibi onlarca soru ve sorunu günümüzde taşımaktadır. Konuya ancak bu perspektifte bakınca doğru ve tam bir değerlendirme yapılabilir kanısındayım.

15-16 Haziran Direnişinin görünürdeki nedenleri: 274 ve 275 sayılı sendikalar ve toplu iş sözleşme grev ve lokavt yasasının 1317 sayılı yasa ile yapılmak istenen değişikliklere karşı meşru ve yasal bir savunma-karşı koyma eylemidir. Bu yasa değişikliği, 1961 Anayasası'nın burjuva demokratik niteliğini zedelemektedir. Yani, 1317 sayılı yasanın 11 maddesi açıkça Anayasa'ya aykırıdır. Ayrıca, İnsan Haklarını Koruma Sözleşmesi'ne ve Uluslararası Çalışma Örgütü'nce düzenlenen sözleşmelere (uluslararası hukuk

nonlarına) aykırıydı. Nitekim AP'nin, Türk-İş'in ve patronların desteği ile yasa meclislerden çıkmış, fakat DISK'in hareketlendirdiği bir eylem dizisiyle 15-16 Haziran Direnişi gerçekleştirilmiştir. En başta İstanbul ve Kocaeli'nde 150 bin işçi üretimi durdurmuş, alanlara çıkmış, taleplerini dile getirmişti. Hareketin yaygınlaşma istidadı göstermesi, belli ölçülerde Zonguldak, Ankara, İzmir, Eskişehir, Adana ve Bursa gibi illere de sıçramasıyla sıkıyönetim ilan edilmiş, kimi sendikacılar, devrimci ve sosyalist kadrolar, sınıf bilinçli işçiler, DISK'in de zımnı uzlaşmasıyla işyerlerinden atılmıştı.

1. TİP ve CHP'nin, yapılan değişikliklerin yasalasmasından sonra, iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurusu, Anayasa Mahkemesi'nin 9 Şubat 1972 tarihli kararıyla iptal edilmiş; süreci içinde yasalasamayı nedeniyle, söz konusu yasa kadük düşmüştü (yasalasanamamıştı).

15-16 Haziran Direnişini Türkiye işçi sınıfı gerçekleştirmiştir. Hareket, bir yıl öncesinden "Anayasa Direniş Komiteleri" aracılığıyla işyeri birimlerinde örgütlenmiştir. DISK yöneticileri ise, eylemin boyutlanması karşısında geri adım atmış, devrimci ve sosyalist kadroları "ihbar" eder pozisyona düşmüşlerdir. (K. Türkler'in basın açıklaması vb.)

Doğruduğu hukuki sonuçlar bir yana, hareketin örgütlenmesi, eylemin gerçekleştirilmesi, kütleliliği, Türk-İş ve DISK ayrımı yapmadan işçi sınıfını bütünleştirmesi; ayrıca, işçi sınıfının kazanılan sosyal haklarını savunulması yolunda, ülkedeki sosyal, ekonomik ve politik gelişmelerle başarıyla ve yerinde değerlendirilmesi açısından, sınıflar mücadelesinden ve bunların sonucu giderek oluşan devrimci ve sosyalist hareketin birikiminden yararlanarak, sınıfın gerçekleştirdiği, demokratik-politik nitelikte, ülke tarihinin en büyük kitle hareketidir.

İşçi sınıfı bu kütleli çıkışıyla; en başta "Tarihi TKP" adına ahkâm kesenlere, I. TİP'e, DEV-GİBİNÇ'e, İPSP'ye, DDD'ye, "partisiz sol" a, cuntacı-darbeci ve komplocu anlayışlara ve "KP" çağrışımalarıyla sorunu özünden çarpıtıp ve sulandıran cümle almeye sınıfsal bir uyan yapmış, unutulmayan tarihsel bir ders vermeye çalışmıştır.

15-16 Haziran Direnişi, düşünce ve davranış dünyamıza katkı getirmiş, tutulacak ana halkayı (işçi sınıfı) işaretlemiştir. "Aydın" tartışmasını (kır-kent, işçi sınıfı var mıdır-yok mudur, legal-illegal, öncü-ardı vb.) kesip atmıştır. Bu hareket, İşçi Sınıfı Partisi (İSP'nin acilen oluşturulması ve gecikmeden kendi kurtarmayı üretmesi gerekliliğini (anlayana) öğretmiştir. Ayrıca, sosyalizm adına, ülkeye taşınan bilim ve akıldışı yol ve yöntemleri, saflarda yaygınlaşan fanatizm, maskelik ve inkarcılığı açığa vurmuştur.

15-16 Haziran Direnişi karşısında, tekelci sermaye güçleri gerekli dersi çıkararak, 12 Mart 1971 askeri darbesini gerçekleştirmiştir. Orgeneral Memduh Fağmaç, "Sosyal bilinçlenme ekonomik

gelişmeyi aştı..." diyerek, burjuvazinin nedensiz sınıf çıkarımı koruduğunu vurgulamıştır. 1961 Anayasası ve öteki yasalar işçi sınıfı ve emekçilerin aleyhine olarak -geriye doğru- yeniden düzenlenmiştir. Bu türden düzenlemeler de devlet tekelci kapitalizmine, onun işleyişine yetmeyince, bu kez, 12 Eylül 1980 darbesi tezgahlanmıştır.

Şimdi ise, 1961 Anayasası, burjuva demokratik kurumlar, demokler, DISK ve TİP gibi örgütler yok. "Tarihi TKP" geleceğimiz içinden-dışından kuşatılarak işlevsiz kılınmış. Tüzük ve programlarına "İşçi sınıfı ile Kürt halkını kurtarma"yı (!) yazanlar çoğalmış. Kapitalizm -geç kimliği ile- bir hayli palazlanmış: Ticaret, banka, borsa, tarım ve sanayi burjuvazisi, devrimci ve sosyalist kadroların açık mücadele alanlarından tasfiyesi sonunda, birkaç kez katlanarak büyümüştür.

Bir bütün olarak Türkiye Solu, 15-16 Haziran Direnişinden olumlu yönde ders çıkarabilmiş olsaydı; Doğu Perinçek "devrimciyi oynamazdı". SP kurulamazdı. N. Sargın ve Y. Nabi Yağcı'ların TBKP'si, hareketimiz "adına" söz söyleyemezdi. BTDK'cular Kuruçeşme'lerde birlik ve partileşme sorununu sömürmezdi. Bazı Kürt kökenli milletvekilleriyle DISK çağrışımı yapanların kurduğu İİP'çiler yalancı pehlivanlar gibi dolaşamazdı. "Sol'un bu cenahı çok olumsuz bir görünümü sergiliyor. Öte yanda, henüz donatılmı büyük bir potansiyel var. Hareketimiz yirmi yılda çok büyük kıyım ve kıyımlardan geçti. Pahalı deneyler kazandık. Günümüz ise başka bir gündür. Umulanacak gelişmeler de var. Günümüzün gerekleri: Bu zengin deney birikimini, olumsuzlukları ayıklayıp atmaya, devrimci kazanımları sahiplenip korumaya, örgütlülüğümüzü bir üst düzeyde bütünleştirmeye, yeni sentezlere kavuşmamıza, strateji ve taktiklerimizi gözden geçirmemizi zorunlu kılıyor.

Burjuvazinin kendi yasalığını çiğnemesi, baskı ve teröre başvurusu, polis devleti kimliği ile işçi sınıfını, emekçi halklarımızı sindirmesi (açık faşizm dönüşmesi), tarihsel ve sosyal olarak mümkün değildir; ama tehlikelidir de. Burjuvazinin çürümüşlüğü aşılacağına sevinilecek işaretlerdir. Yeter ki nasıl aşılacağını telaffut edebilelim, o doğrultuda donanım olalım. Parti ve birlik sorununu gündeme getirebilelim. Ayrıca, içimizdeki eolojuların açığa vurmaya ve hesaplaşmayı öğrenelim.

Halk Gerçeği: İşçi sınıfının 12 Eylül sonrasıındaki ekonomik mücadelesinde bir dönüm noktası olan, geçen yılki "bahar eylemleri" ve işçi sınıfının şu an içinde bulunduğu hareketlilik 15-16 Haziran'la karşılaştırıldığında ne ifade eder?

S. Öztürk: İşçi sınıfının yürüttüğü eylemlilik olumlu ya da olumsuzlukları da içinde taşıyor. İşçi sınıfının sendikal ve siyasal birliği sağlanamamış. Ortada kurtulmayınca, işçi sınıfı, bu deney birikiminden sonra, ekonomik, sosyal ve siyasal talepleriyle bir toparlanma süreci yaşıyor. Bu süreçte, işçi sınıfı içindeki nüve, dışındaki nüve ile buluşacaktır. Diyalektik yasası bunu gerektiriyor. İşçi sınıfı, "Tarihi TKP'nin, DISK'in, vb. örgütlenmelerin "aydın" ihanetiyle işlevsiz kılındığını unutuyor. Haksız da sayılmaz. Temkinli, soğukkanlı ve dikkatli davranılmasını uygun buluyor. Bir yandan burjuvazinin boşluğunu arıyor, öte yandan mevcut örgütlülük düzeyini bir üst basamağa çıkarmayı düşünüyor. Diğer yandan sendika aristokrasisi ve gerici ayak bağlarıyla boğuşuyor. Ayrıca, 12 Eylül'ün yarattığı "korku" ve yabancılaştırılmayı -erozyonu- aşmaya çalışıyor. Bu

durumda burjuvazi, deneyimleriyle sorunu "ekonomik" taleplere indirmek ve kütleli çıkışların önünü kesmek için davranıyor...

Gerek 1989 Bahar Eylemliliği gerekse 1 Mayıs 1990 hareketliliği önemli gelişmelerdir. Destekliyor, gelecek adına umutlanıyoruz. Fakat 15-16 Haziran Direnişi, 200 bin kişilik tarihi Saraçhane Mitingi (1961) de dahil olmak üzere, katılanların sayısı, hareketin genişliği ve yayılma istidadı göstermesi, kütleli ve militan niteliği, örgütlenme orijinalitesi, ekonomik, demokratik ve siyasal taleplerin içeriği, burjuvaziye verdiği zarar (ürtimin iki gün süreyle bütünüyle durdurulması; yasa tanımazlığı, baskıcı ve terörcü kimliği ile hakim sınıfların açığa vurulması vd.) açısından ülke tarihinin en büyük ve en anlamlı kitle hareketidir.

1980 öncesi 1 Mayıs mitingleri, çeşitli grevler, DGM'ye hayır kampanyaları, siyasal olarak 15-16 Haziran Direnişini aşsa da, 15-16 Haziran'ın niteliği ve etkinliği ile asla kıyaslanamazlar.

15-16 Haziran Direnişinin aşılması, işçi sınıfının sendikal ve siyasal birliği mücadelesinin gerçekleştirilmesi sürecinde, İSP'nin oluşturulmasına ve kurmayını üretbilmesine bağlıdır.

Halk Gerçeği: 15-16 Haziran eylemlerinin içinde yer almış eski bir işçi olarak günümüz devrimcilerine ve işçi sınıfının doğal önderlerine nasıl bir mesaj iletirsiniz?

S. Öztürk: Emekçi halkımız, "eskiye rağbet olsaydı, bit pazarmı rahmet yağardı..." diyor. Şaka bir yana ama, işçi sınıfının bir çocuğu olarak kendimi asla "eski" yerine koymuyorum. Tarihsel haklılığıyla sınıfımızın geleneği ne kadar yeni ve genç ise, kendimizi o kadar yeni ve genç saymalıyız. 60'lara varan bir yaş süreci, fiziksel olarak ne anlama geliyor, bunu yeterince biliyoruz. Bilindiği gibi, "eski" tarih olmuştur; yaşanmış olandır. "Yeni" ise, yarı ve gelecek demektir. **Tarihin bilmeyenin, geleneğini sahiplenemeyenin ölümlü, yarını ve geleceği yoktur.**

Devrimciler ve sosyalist kadrolar deneyimlerini aktarabiliyor, hayat ve ürettimden kopmuyorlarsa, hareketimize iradi katkıları yapabiliyorsa, sürekli yeni ve genç kalırlar.

Genç devrimcilere ve işçi önderlerine şunları söylemeliyim: Adımızı taşıyan hareketimizi sahiplenin. Parti ve birlik dövüşün. Bizim RSDİP'e benzer bir partili geleceğimiz olmadı. Bizim hiçbir zaman Marksist-Leninist bir partimiz de olmadı. Hayatımız oportünizmi açığa vurma kavgasıyla geçti-geçiyor. Lenin'in de söylediği gibi: "Oportünizmin devrimcileri örgütlerden tasfiyesi çok kötüdür." Günümüzde İSP'nin oluşturulmasının, oportünizmi açığa vuran bazı işaretleri vardır. Rehberimiz, Bilimsel Sosyalizm'in yöntemleridir. Var gücümüzle ona sarılacağız. Sosyalizm deneyimlerinden dersler çıkaracağız. Ülkedeki engin potansiyeli harcamadan, yerinde ve doğru biçimde değerlendireceğiz. Devrimci esnekliği gözeterek kitlelere güven ve moral vereceğiz. Toplumun devrimci değişim ve dönüşümlere kavuşması -demokratikleşmesi- buradan geçiyor.

Bu açıdan gelecek bizindir! Mutlaka yenmesini öğreneceğiz! Ve de yeneceğiz! İlbette yeterince örgütlü, donanımlı ve birleşik gücümüzle... Hareketimizin meşruluk ve yasallığını hayattan ve mücadeleden koparmadan, kendimiz yaratarak...

Halk Gerçeği gazetesine bana bunları söyleyebilme fırsatı verdiği için teşekkür ederim.

Orhan Müstecaplıoğlu: "İşçi patlaması yaşanacak"

1940'li yılların başından itibaren devrimci hareket içinde yer alan, 50'lerden itibaren sosyalist kadrolar arasında düşüncesindeki berraklık ve davranışındaki tutarlılıkla öne çıkan Orhan Müstecaplıoğlu'nun 1970'lere kadarki devrimci pratiğinden süzüp çıkardığı "Genel Direniş" şiarı, 15-16 Haziran 1970 işçi sınıfı direnişine damgasını vurmuştu. Direniş bastırıldıktan sonra da tutuklanıp yargılanan Orhan Müstecaplıoğlu, 15-16 Haziran'ı 20 yıl sonra Halk Gerçeği'ne şöyle değerlendirdi:

"15-16 Haziran eylemleri kendine özgü yanları olan bir hareket. En önemli özelliği ise bazı iddiaların tersine kendiliğinden olmaması. Dünyada kendiliğinden hareketlerin önemi geçti. 15-16 Haziran hareketi, ekonomik baskıyla politik zulme bilinçli bir başkaldırıdır.

Bir birikim sonucu ortaya çıkmıştır. Türkiye'de işçi sınıfının çok eskilere dayanan bir mücadele tarihi var. Bu eylemler de, bu birikim üzerinde işsizliğe, pahalılığa, politik baskılara karşı çıkıştır. 274-275 sayılı yasalar bir bahane olmuştur. Elbette bilinçli işçi eylemleri derken bilinçlilik düzeyleri tartışılabilir, ama bir iradi yönlendirme vardı. İşçiler bu eylemleri kafalarına estigi için yapmamıştır.

15-16 Haziran eylemlerinin bir diğer önemli özelliği de işçi sınıfı içinde bölünme olmamasıdır. Bütün işçiler birlikte hareket etmişlerdir. Hareket, Kürtler'le Türkler'in birlikte mücadelesi sonucu başarıya ulaşmıştır. 274-275 sayılı yasalar yürürlüğe konamamıştır. 16 Haziran hareketi sınıfsal bir olaydır.

Türkiye'de her zaman bir 16 Haziran potansiyeli var. Olmamasının nedeni tarihten yanlış dersler çıkarılması, yanlış politikalar üretilmesi. İşçi sınıfının birliği önemlidir. İşçi sınıfını fraksiyonlara bölmek kitleleri pasifiye eder.

Türkiye, sömürü ve sınıfsal çelişkilerin en fazla olduğu ülkelerden biri. Un var, şeker var, ancak helva yapamıyoruz. Bu kadar sıkıntı, bu kadar baskı karşısında bir patlama mutlaka olacaktır. Eninde sonunda bir işçi patlaması yaşanacak."

Mozambik ulusal kurtuluş mücadelesi tarihi

799 bin 380 kilometrekare yüzölçümüyle kıtanın güneydoğusunda, Hint Okyanusu kıyısında. Toplam nüfusu 15.7 milyon. Bu toprakların Afrikalıları ufak köylerde, klan ve kabileler halinde yaşıyorlar, ilkel çiftçilikle uğraşıyorlardı. Çeçe sineğinin bulunmadığı yerlerde de hayvancılık yapıyorlardı. Ülkeyi ikiye bölen Zambezi Nehri'nin kuzeyindeki ana etnik gruplar Müslüman (nüfusun yüzde 16'sı), Makua-Lomwela (yüzde 40), Makodeler; Nyasa Gölü çevresinde yaşayan Nyanja ve Çawalardır. Zambezi Nehri'nin güneyinde ise Tsonga (yüzde 10), Çopi ve Şonalar (yüzde 10) yaşamaktadır. Pamuk, çay, şeker, baladur ağacı cevizi vb. tarım zenginlikleri yanında altın, gümüş ve elmas gibi yeraltı zenginliklerine sahiptir.

Avrupa'nın sermaye düzeni kâr peşinde koşarken, kıtalar çiğnenmiş, halkları ve ulusları boyunduruğu altına alarak sömürgeleştirmiş, zenginlikleri yağmalayarak kendi ülkelerine aktarmışlardır. İnsanlar köleleştirilerek alınıp-satılmış, şiddet sıradan bir uygulama haline getirilerek binlerce katledilmiştir.

Avrupalı sömürgeciler Afrikalıları "geri-tarihsiz" halklar olarak nitelediler. Oysa Afrika, insan soyunun yüzündeki tarihinin en uzun sürmüş

(İletişim Arşivi)

köleleştirilerek Avrupa ve Amerika'ya götürüldü. 1601'de başlayan köle ticaretiyle Afrika'dan diğer ülkelere gönderilen kölelerin sayısından örnek verilecek olursa, 16 ve 17. yüzyıllar arasında sadece Amerika'ya gönderilen köle sayısı 1 milyon 325 bin olarak tahmin ediliyor. Kölelerin çoğu yolculukta ve çalışırken yaşamlarını yitirmişlerdir. Portekizliler için Afrikalıları bir hayvandan farksızdılar. Şiddet uygulama sıradan bir olaydır; ve binlercesini kat-

ga ve Lourenço Marques başkaldırımları hep kanla bastırıldı. Bu süreçten, 1963'te FRELIMO'nun organize bir güç haline gelinceye dek sömürgeciler direnişleri bastırabilmek için satın aldıkları liderler aracılığıyla örgütleri bölmeye, yönlendirmeye, para-mevki vaatleriyle kabile şeflerini kendilerine bağlamaya, ajanlaştırma faaliyetlerine ağırlık verdiler.

Mozambik'te bir ulusal kurtuluş örgütünün kurulması Angola'dan daha geç gerçekleşir. Bağımsızlık mücadelesinin başına geçebilecek niteliklere sahip toplumsal sınıf ve tabakaların gelişmesi Mozambik'te zayıftır. Yaklaşık 10 milyonluk nüfusun yüzde 90'ı tarımda çalışıyordu, çalışan erkeklerin yarısı geçici işçi veya küçük üretici olarak kapitalist sisteme entegre olmuşlardı. Toprağın yalnızca yüzde 10'u işlenebiliyordu ve işlenen toprakların olmasına rağmen bunların büyük bir kısmı kontratlı işçi olarak Güney Afrika ve Güney Rodezya'ya gidiyorlar ve geri döndüklerinde kendilerini genellikle yeniden eski geleneksel toplumsal ilişkiler içinde buluyorlardı. Mozambik'te yalnızca ulaşım sektöründe işçi sınıfı çekirdeği sayılabilecek demiryolu ve liman işçileri kesimi oluştu. Bunlar çalışma koşullarının iyileştirilmesini sağlamak amacıyla 1949, 1951 ve 1956 yıllarında greve gittiler. Sömürgeci güçlerin ağır saldırılarıyla karşı karşıya kaldılar. Mozambik'te, işçi-köylü ve aydınların siyasi hakları ve daha fazla ücret için verdikleri mücadeleye Portekizli sömürgeciler baskıları artırarak cevap verdiler. Portekiz birliklerinin Haziran 1960'ta Mueda'da köylülerinin düzenlediği silahsız gösteriye ateş açarak 500'den fazla Mozambiklili öldürmesi, barışçı yöntemlerle sürdürülecek bir bağımsızlık mücadelesinin başarı şansının olmadığı görüşünün yaygınlaşmasına yol açtı.

Zafere doğru

FRELIMO Eylül 1962'de 1. Kongre'sini gerçekleştirdi. FRELIMO, sömürgecilğe ve emperyalizme karşı mücadeleyi ve ulusal bütünlüğü yaratmayı hedefliyordu. Kongre sonucunda sömürgecilğin kovulması ve ülke bağımsızlığının silahlı mücadele ile kazanılabileceğini kabul ederek dünya kamuoyuna açıkladılar. Kendi kaderini tayin hakkını tanımadığı gibi, barışçıl politik eylemleri dahi içine sindiremeyen Portekiz sömürgecilği, hareketliliği silah zoruyla, kanla bastırmaya çalıştı. Bunun karşısında alternatif takti: **Ya zafer, ya ölüm!**

Silahlı mücadele iki yıl sonra Eylül 1964'de başlatıldı. Silahlı bağımsız-

lık mücadelesi boyunca esas olarak şehirli küçük burjuva kökenli anti-sömürgeciler ve bir kısmı, kendini Marksist olarak tanımlayan aydınlar tarafından yönetilen ve kitle tabanını da köylülerin oluşturduğu bir örgütü. Silahlı mücadelenin başlamasından kısa bir süre sonra ilk askeri başarılar elde edildi. Ülkenin kuzey bölgelerinde kurtarılmış bölgeler oluşturuldu. Savaş koşulları bu bölgelerde yaşayan halkın ve gerillanın günlük ihtiyaçlarının kendi kaynaklarından karşılanması gibi bir zorunluluğu da beraberinde getirdi. Tarımsal üretim ve mal değiş-tokuşu kolektif bir biçimde örgütlendi, okullar ve sağlık ocakları kuruldu. Yapılması gereken işlerin herkese eşit bir biçimde dağıtılmasına, halkın kararlarına katılımının sağlanmasına çalışıldı. Yaşanan olağanüstü koşullarda artan işgücü ihtiyacı kadınların geleneksel konularından çıkarak toplumsal hayata yoğun bir biçimde katılmalarına, gerillalar arasında kadınların da yer almasına yol açtı. Tüm bu gelişmeler sonucunda FRELIMO, Portekiz sömürgeci yönetiminin baskı yöntemlerine ve geleneksel feodal sömürüye alışık köylüler için bir çekim merkezi olmaya başladı. 1964'de 250 gerillayla başlayan silahlı mücadele, 1967'de 8 bine ulaştı.

FRELIMO içindeki devrimci kanat, gerilla mücadelesinin halk savasına dönüştürülerek kurtarılmış bölgelerde halk milisleri oluşturmak konusunda kararlıydı. Bağımsızlığın kazanılmasından sonra FRELIMO içinde mevcut sistemi değiştirmeden Beyazların yerine Siyah yöneticileri geçirmeyi amaçlayan bir kanat oluştu. Bu durumda Mozambik'in feodal yöneticileri, yeni oluşmakta olan siyah burjuvaziyi temsil eden kanadın muhalefetiyle karşılaştı. 1968'de 2.

ce askeri güçle bastırılmayacağını bilen Portekizliler, ABD'li dostlarının Vietnam'da denedikleri gibi "stratejik köyler" kurmuşlar, çevrelerini muhafızlarla donatmışlar, gerçekte insanları kendi topraklarında hapsedmeye çalışmışlardır. Öte yandan bazı yerlere Portekiz yurttaşlığı verilmekte, bir kısmı yönetimde ikinci derecede önemli yerlere getirilerek uzaklaştırılmaya çalışılmıştır. Sömürgeciler yabancı sermayenin Afrikalının geliri arttırdığını söyleyerek Afrika halklarının artan ölçüde sömürülmesini sanki Afrika'nın "kalkınması" gibi sunmaya çalışmışlardır. Ara sıra "iç işlerde otonomi" diye bir kavram ortaya atmışlar, dünya kamuoyunu yanıltmaya çalışmışlardır.

Sömürgeciler, bütün bu manevraların ulusal bilinci uyuturacağını ummuşlarsa da tahminleri boşa çıkmıştır.

FRELIMO'nun sürdürdüğü silahlı bağımsızlık mücadelesi, sömürgecilerin zaman zaman giriştiği karşı-ataklara, kitlesele tutuklamalara, Cephe yanlısı köylülere karşı uyguladığı katliamlara rağmen başarı üstüne başarı kazandı... Salazar diktatörlüğünün yıkılmasından sonra 7 Eylül 1974'te Machel yönetimindeki FRELIMO delegasyonu Portekiz hükümeti delegasyonu Zambiya'nın başkenti Lusaka'da anlaşma yaptılar. 25 Haziran 1975'te de Mozambik Kurtuluş Cephesi'nin üçte iki çoğunluğa sahip olduğu geçici bir hükümet kuruldu.

FRELIMO'nun iktidarı ele geçirdiği tarihte, nüfusun çok büyük bir kesimi hâlâ tarım kesiminde çalışmaktaydı. Bağımsızlık mücadelesi boyunca programı gereği işçi sınıfını devrimin öncüsü olarak kabul eden ve işçi-köylü ittifakından bahseden FRELIMO'nun kitle tabanını köylüler oluşturmuştu. İşçi sınıfıyla kurulacak

1964'de 250 gerillayla başlayan silahlı mücadele 1967'de katılanların sayısı sekiz bin kişiye ulaştı

olduğu bölgeydi. I.Ö. bir buçuk milyon yılında, insan soyunun araç kullanan ilk atası Afrika'nın güneyinde ve doğusunda ortaya çıkmış, kuzeye doğru uzun yolculuğuna buradan başlamıştı. Büyük Sahra'yı aşarak eski dünyanın bütün kıtalarına yayılanlar da bu ilk insan türünün mensuplarıydı. Demiri ilk kullananlar Nişer ve Benue ırmakları arasında yaşayan ve Bantu dilini konuşan siyahlar oldu.

İşte bu birkaç özellik dahi Avrupa sermayecilerinin Afrikalıları ne kadar isabetli değerlendirdiklerini sergiler!

Yüzyıllarca Afrika, Avrupa sömürgecileri için sermaye olmuştur. İşgal ve yağmalar Avrupada kapitalizmin gelişmesini hızlandırmıştır.

Portekiz sömürgecilği

Portekiz Afrika'da sömürge edilen bir ülkedir. 14. yüzyılın başlarından itibaren denizcilğe dayanan imparatorluklarını kabul ettiren Portekiz sömürgecileri Afrika kıyılarından Hint Okyanusu'na, Uzak Doğu'ya açılarak gittikleri yerleri sömürge durumuna getirip yağmaladılar.

Bu sömürge ülkelerden biri de Mozambik'tir. 1498'de kaşif Vasco da Gama'nın Mozambik'e attığı adım ile Portekiz sömürgecilğinin varlığı bu topraklardan bağımsızlığına kavuşana dek eksilmemiştir. Sömürgecilerin araçlarından biri olan, tüm Afrikalıların sömürgeleştirilmesinde önemli bir rolü olan Hıristiyanlık burada da işe yaradı. Binlerce insan

lettiler.

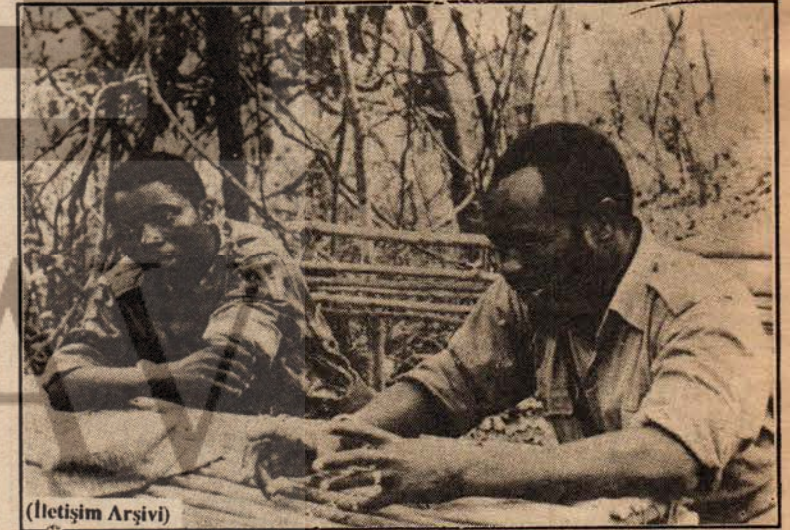
Sömürgecilerden ilk başta emek gücü sağlayan Portekizliler, Avrupa'da kapitalizmin gelişmeye başlamasıyla birlikte sömürgelelerdeki hammaddeleri de ülkelerine aktırlar. Sömürgecilerin buralara getirdikleri sadece kölelik, cehalet ve horlanmaydı.

Sömürgeciler için sermaye kaynağı olan Afrika, sömürgecileri daha fazla pay alma sevdasına düşürerek, vahşi doymak bilmez özleri nedeniyle birbirleriyle savaştırdı... 1885'te Berlin'de yapılan konferansla Afrika, sömürgeci ülkeler arasında paylaşıldı. Ve 1886'da Mozambik'in Portekiz sömürgesi olması Fransa ve Almanya tarafından tanındı. Bu gelişmelerin ardından da İngiltere ve Belçika Kongo'su da bu sınırları tanıdı. Bu sınırların belirlenmesinde etkin olan sömürgeci ülkelerin güç dengeleriydi.

Anti-sömürgeci mücadele

1886'dan 1920'lerin sonlarına kadar Mozambik, Portekiz sömürgecilğinin despot yönetimi altındaydı; topraklarının büyük bir kısmı yabancı şirketlere kiraya verilmiş, doğal kaynakları acımasızca sömürülmüştü. Bu duruma ilk tepki köylülerden geldi.

Mozambik'te ilk silahlı başkaldırış 1920'lerin sonlarına doğru **Barveli Makombo**'nun başarısız bir isyanı oldu. **Mueda, Xinavane, Machan-**

(İletişim Arşivi)

Kongre devrimci kanadın zaferiyle sonuçlandı. Kongrenin ardından örgütün önderi **Mondlane**, Şubat 1969'da Portekiz gizli polis teşkilatının düzenlediği bombalı suikaste öldürüldü. Yerine **Samora Machel** seçildi.

Sonunun yaklaştığının bilincıyla Portekiz binlerce askerini Mozambik'e yığdı. Yıllık ulusal gelirin yarısından fazlası "savunma ve güvenlik" konularına ayrılıyordu. Salazar diktatörlüğün modern silahlar sevk etmek zorunluluğunu duyuyordu. NATO'lu müttefikleri onu yalnız bırakmadılar elbette... ABD napalm bombaları, Batı Almanya uçak ve tüfek, İngiltere savaş gemileri verdi. Özellikle Batı Almanya bugün olduğu gibi dün de Portekiz'e 40 jet uçağı ve rerek mazlum halklara karşı "görevini" yerine getirdi!

Ayrıca kuruluş savaşlarının sade-

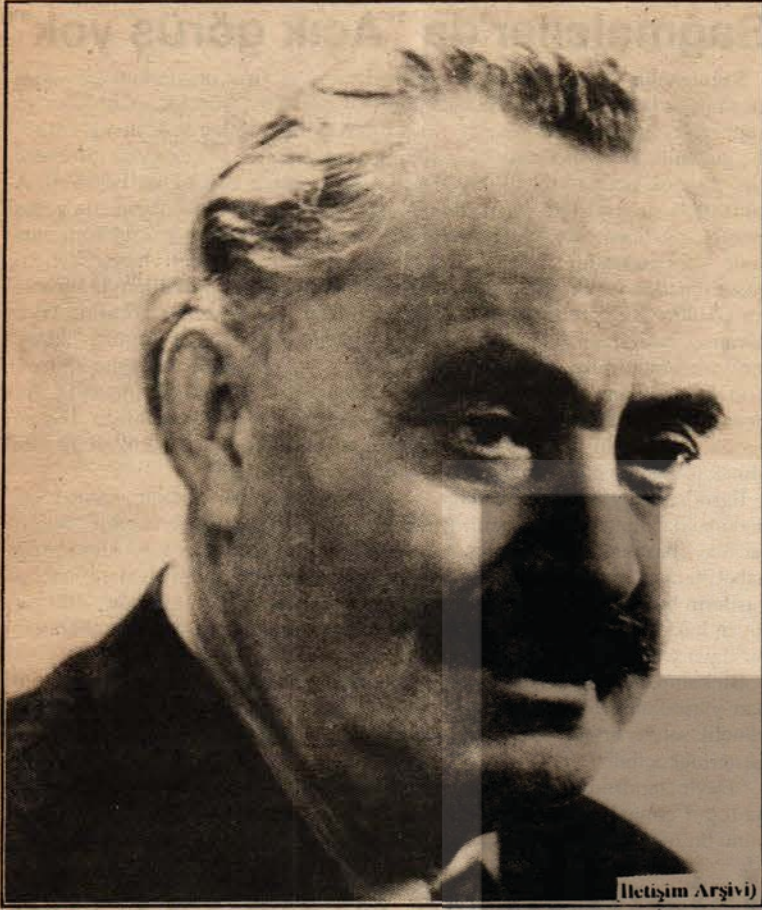
bağlar ise ancak bağımsızlığın kazanılmasından sonra örgütün şehirlere girmesiyle gündeme geldi. Ve ilk ilişkiler de bu süreçte çıktı. Geçici hükümet dönemi boyunca daha yüksek ücret ve kararla katılma hakkı isteyen işçilerle, üretim ve üretkenliğin artırılması için işçilerin daha çok çalışmasını talep eden hükümet arasındaki ayrılıklar pek çok grevlere yol açtı.

FRELIMO, bağımsız Mozambik Halk Cumhuriyeti'nin kuruluşunun işçilerin ve köylülerin diğer yurtsever güçlerle birlikte sömürsüz, özgür bir toplum, sosyalizmin inşasının başlangıcı olduğunu ilan etti. Şubat 1977'deki 3. Kongre'de Kurtuluş Cephesi'nin kendine Marksizmi-Leninizmi temel alan FRELIMO, işçi-köylü partisine dönüştürdüğü karara bağlanarak partinin kuruluşuna geçildi.

Mozambik Kurtuluş Cephesi / FRELIMO

Geniş bir anti-sömürgeci hareket oluşturulması yönündeki ilk adımlar, Mozambik'in çevresindeki ülkelerde yaşayan Mozambikliler tarafından atıldı. 1960 yılında Salisbury'de UDENAMO (Mozambik Ulusal Demokratik Birliği), 1961'de Mombasa'da MANU (Mozambik Afrika Ulusal Birliği) ve Malavi'de UNAMI (Bağımsız Mozambik Afrika Birliği) kuruldu. Bu üç örgüt Haziran 1962'de birleşerek Mozambik Kurtuluş Cephesi FRELIMO'yu kurdular. **Eduardo Mondlane** cephenin başkanlığına getirildi. Afrika Birliği Örgütü, FRELIMO'yı Mozambik'in tek kurtuluş örgütü olarak kabul etti.

Dimitrov'un torunları yaşıyor

İletişim Arşivi)

Georgi Dimitrov, Sosyalist Bulgaristan'ın kuruluşunda öncülük etti.

The Washington Post: Baskılar PKK'ya yarıyor...

"Kürt isyancılarının Türk hükümetine karşı verdikleri gerilla savaşı altıncı yılını doldururken politikacılar, diplomatlar ve diğer gözlemciler bu savaşın giderek artan bir şekilde halk desteği gördüğü konusunda birleşiyorlar.

Son iki ay içinde, her iki taraftan toplam 140 kişi öldürüldü. Bu aylar Marxist Kürdistan İşçi Partisi'nin Türkiye'nin güneydoğusundaki 10 milyon Kürt'ün bağımsızlığı için mücadeleyi başlattığı 1984 Ağustosundan bu yana şiddetin en yoğun yaşandığı dönem oldu.

Daha iyi haber alma mekanizmalarını çalıştıran ve helikopter de kullanılan kolluk kuvvetleri savaşta (iki bin kişi kadar oldukları öne sürülen karşı tarafa) kayıplar verdirdiler. Fakat hükümet taktikleri politik olarak geri tepti.

Bu bahar ilk olarak ayrı bir Kürt kültürel kimliği için bir düzenden fazla kasaba ve kentte gösteriler düzenlendi. Binlerce Kürt'ün katıldığı gösterileri -bazıları kendiliğinden diğerleri gerillaların yönlendirdiği- kolluk kuvvetlerinin yaygın işkencesi, toplu tutuklamalar, rutin dayaklar ve pek çok Kürt'ün insan haklarının ihlali izledi.

Hükümetin bu acımasız politikası, Uluslararası Af Örgütü'nün insan hakları organizasyonunun ve diğer pek çok kurumun eleştirilerine maruz kaldı.

Gösteriler tarafından güvenlik kendiliğinden yok edilince hükümet, 9 Nisan kararına sarıldı. Böylece sıkıyönetime eşit olağanüstü yasalarla bölgeyi yöneten bölge valisi Hayri Kozakçıoğlu'nun eleştirileri doğrultusunda 11 ildeki tedbirler artırıldı.

Kozakçıoğlu, gazeteleri ve matbaaları müsadere altına alma ya da buna karşılık 50 bin dolar ceza kesme ve bölge dışına çıkarma yetkisi ile donatıldı. Kararname basının bölgeyle ilgili haber ve araştırma yapma konusunda cesaretini kırdı. Şimdi yayımlar resmi kaynaklardan gelenlerle sınırlı.

Mustafa Kemal'in 1923 yılında cumhuriyeti ilanından bu yana hükümetler, ayrı bir Kürt kimliği iddiasının devleti bölmeğe düşüncesini sa-

vundu.

Türkiye'deki Kürt topluluğunun diğer yarısı, Sovyetler Birliği'nden, İran, Irak ve Suriye'ye kadar geniş bir bölgeye yayılmışlardır- kendi dillerini kullanmaları, kültürel varlıklarını yaşatmaları resmi makamlar tarafından yasaklanmıştır.

Haber kaynaklarına göre bu sahnelerin ardında, Türk ordusu bölgedeki 600 bin askeri ile 30 bin polis ve 18 bin korucu, özel eğitilmiş polis komandoları bulunuyor.

Nisan kararından önce hükümet, son yıllarda, Kürt kültürel hakları konusunda başlatılan diyaloga hoşgörü göstermeyeceğinin işaretlerini vermeye başlamıştı.

1971 yılından beri Kürtlerle ilgili olarak yazdığı için 10 yıldan fazla bir süre cezaevinde kalan İsmail Beşikçi hakkında yine bu yasak konuda yazdığı için dava açıldı.

Türkiye parlamentosu beş Kürt üyesinin dokunulmazlığını kaldırdı. Merkez soldaki Sosyal Demokrat Halkçı Parti de yedi milletvekilini geçtiğimiz Ekim ayında Paris'te yapılan ve Fransız Cumhurbaşkanı'nin eşi Danielle Mitterand ve François Mitterand'ın düzenlediği Kürt Konferansı'na katıldıkları gerekçesiyle partiden ihraç edildi.

Hükümetin düşüncesini şekillendiren daha çok Irak-Iran savaşının bitiminin ardından Kuzey Irak'taki kahtamdan 1988'de kaçan Kürtlerin ardından PKK'nın da dönmesi oldu.

Tahminlere göre partinin Türkiye içlerinde 1500-2000 arasında silahlı adamı bulunuyor. 1500 kadarının ise Türkiye sınırları boyunca ya da eğitim için kamplarda bulunduğu sanılıyor. Parti lideri Abdullah Öcalan, Lübnan'da Suriye kontrolündeki Bekaa vadisinde bulunuyor.

Güneydoğu'da bu düşmanlık sürdükçe diplomatlar ve araştırmacılar, savaşın hükümeti sarsmaya devam edeceğini öne sürüyorlar.

Türk hükümeti, isyanın Adana, Ankara, İzmir ya da İstanbul gibi geniş Kürt topluluklarının yaşadığı kentlere yayılmasından endişeleniyor. Son zamanlarda polis, Ankara, İstanbul ve Malatya'da silahlı İslami Kürt hücrelerini dağıttı.

Bulgaristan'da 10 Haziran günü yapılan seçimler, diğer Doğu Avrupa ülkelerine göre farklı bir sonuç verdi. Adını Bulgaristan Sosyalist Partisi olarak değiştiren Komünist Partisi seçimleri kazandı. Batı destekli anti-komünist partilerin de yoğun propaganda ile katıldıkları seçimlerde halk tercihini sosyalizmden yana koydu.

Faşizme karşı zorunlu bir savaş veren Bulgar partizanlarının çocukları da sosyalizmi seçti. Bulgar halkı faşist işgale karşı partizan savaşı vermiş ve Bulgaristan Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin 26 Ağustos 1944'de aldığı kararla halk ayaklanmasını başlatmıştı. 9 Eylül'de Vatan Cephesi iktidarı ele geçirdi. Bulgaristan Komünist Partisi 1948 kongresinde kapitalizmden sosyalizme geçiş kararı aldı. Georgi Dimitrov önderliğinde halk, sosyalizmi kurma mücadelesi verdi. Faşizmi yenmek ve sosyalizmi kurmak için mücadele veren bir halkın çocukları olan bu kuşak da dünyadaki yeni düzene giden yolu tersine çevirme girişimlerine yüz vermedi.

10 Haziran Pazar günü yapılan seçimlerde Bulgaristan Sosyalist Partisi oyların yüzde 47.9'unu alarak hem Amerikan bayraklı muhalefeti hem de dışardaki tüm emperyalist ve gerici-leri hayal kırıklığına uğrattı. Bu kez seçimlerde istediği sonucu elde edemeyen emperyalizm yenilgiye uğradı. Bulgaristan Sosyalist Partisi 400 sandalyeli parlamentonun nispi temsil sistemine göre seçilen 200 milletvekilinin dağılımı kesinleşti. Nispi ve çoğulcu sisteme göre toplam olarak BSP 166, Batı'nın yoğun maddi desteğini gören muhalefetin bir araya gelerek oluşturduğu Demokratik Güçler Birliği ise 107 milletvekili çıkardı. Komünist Parti'ye yakın Çiftçi Partisi de yüzde 8.1 oranında oy alarak 16 sandalye kazandı.

Çoğunluk sistemi uygulanan bölgelerin bir kısmında ise seçimler 17 Haziran Pazar günü yenilenecek. Çoğunluk sistemi uygulanan 200 milletvekilliği için her bölgedeki adayın, oyların en az yüzde 50'sini alması gerekiyordu. Seçimlerin yenilenmesi hiçbir adayın bu orana ulaşamadığı bölgelerde söz konusu olacak.

Seçimleri kaybeden ABD emperyalizmi destekli Demokratik Güçler Birliği arkasındaki güçlere dayanarak kolay bir zafer bekliyordu. O nedenle sonuçlar açıklanınca "şekeri elinden alınan" çocuklara döndü. Seçimlerde hile yapıldı çığlıkları atmaya başladı. Ancak kopardığı yaygaralarla ortahığı bulandırmaya çalışan DGB, uluslararası gözlemcilerden itibar görmedi. Seçimleri izlemek için Bulgaristan'da bulunan Avrupa Konseyi gözlemci heyeti, düzenlediği basın toplantısında "geroğince adil, eşit ve hilesiz" bir seçim yapıldığını açıkladı. İspanyol Sosyalist İşçi Partisi lideri ve Doğu Avrupa ile İlişkiler Komisyonu Başkanı Martinez, azınlıkların bulunduğu bölgeleri de gezdiklerini ve buralarda da adil bir seçim yapıldığını belirtti.

Kısa Kısa Kısa Kısa Kısa Kısa Kısa Kısa

Çek ve Slovenler de "sağ" istiyor

Çekoslovakya'da 8-9 Haziran seçimlerinden, Sivil Forum önde çıktı. Cumhurbaşkanı Vaclav Havel'in desteklediği Sivil Forum ile Slovakya'daki "Şiddete Karşı Halk Hareketi" Halk Meclisi'nde oyların yüzde 46.6'sını alarak 87 milletvekilliği kazandı. Uluslar Konseyi seçimlerinde ise yüzde 45.9 oy alarak 82 sandalye sağladı.

Halk Meclisi'nde oyların yüzde 13.6'sını alan Komünist Partisi ise 24 milletvekilliği kazandı. Uluslar Konseyi seçiminde de yüzde 13.7 oranında oy alarak 24 milletvekili çıkardılar. Komünist Partisi böylece ikinci parti konumuna geldi. Seçim öncesinde büyük bir anti-komünist propaganda yapıyordu.

Hristiyan Demokratlar, Halk Meclisi'nde oyların yüzde 12'sini alarak 20 sandalye kazandılar. Hristiyan Demokratlar, Uluslar Konseyi seçiminde ise yüzde 11.3 oranında oy sağlayarak 20 milletvekilliği aldı.

300 milletvekilliğinin belirlendiği seçimlerde, yüzde 5'lik barajı 22 partiden 16'sı aşamadı.

Sivil Forum'un lideri Jan Urban, yaptığı konuşmada, büyük olasılıkla Hristiyan Demokratlarla koalisyona hükümeti kuracaklarını açıkladı.

Komünist Parti yönetimindeki Çekoslovakya'da eğitim ücretsiz, temel tüketim mallarının fiyatları ise oldukça düşüktü. Halkın gereksinimleri devlet tarafından sübvansede ediliyordu.

Sağcı yazar başkan olamadı

Peru'da 10 Haziran günü yapılan ikinci tur başkanlık seçimleri sürprizle sonuçlandı. Özellikle uluslararası kamuoyu, yazar Mario Vargas Llosa'yı seçimlerin favorisi görüyordu. Ancak ünlü romancı, beklenilen oyu alamadı ve yoksul kesimlerle, protestanların desteklediği Alberto Fujimori devlet başkanlığına garantüledi.

Geçtiğimiz nisan ayında, yapılan ilk tur seçimlerde, en yüksek oy oranına ulaşarak ikinci tura katılmaya hak kazanan Mario Vargas yüzde 33.08, Fujimori ise yüzde 30.07 oranında oy almışlardı.

İkinci tur seçimlerinde ise Peru televizyonunun açıkladığı ilk sonuçlara göre Fujimori yüzde 54.92, Mario Vargas yüzde 45.08 oranında oy aldı. İlk açıklamaların ardından rakibinin kesin bir zafer kazandığını belirten Vargas Llosa, "Peru halkının seçimine saygı göstereceğim" dedi.

"Merkez sol" bir politikadan yana olduğunu söyleyen Fujimori, "Değişim '90" sloganı altında seçim kampanyası yürütmüş ve kırsal kesimden destek sağlamıştı. Fujimori'nin seçim kampanyasını çok dar bir bütçe ile sürdürmesine karşılık, Llosa, kaynakları oldukça zengin olan "Demokratik Cephe" koalisyonu tarafından destekleniyordu. Görevi 28 Temmuz'da sona erecek olan eski Devlet Başkanı Alan Garcia, seçimlerin ilk turundan sonra Fujimori'nin desteklenmesini istemişti.

Katolik kilisesinin ve milliyetçilerin muhalefeti ise Fujimori'nin seçimleri kazanmasını önleyemedi. Koca üretiminin yasaklanmasına karşı çıkan Fujimori böyle bir uygulamanın kırsal kesimi daha da yoksullastıracağını savunuyor.

Tüm siyasal partileri kendi kuracağı hükümette birleşmeye çağıran Fujimori'yi oldukça kötü durumda olan bir ekonomi bekliyor. Peru'da her beş kişiden dördünün sürekli bir işi yok. Yıllık enflasyon oranı yüzde 2000'lerde (1988'de yüzde 5000) bulunuyor. Bütçe her yıl 100 milyon dolar açık veriyor. Dış borçların tutarı ise 20 milyar dolara ulaşmış. Son on yılda siyasal şiddet olayları yüzünden yaşamını yitiren insan sayısı ise 18 binden fazla.

Llosa, piyasa ekonomisi savunuculuğu yapıp, büyük çaplı özelleştirmelerden yana çıkarken, Fujimori sosyal güvenlik politikası ve sanayinin modernleştirilmesini savunuyor.

Yakın zamana kadar Peru'da pek kimsenin tanımadığı Alberto Fujimori, bir Japon aileden geliyor. Tarım mühendisi olan ve üniversite rektörlüğü yapan Fujimori, kısa sürede özellikle yoksul kesimlerin desteğini sağladı. Peru'da Fujimori'nin yükselişi "Fejumania" olarak adlandırılıyor. Seçim kampanyası sırasında Fujimori evini, arabasını ve traktörünü satmak zorunda kalmıştı.

1824 yılında İspanyol egemenliğinden çıkıp bağımsızlığına kavuşan Peru'da ekonomik durum oldukça kötü. 1985 yılında umutla bakılan ARPA adayı Alan Garcia seçimleri kazanmış, ancak durumda bir değişiklik görülmemişti. Peru'nun ekonomisi tarım, madencilik ve imalat sanayiine dayanıyor. Başlıca tarım ürünleri kahve, pamuk ve şeker. Ülkede 22.4 milyon kişi yaşıyor. 1 milyon 285 bin 216 kilometrekare üzerine kurulu Peru'nun başkenti Lima (nüfusu: 7.1 milyon).

Aklınızı futbola taktınız mı?

8 Haziran'da başlayan ve bir ay sürecek olan Dünya Kupası, dikkatleri yine futbol üzerine topladı.

24 ülke takımının katıldığı İtalya '90 maçları, 15 uyu ile 148 ülkedeki 1 milyar 100 milyon alıcıya aktarılıyor. Toplam izleyici sayısı 2.5 milyar. 2.4 milyondan fazla seyirci ise maçları 12 stad-yumda izleniyor.

Dünya kupası, egemen sınıfları, kitleleri kendi sorunlarından uzaklaştırmak ve yeni gündemler yaratmak için başka araçlar aramaktan bir ayılığında kurtardı.

Cezaevlerinde sancılı günlere doğru...

Buca Cezaevi: "Boyun eğ, itaat et..."

"Her türlü baskıya, işkenceye, horlanmaya ve aşağılanmaya evet de, boyun eğ itaat et." Buca Cezaevi yönetiminin birkaç istisna hariç diğer tutuklu ve hükümlülere dayattığı parola bu. İstisnalar kimler mi? 12 Eylül faşizmi ile türeyen hayalîciler. Diğer tutuklu ve hükümlülerin aksine hayalîcilerin cezaevindeki keyfi yerinde. Dışarıyı aratmayacak kadar rahatlar. Cezaevi Savcısı M. Emin Öge, Cezaevi müdürleri ve Disiplin Amirî Yüzbaşı Ali İnek hayalîciler için kadın dahil her türlü olanağı sağlamayı görevlerinin bir gereği olarak görüp hizmette kusur etmiyorlar.

Diğer hükümlü ve tutukluların durumu nasıl? Yanıtını kendi ağızlarından dinleyelim: "Burada birkaç kişi dışında (hayalîciler kastediliyor) tüm siyasi tutukluların ayları bulan mektup ve görüş yasakları vardır. Ailelerimizle görüşmemiz, mektuplaşmamız yasaklandığı gibi telgraf çekmemizin önüne de bir yığın yasak konuldu. Ailelerimizle görüşme süremiz son derece kısa ve görüş yerinin koşulları kötü. Kapalı görüş kapıları sesin işitilmesini engellediğinden herkes bağırarak konuşmak zorunda kalıyor, bu kez de uğultudan hiçbir şey duyulmuyor. Açık görüş saatleri kısa tutuluyor, tutuklu ve hükümlülerin yan yana oturmasına izin verilmiyor. Tüzükte yazılmasına rağmen ama çocukları yengeler 60'lık analar kimliği olmadığı gerekçe gösterilerek görüşe alınmıyor."

Yedikleri yemeklerin fare pislikleri ve çeşit çeşit böceklerle zenginleştirildiğini belirten tutuklular dışarıda kalitesiz ne varsa yönetimin bunları alarak yemek yaptırıldığını belirtiyorlar. Tamirat yapılacağı gerekçesi ile aylardır banyoya gönderilmediklerini belirten tutuklular, "Badanası yıllardır yapılmayan koşullarımızda haşare ve fare kaynıyor. Yönetim bunlara karşı önlem almıyor, alacak gibi de görünmüyor. Demirbaş eşyaların arızalanması ya da kullanılmayacak duruma gelmesi halinde idare bunları bize almamayı dayatıyor. Koşu kapasitesi 30-35 olmasına rağmen özellikle kadın koşu mutfağı yatakhaneye dönüştürül-

dü. Koşulların kalabalıklığı ve temizlik yapılamaması nedeniyle çeşitli hastalıklar aldı başını gidiyor. Bizler sorunların çözümü için herhangi bir girişimde bulunduğumuzda disiplin bozulduğu gerekçesi ile cezalandırılıyor. Hücre cezalarının dışında 20 aya varan disiplin cezası alan arkadaşlarımız var."

Buca Cezaevi'nde sağlık, başlı başına bir sorun. Hastalığı belirtenlerin idareye verdikleri dilekçeler nendense hep "kayboluyor!" Dilekçeleri

Şükür Göktaş'a doktorları "hastasını ama biz hasta diye rapor veremeyiz" diyerek geri göndermek istediğinde arkadaşları dayatılır. Doktorların yanıtı oldukça açıktır: "Sizler siyasi insanlarsınız. Bizim durumumuzu bilmelisiniz. Elimizden gelen bir şey yok. Açıkçası tedavi yapmamız engelleniyor." Birçok hasta Şükür Göktaş gibi tedavisi tamamlanmadan geriye gönderildi. Cezaevi yönetimi hastaların tedavi olmaması için elinden geleni yapıyor. Önceden sıra al-

● 1500'ye yakın hükümlü ve tutuklunun bulunduğu Buca Cezaevi'nde temizlik yapılamadığı için sarılık hastalığında belirgin bir artış meydana geldi

● Siyasileri hastaneye göndermeyen savcı ve müdürler, hayalîcilere hizmette kusur etmiyorlar

● Doktorların yanıtı: "Sizler siyasi insanlarsınız. Elimizden gelen bir şey yok. Açıkçası tedavi yapmamız engelleniyor."

kaybolmayıp doktor yüzü görebilenlerin ise ilaçları almıyor, ya da aylar geçtikten sonra veriliyor. İlaç alınması için verilen reçetelerde "kayboluyor" diyerek hastalar geri çevriliyor. Bu ilgisizlik yüzünden cezaevinde son aylarda sarılık hastalığı yoğunlaşmış durumda. Hastaların hastaneye götürülüp getirilmeleri de ayrı bir işkence. Hasta banksız, havasız daracık hücrelerde sabahtan akşama kadar beklemek zorunda. Bırakınız yemek gereksinimini tualete çıkmaya bile izin verilmiyor. Hastanede meydana gelen bir firar olayı yüzünden hastalara takılan kelepçe kemige oturan kadar sıkılıyor. Kelepçeler hücrede dahi çıkarılmıyor. Hastalara hakaretin bini bir para. Bütün bu yapılanlara karşı en ufak bir başkaldırının faturası ağır. Muayene yapılmadan gerisin geriye cezaevine. Bütün hastane işlemleri iptal ediliyor, sevk kağıtları yok ediliyor.

Tedavi için Buca'ya gönderilen

nıp hastane günü gelen hastalar vaktinde götürülmediği için yeniden üç ay sonrasına gün alınması durumuyla karşı karşıya kalıyor. Tedavi için Buca'ya gidenler iyice hasta olarak cezaevinden ayrılıyor. Tutuklu ve hükümlülerin bu konuda en yetkili mercilere gönderdikleri dilekçelere ilişkin henüz bir yanıt alınabilmiş değil.

AGİK toplantıları haziran ayı süresince sürüyor. Türkiye bu toplantılarda kalantör profesörlerin de aralarında bulunduğu takviyeli bir ekiple insan haklarına ne kadar saygılı olduğunu anlatıyor. Palavralar gerçekleri değiştiriyor. İşte Buca'da yaşananlar. İşte Diyarbakır, Sağmalcılar ve diğer zindanlar.

K.....tan toprakları baştan sona bir zindan görünümünde. Zindanlardan gelen seslere daha dikkatli kulak verip, kendilerini savunacak hiçbir silahı olmayan bu insanların sorununa sahip çıkmak kaçınılmaz ve en acil görevlerden birisi olsa gerek.

Sağmalcılar'da "Açık görüş yok"

Sağmalcılar Cezaevi'nde savcının değişmesi ve firar olaylarının gerçekleşmesinin ardından, tutuklu ve hükümlülerin haklarına yönelik saldırıların yoğunlaştığı öğrenildi. Bir grup devrimci tutsak adına yapılan açıklamada cezaevi dış güvenlik görevlilerinin değiştirildiği, yeni gelenlerin "cezaevini düzeltceğiz" diyerek ileriye yönelik niyetlerini açıkça ortaya koydukları belirtildi. Açıklamada şu görüşlere yer verildi: "2. ve 3. dereceden akrabalarımızla görüşmemiz engellenmekte, görüşçülerimize, tartaklanma dahil her türlü kötü muamele yapılmaktadır. Bugüne kadar yapılan eş görüşmeleri hiçbir gerekçe gösterilmeden yapılmamaktadır. Cezaevi savcısıyla ve yetkilileriyle sorunların çözülmesi doğrultusunda bizlerin ve ailelerimizin yaptığı görüşme talebi cevapsız bırakılmaktadır. Yeni dış güvenlik görevlileri gelir gelmez "düzeltilme" yöntemlerini uygulamaya soktular. Sivil adliye, DGM, sikiyönetim mahkemelerine giden tutuklulara askerler saldırtılmış, tutuklular dövülmüştür. Ayrıca, saldırılar tutuklularla sınırlı kalmayarak personele de yönelmiştir. Dış güvenlikten sorumlu subaylar, cezaevi personeline saldırmış ve doktorlar da dahil olmak üzere insanlık dışı uygulamalarda bulunmuşlardır."

İlgili bakanlığın kararıyla bütün cezaevlerinde yapılan görüşün, sadece Sağmalcılar'da yapılmadığı belirtilen açıklamada devamla şöyle denildi: "Son firar olayı başında maksatlı olarak yazıldığı gibi 'açık görüşte gerçekleştirildiği' haberi tamamen düzdür. Ayrıca '450 personelimle sayım alamıyorum', 'siyasilerin bulunduğu koşu girilemiyor', 'halk mahkemeleri kuruldu', '100 gardiyan hakkında infaz kararı alındı' gibi sansasyonel haberlerin gerçeklikle hiçbir ilgisi yoktur.

Bu kampanya tamamen siyasi polis, cezaevi yönetimi ve gerici basın tarafından yürütülmektedir. Bu kampanyadan amaç, siyasi tutuklu ve hükümlülere yönelik saldırı ortamı hazırlamak, kamuoyu nezdinde provokasyonlarını meşru göstermek içindir"

"Devlet tarafından tezgahlanan provokasyonları, oynanan oyunları kamuoyuna teşhir etmeyi görev bildiklerini" belirten devrimci tutuklular, "tüm kamuoyunu bir oyunu bozmaya çağırıyoruz" dediler.

İstanbul'da açlık grevi...

İstanbul İHD üyeleri SS kararnamelemlerini protesto etmek amacıyla açlık grevine başladılar.

Yaklaşık 30 kişi ile başlayan eylemin yeni katılımlarla daha da kitleselleştiği, duyarlı çevrelerin ziyaretleri ile coşkulu bir biçimde sürdüğü bildirildi. Açlık grevinin başlangıcında yapılan basın toplantısında eylemin amacı şöyle belirtildi: "İHD İstanbul Şubesi, Ulusal Haklar, Azınlıklar ve Mülteciler Komisyonu ile Cezaevi Komisyonu'nun diğer üyelerinin katılımı ile 13-19 Haziran günleri arasında yapacağı bu açlık grevi, insanın diyebilene kimsenin kabul edemeyeceği bu kararnamelere karşı kamuoyunu bir parça duyarlı kılabilmek çabasıdır."

Açlık grevinin 19 Haziran'a kadar toplu, daha sonra da dönüşümlü olarak devam edeceği öğrenildi.

İHD İstanbul Şubesi yöneticilerinden Emil Galip Sandalcı ise aç-

Açlık grevine katılan bir ana

lık grevinin kendilerini bağlamadığını, yapılan eylemin tamamen İHD dışında bir olay olduğunu ve şube olarak sadece yer gösterdiklerini belirtti.

Beşikçi'ye bir dava daha...

Sosyolog İsmail Beşikçi'nin yeni yayımlanan *Bir Aydın Bir Örgüt ve Kürt Sorunu* adlı kitabı hakkında, "yayın yoluyla milli duyguları yok etmek ve zayıflatmak maksadıyla propaganda yapıldığı" iddiasıyla dava açıldı. Beşikçi'nin 1990 yılında yayımlanan üç kitabı da toplatılmış ve 18 Nisan'da İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi'nce yapılan sorgusundan sonra tutuklanmıştır.

İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcısı Çayhan Ülgen tarafından hazırlanan iddianamede, söz konusu kitabın 32. sayfasında belge-3 başlığında verilen "Doğu Edebiyat Seferi" projesi ile ilgili olarak Beşikçi'nin TYS'yi eleştiren mektubunda yayın yoluyla milli duyguları yok etmek ve zayıflatmak maksadıyla propaganda yapıldığını savundu. Çayhan Ülgen, Beşikçi'nin 2845 sayılı yasanın 20. maddesi uyarınca yargılanmasını istedi.

Kitabın yayıncısı Melsa Yayınevi sahibi ve sorumlusu Metin Çiayay'ın da aynı suçtan dolayı yargılanması istendi. Duruşma 11 Temmuz'da başlayacak.

Yargılama traji-komedisi...

Yeşilyurt köylülerine bok yedirme davası sonuçlandı. Ankara 3. Ağır Ceza mahkemesi'nde görülen davada kararı açıklayan hakim, binbaşının 3 ay hapis cezasına çarptırıldığını, bunun 375 bin lira para cezasına çevrildiğini, onun da tecil edildiğini söyledi. Kısacası, binbaşının suçsuz bulundu. "Yeşilyurt Mönüsü" olarak dünya literatürüne geçen olayda mahke-

me, köylülere bok yedirildiğinin kesin olmadığına, binbaşının sinirli olduğu için de köylüleri tekme tokat dövmesinin kötü muamele sayılmayacağı "kanaatinde" olduğunu açıkladı.

Böylece "bağımsız" Türk mahkemeleri bu davada da ne kadar tarafsız olduklarının güzel bir örneğini gösterme fırsatını buldular.

Meclis'e dokuz bin imza

Cezaevlerinde yapılan açlık grevlerini desteklemek için Diyarbakır, Adana ve Mersin'de açlık grevi yapan tutuklu ve hükümlü aileleri Ankara İHD'de bir basın toplantısı düzenleyerek topladıkları imzaları TBMM Başkanı adına Genel Sekreter Erdoğan Öcalan'a verdiler. Görüşme sırasında basın mensuplarının fotoğraf çekmesinin engellenmesini protesto eden heyet, kendilerine ikram edilen su ve çayları içmediler. Heyet tarafından yapılan basın açıklamasında şu görüşlere yer verildi: "424 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile bir halk üzerinde artık toplu kıyımın yaşanmaktadır. Toplumumuzda giderek derin yaralar açan ve iflas eden bu devlet politikasında ısrar eden iktidarın tavı ile yaşananları görmezlikten gelen muhalefet partileri ve basının sessiz kalışı düşündürücü ve endişe vericidir. Aynı şekilde birer beton mezar olarak inşa edilen Eskişehir L tipi cezaevine çocuklarımızın sevkini isteyenler, çocuklarımızı öldürerek cinayet işlemiş olacaklardır. Buna izin veremeyeceğiz.

İnsan haklarına saygılı olan herkese sesleniyoruz: Ülkeyi toz pembe gösterip cinayet işleyenlerin suçuna ortak olmayalım. İnsanlarımızın diri diri mezara gömülmesine izin vermeyelim.

Yetkililerin, ülkemizin utanç kabusu olan cezaevi politikasını,

Heyet üyeleri TBMM'de yaptıkları basın toplantısında

Adalet Bakanlığı iyileştirme yönünde tekrar gözden geçirmelidir. Adalet Bakanlığı cezaevini yaptı, ama iki şart dışında nakil sevk yapmaya çağız diyor.

Bu tatmin edici ve ciddi bir cevap değildir. Neden bizi aldatıyorlar? Neden kalıcı ve kesin bir çözüm getirmiyorlar? Adalet Bakanlığının sözünü ettiği iki şart şudur: Birincisi şayet tutuklular kendileri isterse, ikincisi de olağanüstü bir durum anında.

Adalet Bakanlığınca şunu sormak

istiyoruz: Aydın Cezaevi'ndeki mahkumların bazı hakları birer birer geri almıyor, oradaki insanlar bu isteğe mi zorlanıyor? Bu durumdan endişeliyiz. Konunun Meclise getirilmesini ve ciddi önlemler alınmasını istiyoruz."

Daha sonra topladıkları 9 bin imzayı TBMM Başkanlığına veren heyet, SHP yetkilileriyle görüştü. Burada yapılan görüşmede SHP'nin politikasını eleştiren heyet üyeleri SHP'nin konuyu meclise getirmesini istedi.

Sonsuzluk Ülkesi'nde neler oluyor?..

Masal bu ya biz anlatalım siz... Birkaç uykudur, Sonsuzluk Ülkesi'nde kimyasal silahlar arasında yaptığım gezi sırasında tarihin babası Herodot'a tanıştım. Ondan biraz tarih dersi alayım dedim. O anlattı, ben yazdım. Sadece onun anlattıklarıyla da kalmadım. Bu arada fırsat ganimettir deyip, kendi zirvalarımı da sıraladım. Masal bu ya biz anlatalım, bizim soven tarihçilerimiz uyusun. Uyu da büyü, ninni.

Bildiğiniz gibi Asurlular Ortadoğu'yu 520 yıl egemenlikleri altında tuttular. Tam 520 yıl kan zulüm ve vahşi bir köleci devlet sistemiyle. Başta Medler olmak üzere, bütün halkları yok etmeye çalıştılar. Bu talancı devlete karşı ilk başkaldırı Med halkından geldi. Yüğit Medya halkı kahramanca savaşçı köleci Asur devletini kendi topraklarından çıkardı. Bunu, başta Persler olmak üzere, diğer halklar izledi. Artık 152 yıl sürecek bir Med İmparatorluğu dönemi başlamıştı. Kısacası Medlerin onurlu ve erdemli savaşı sayesinde Ortadoğu baştan başa özgürlükler ülkesi haline geldi. Bu dönemde Asur-Mısır saldırıları olduysa da hep yenilgiyle sonuçlandı.

Medler tiranlığa (diktatörlüğe) dönmeden önce Medya halkı köylere serpilmiş ve İhtiyar meclisleri biçimiyle yönetilmekteydiler. Her köy, saygı duyduğu ve adalete inandığı kişilerin yönetimindeydi. Yönetim biçimleri özellikle talan ve giderek gelişen soygun ve çapulculuğa karşı yetersiz kalıyordu. Bunun için de her Medyalı, kafasında bu sorunun çözülmesi gerektiğini düşünüyordu ve durmadan tartışıyorlardı. O dönemde Medya halkı kendi yönetim biçimini kurmak için birinin başa geçmesi gerekliliği hızla yayılıyor ve bunun için öneriler sunuluyordu.

Bu dönemde Medler düşünceler arasında Phraortes'in oğlu Deiokes adında becerikli bir adam vardı. Deiokes kendi köyünün en saygıdeğer kişiydi. Deiokes büyük bir dikkatle ve bilmadan usanmadan yarığık yapıyordu; haklıyı haksız ayırt ederek kendisinin çapulculuğun ve haksızlığın anadan doğma düşmanı olduğuna inanıyordu. Medler onun yaşama düzenini görüyorlar, aralarında çıkan anlaşmazlıkları çözmek için ona başvuruyorlardı. O da gözü yüksekte olduğu için adetten ayrılmaz, elinden geldiğince doğru kararlar verirdi. Yaptıkları bütün Medler arasında destek buluyor, bütün Medya halkı onu alkışlıyordu. Bu doğruluktan şaşmaz adamın ünü Medya'ya yayıldıktan sonra başka köylerdeki anlaşmazlıklar da ona geliyordu. Artık ülkenin tek yargıci durumuna gelmişti.

Davalarının günden güne arttığını gören Deiokes, artık her şeyin kendisine bağlı olduğunu görüyordu. Bir gün, her zaman gidip açık kararlar verdiği yere gitmedi ve bir daha oraya gitmeyeceğini bildirdi.

Masal bu ya biz anlatalım siz... Masallar diyarındaki tarih de böyle olur... Ne dersiniz haftaya devam edelim mi? Artık tarihten günümüze Sonsuzluk Ülkesi'ne uzanalım mı, bakalım bu hafta neler oluyor neler. Maydanozlu köfteler.

Masal bu ya biz anlatalım siz için...

Hıms ilinin Direk ilçesinde Şahbana Köyü'nün biçer-döverleri işbirlikçiler tarafından gasp edilmiş. Bölgenin tek işbirlikçi köyü olan Kufürlü Köyü işbirlikçileri, köyedeki ekinlerini biçecek bir biçer-döver bulamadığından karakol komutanının da yardımıyla Şahbana köylülerinin biçer-döverlerini silah zoruyla gasp etmişler.

İşbirlikçilere karşı kinleri her gün biraz daha artan Sonsuzluk Ülkesi halkı, Kufürlü Köyü'yle bütün ilişkilerini kesmişler. Öyle ki, kasabaya inmek için bile yollarını uzatıp başka yerden gidiyorlarmış. Sırf o köye uğramamak için. Bütün Sonsuzluk Ülkesi çiftçileri ortaklaşa ve sırayla kendi ekinlerini biçmişler.

Kufürlü Köyü işbirlikçileri çevredeki köylülere birkaç kez tehdit etmelerine rağmen, civardaki yurtsever halktan kimse biçer-döverlerini işbirlikçilere vermemişler. Bu tehdit ve şantajlara karşı, "Siz işbirlikçiler, Sonsuzluk Ülkesi'nin yüz karasıdır, ya devletten aldığımız silahları geri verir, namusunuzla aramıza katılırsınız, o zaman hep beraber ekinlerinizi biçeriz, ya da gidin devlet babanız size biçer-döver versin. Biz, halkımıza ihanet eden işbirlikçilere ne pahasına olursa olsun yardım etmeyiz" demişler.

Bu olay üstüne işbirlikçiler doğrudan civar köylerin ser zabıtine gidip ekinlerini biçemediklerini, kimsenin ekinlerini biçmeye yanaşmadığını söylemişler. Ser zabiti de, "Bu gece silahlarınızı kuşanıp gidin birkaç biçer-döver gasp edin" demiş. İşbirlikçilerde silahlarını kuşanıp Şahbana Köyü'ne gidip biçer-döverleri gasp etmişler. Tabii hemen ekinlerinin de biçimine başlamışlar. Bunun üzerine Şahbana köylülere ser zabite gidip gasp olayını şikayet edip dilekçe vermek istemişler. Ser zabiti bir çok küfür ve hakareten sonra onların dilekçelerini kabul etmeyip, yaka paça dışarı atırmış. Ben, Sonsuzluk Ülkesi'nde Karpuz ilinin itirafçı çiftliğine doğru yol alırken, biçer-döverler daha teslim edilmemiş. Meleklerin bildirdiğine göre, yörede yeni olaylar bekleniyormuş.

Bu masal ya, biz anlatalım işbirlikçiler biçsin. Biçme işlemi devam ederken kolluk kuvvetleri de Sonsuzluk Ülkesi insanlarını biçmek için yeni hazırlıklar, yeni kompolar hazırlıyorlarmış.

Karpuz ilindeki itirafçı çiftliğindeki bütün dikenli teller kaldırılmış. Bütün itirafçılar istedikleri zaman dışarı çıkıp dolaşabiliyorlarmış. Özel kolluk kuvvetleriyle sürekli toplantılar yapıp, yeni itirafçı ve işbirlikçi kazanmanın yollarını arıyorlarmış. Bu itirafçılar örgütlenirlerken yeni kontra birlikleri kurmak üstüne anlaşmışlar. Bu birlikler Sonsuzluk Ülkesi savaşılarına karşı savaşmak yerine, daha çok halkı yıldırma temelinde örgütlenme ve katliamlar yapma üzerine eğiliyorlarmış.

Hatırlarsanız, birkaç uykü öncesi Yedi Tepeli Şehir'de de bu itirafçıların başlarından biri öldürülmüş. O da bu büyük şehirde itirafçıları örgütleyormuş. Aylık, haftalık toplantılar yapıyorlarmış. Onun ölmesiyle itirafçı çetenin dağıldığı söyleniyormuş. Darısı Karpuz ilindeki itirafçı çetenin başına.

Masal bu ya.. Biz anlatalım, siz katliam yapın.

-Hawar sesleri arasında kulakları-

mı tıkamaya çalışarak Tanrının kapaısına dayandım. Melekler üzgün ve sessiz bekliyorlar. Beni görünce gözyaşlarını gizlemeye çalışarak Azrail'i arıyorlar. Azrail yok. Azrail kayıp. Bekliyorum gözlerinin içine baka baka belki bir açıklama yapar diye. Yok, hiçbir şey yok. Başımı önüne eğip, hüzümlü Sonsuzluk Ülkesi'ndeki yasa katılır. Oradan meleklerin de yardımıyla Tanrının arabasına binip Sonsuzluk Ülkesi'nde dolaşıyorum. Ak zambaklar boyunu bükmüş. İçim içime sığmıyor. Kime nereye ne diyeceğim, hesabımı kimden soracağım. İnsanlar gözlerime bakıyor hesap sorarcasına ve bir ağzından, "Bizim köyde katliam var. Bizim köyde gözyaşı var, bizim köyde kan, sümük ve benzinin yüzze sürüldüğü yanık çocuk izleri var" diyorlar. Çevreyi dolaşıyorum. Bakın neler var neler. Zorla işbirlikçi yapılmak istenen insanlar var. Köylere boşaltılmış erkekler, silahsız yalınmay kadınlar. Gözüm Şırına iline (yeni il oldu) ilişiyor. İlk gözüme çarpan büyük harflerle yazılmış "NE MUTLU TÜRKÜM

DIYENE." Ardından, yorgun ve sessiz insanlar; gözleri çakmak çakmak. Dört ev benzin dökülerek yakılmış. Benzin istasyonu 90 km uzakta. Sonsuzluk Ülkesi savaşılarının o benzini oraya götürüp o işi yapmalarına olanak yok. Toprak ananın sarp dağları buna izin vermiyormuş. O geceyi düşünüyorum. Sessiz ve yalın. Sonsuzluk Ülkesi'nin altı savaşıcı katliam bölgesinin hemen yanında kolluk kuvvetleri ve işbirlikçileri tarafından vurulmuş. Bu olay üzerine Sonsuzluk Ülkesi savaşıcıları işbirlikçi üç haini cezalandırmış. Ölenlerden biri de o köye komşu, köyün muhtarımış.

Bu olaylar üzerine, iç içe girmiş dört köyün erkekleri zorla işbirlikçi yapılmak istenmiş, fakat köylülerin bir kısmı silah kabul etmiş, bir kısmı ise Şırına ve Petrol iline kaçmışlar.

Bütün bu gelişmelerden sonra dört köyde de kolluk kuvvetleri gece gelip gündüz gidecek şekilde kamp kuruyorlarmış.

Her gece gelen askerler katliam gecesi köye gelmemişler. Kırk korucusu olan bir köyde nasıl olmuşsa sadece dört nöbetçi varmış. Otuz altı korucu nerdeymiş acaba? Ayrıca, tabur köye on beş dakikalık mesafede konaklıyormuş. Yarım saatlik uzaklıkta da iki bölük nefer varmış.

Yakılan evler, korucu olmayı kabul etmemiş köylülerin evleriymiş. Bu dört ev yerle bir edilmiş ve benzin dökülerek yakılmış.

Sonsuzluk Ülkesi savaşıcıların

işbirlikçi olmayı kabul etmeyen köylülere katletmelerinin hiç bir mantığı açıklamasının olmayacağını dilden dile söylüyorlarmış. Ancak bunu yapsa yapsa kolluk kuvvetleri ve hain işbirlikçileri deniyorlarmış. Ve yine bu katliamın uluslararası toplantılara denk gelmesi de Sonsuzluk Ülkesi insanlarını düşündürüyormuş.

Aklıma beş uykü öncesi ikiyaka katliamı geliyor. Tam o dönemde de uluslararası kolluk kuvveti toplantıları varmış. Katliam yapılmış. O toplantılara belgeler götürülmüş, işte Sonsuzluk Ülkesi savaşıcıları katliam yapan teröristlerdir denmiş. "Bize biraz daha Anka Kuşu ve mühimmat verin" diyorlarmış. İçişlerine bakan vezir bey, krallar kralından durmadan yardım isteyerek Sonsuzluk Ülkesi işine karışmalarını rica etmiş. Geziyorum. Uykum yok. Bir meleklerle bir de şeytanlara bakıyorum. Şeytanlar kayıp. Köye girmek isteyen, "münafık, bozguncu, vatan haini, komünist, onun bunun çocuğu gazeteciler" köye sokulmuyormuş. Tabii sokulmaz, oraları bir

MASALCI DEDE

tan kulağa bütün ülkeye yayılıyor-muş.

Dağ ilinin Yüksekayla ilçesinin Hileli Köyü'ne baskın düzenleyen Sonsuzluk Ülkesi savaşıcıları ile köy koruyucuları ve kolluk kuvvetleri arasında çıkan çatışmada bir savaşıcı şehit düşmüş, diğer taraftan da birçok ölü olduğu söyleniyormuş.

Petrol ilinin Enler ilçesi, Dövedöner Köyü'nde güvenlik güçleriyle Sonsuzluk Ülkesi savaşıcıları arasında çıkan çatışmada 5 Sonsuzluk Ülkesi savaşıcı şehit düşmüş, kolluk kuvvetleri kendi yaralı ve ölü sayısını saklamış. Ancak yöredeki askeri hastanelere Ankakuşları'yla bir çok ölü ve yaralı taşındığı söyleniyormuş.

Dağ ilinin Çukur ilçesinin Ceviz Köyü'ne gitmekte olan bir minibüsü çeviren Sonsuzluk Ülkesi savaşıcıları kimlik kontrolünden sonra iki işbirlikçiden birini öldürüp, köye yakın bir yere bırakmışlar.

Gümüşkapı ilinin Ova ilçesine bağlı Çal Köyü mevkiinde Sonsuzluk Ülkesi savaşıcılarıyla, özel yetiştirilmiş kolluk kuvvetleri arasında çıkan çatışmada 1 savaşıcı şehit olmuş, kolluk kuvvetleri'nden de çok sayıda ölü ve yaralı olduğu söyleniyormuş.

Hıms ilinin Nazlıdağı ilçesinin Eratlı bölgesinde özel kolluk kuvvetleri ve işbirlikçiler ile Sonsuzluk Ülkesi savaşıcıları arasında çıkan çatışmada 1 savaşıcı şehit düşmüş, 1 işbirlikçi öldürülmüş.

Bu bölgede çatışmalar aralıklarla devam ettiği köylülere söyleniyormuş.

Kedi ilinin Çatlak ilçesinde Peygamber Dağı mevkiinde Sonsuzluk Ülkesi savaşıcılarıyla işbirlikçiler arasında çıkan çatışmada 2 işbirlikçi ölmüş, 1 savaşıcı şehit düşmüş.

Bolgöl ilinin Eskisu bucağına baskın düzenleyen Sonsuzluk Ülkesi savaşıcıları 2 kişiyi yanlarına alarak sallana sallana gitmişler. Köylülere de, kolluk kuvvetleri'ne haber verin diye talimat bırakmışlar. Yanlarındaki Ankakuşları'na güvenen kolluk kuvvetleri, Sonsuzluk Ülkesi savaşıcılarıyla havadan ve karadan çatışmaya girmişler. Karataş mevkiinde yoğunlaşan çatışmada Sonsuzluk Ülkesi savaşıcıları, Ankakuşları'nun içindeki bir neferi öldürmüşler.

Dağ ilinin Şemzinan ilçesinin Kiran Köyü'ne gece baskın düzenleyen Sonsuzluk Ülkesi savaşıcıları 2 işbirlikçiyi öldürmüş.

Masal bu ya biz anlatalım onlar biçsinler. Sonsuzluk Ülkesi savaşıcıları gittikleri her köyde, **Kartkurti** diye bağımsız, birleşik ve özgür bir ülke kurmak istediklerini söylüyorlarmış. Bunun için de hiç bir fedakarlıktan kaçınmayacaklarını, yapılacak her türlü katliama ve teröre karşı toplu cezalandırma ve şiddet yöntemiyle karşılık vereceklerini gerekirse, kimyasal silahlara karşı ellerindeki kimyasal silahları kullanabileceklerini köylülere anlatıyorlarmış.

Bu söylevler ve yoğun çatışmalar arkasındaki askeri zaferlerden etkilenen 800-1000 dolayındaki köylü gencin Sonsuzluk Ülkesi savaşıcıların saflarına katıldığı söyleniyormuş.

Bizim köyde katliam var. Unutmayın sessiz kalan da suçludur. Bizim köyde isyan var. Masalımız bu kadar diyelim, iyi uykular demiyelim.

Arkadaşlar,

"Adı Yasaklanan Ülke"de çıkan şimşekler yayılıyor dünyaya dalga dalga. Ve "türlü tükenenler", bunun önüne set çekmeye çalışıyorlar. Bir türlü öğrenemediler, Halk Gerçeği'ni ve onun önünde hiçbir engelin duramayacağını, ama er veya geç bu gerçeklik onların sonunu getirecek.

Bu inançla çarpan yüreğimden, aynı tempoda çarpan bütün yüreklerle dostça selamlar.

**Benav
ODTÜ öğrencisi**

Değerli dostlar,

Gazetiniz Halk Gerçeği'nin her sayısını sabırsızlıkla beklerim. Çünkü en çok "Gençlere Masallar" köşenizi okuyanlardan birisiyim. Böyle olduğu için de Halk Gerçeği gazetesinin halkın gerçeği olduğundan hiç kuşku yoktur. Öyle ya, "Halk Gerçeği" olma iddiasında birçokları yazıp çizdiler, halen de çiziyorlar, yazıyorlar. Fakat, Sonsuzluk Ülkesi'nden "Gençlere Ma-

sallar" anlatmadıkları için veya sizin anlattığınız gibi masalları genç ruhlarımızı okşamadığı için, sizin masallarınız kadar hoş olmadıkları için, "halkın gerçeği bu olamaz" kanısına varıyoruz. Bende de bu fanatik yapı var işte, birisi Sonsuzluk Ülkesi'nden bana masallar anlatmadı mı pek güvenmiyorum. Belki de haklılığım var değil mi? Dostlar.

Dostlarıma saygılarım sonsuzdur.

**II. Abdülhamit sürgünlerinden
Haşim / Cenevre**

Saygıdeğer Halk Gerçeği mensupları,

Gazete çıkarmanın bu kadar zor olduğu koşullarda böyle bir gazete çıkardığınız için sizleri yürekten kutluyoruz.

Gazetenizi her yönüyle, her köşesiyle beğendik. Fakat hiçbir dergi ve gazetede bulunmayan Masalci Dede'nin Sonsuzluk Ülkesi masalları köşesini fazlasıyla sevdim. Biz halk olarak masallara alıştık. Çünkü biz, ma-

sallarla uyutulduk. Bizde, "Ciroka pir ü kale" meşhurdur. Fakat bizim, bizi uyutan masallara değil, bizi uyandıran masallara fazlasıyla ihtiyacımız var. Masalci Dede'nin masalları bizi uyandırıyor, bizi coşturuyor. Bizdeki isyan alevini körüklüyor.

Uzun masallar ve Türkiye'den haber ve yorumlarla çıkacak sayılarınızı dört gözle bekliyoruz. Selamlar, saygılar.

Salih DÜNDAR

Değerli dostlar,

Her yıl 1 Mayıs'ın kutlanması için fedakar insanlara gereksinim duyuluyor. Bu konuda, hiç tereddüt etmeden canlarını feda edecek insanlar çıkıyor. Bunlardan bir tanesi, polislin açtığı ateş sonucunda yaralanan Gülşay Beceren'in, dostlara gönderdiği mesaj:

"Değerli arkadaşlar. Beni merak etmeyin, benim sizden tek isteğim, mücadele devam edin."

Evet, bunlar bizler için büyük moral kaynağıdır.

Ben, Halk Gerçeği aracılığıyla şunu iletmek istiyorum: Açılan kampanyaya ben ve tüm arkadaşlarım katılacağız. Ayrıca, Halk Gerçeği'nin açtığı kampanya dolayısıyla, Halk Gerçeği'ni tebrik ediyorum. Faşizme karşı mücadelemizi yükseltmek için güçlü ve gur bir sesle haykıracağız.

**Tevfik ASLAN / Paris
Halk Gerçeği okuru**

Merhaba,

"Halk Gerçeği" gazetesini selamlıyoruz. Halklarımızın ortak sesi olan böyle bir gazetenin çıkması bizleri sevindirmiştir.

Sömürgecilik, bugün "Adı Yasaklanan Ülke"de gelişen ulusal kurtuluş mücadelesini ezme amacıyla tüm silahlarını kullanıyor. Kürt halkının bağımsızlık amacıyla her hareketini TC devleti baskı, zulüm ve katliamlarla bastırıyor. Dersim, Koçgiri, Zilan, Palu ve birçok katliamları gerçekleştiren sömürgecilik, bugün son kozlarını oynuyor. Bu amaçla, Alevilik olayın-

dan KHK'lara kadar birçok konuyu gündeme getirdi. KHK'larla sömürgecilik gelecekte yapabileceği bir soykırıma yasallık kazandırmaya çalışıyor. Bu konuda Türk halkı ve Türkiye devrimci hareketlerine önemli sorumluluklar düşüyor. Hayatın her alanında, "Olağanüstü Bölge"de direniş mücadelesinin önemi ve halkların kardeşliği düşüncesiyle mücadele etmek gerekiyor. Zindanlarda başlayan sese eşlik etmek ve sömürgeciliği teşhir etmek bizlerin insanlık borcudur. Bu amaçla tüm devrimci, demokrat, yurtsever ve ilericileri göreve çağırıyoruz.

Ö. DOĞAN

Sevgili Halk Gerçeği çalışanları,

Gazetemizin her sayısını kaçırmadan izliyorum, sevecen okuyorum. Yalnız kadın sorunlarına daha çok eğiliminizi rica ediyorum. Birlikte daha güzel bir Halk Gerçeği'ne ulaşabileceğimize inanıyorum. Sevgiler, saygılar.

**Selma ÖZBİR
İstanbul**

Ortadoğu**(Geçen sayımızdan devam)**

Özetlersek, dünya için dayanılmaz güç bir dengenin alanı olan Ortadoğu'da gerici yönetimlerin işi her geçen gün daha da zorlaşıyor. Bölgedeki devrimci güçlerin gelişmesinin yanında, dünya kamuoyu nezdinde meşruiyet sorununun eskisinden daha fazla gündemde olması ve bölgenin ABD tarafından yapılabilecek olası girişimler için prestij kaybettirici bir konuma gelmiş olması, herkesin kendi adına yapacağı denge hesaplarında daha hassas davranmasını zorunlu kılıyor. Dengenin odağı anlamındaki sorumluluk biraz da gönüllü olarak, Irak'a bırakılmak istenirken; diğer gerici yönetimler ise bu odağın ayağı olma konusunda bir eğilim içerisindedir.

**Ulusal mücadeleler,
namlunun ucundaki
özgürlük çiçekleri**

Önümüzdeki dönemde, bölgedeki gelişmelere damgasını eskisinden daha güçlü vuracak olan olgulardan birisi de, bir avuç özgür vatan toprağı için verilen mücadelelerdir. Bugünden yarıya Ortadoğu sorununun çözümüne merkezi öneme sahip olan bu hareketler Ortadoğu'nun özgürlük çiçekleridir ve Ortadoğu halklarına özgürlük, onların haklı savaşlarının zaferiyle gelecektir.

Yıllardır Ortadoğu'nun gündemini yaktığı bir biçimde işgal eden Filistin sorunu ve FKÖ, önümüzdeki dönemlerde yeni gelişmelere gebe. Son yıllarda radikalliğinden taviz verdiğik kendisine teslimiyet cephesinde dayanak noktaları arayan Yaser Arafat tavrı ve bununla birlikte, İsrail'in azgıma saldırılarına karşı sürmekte olan intifadın talepleri, devrimci güçler lehine sürece olan gelişmenin temel çelişkisidir. Arafat'ın teslimiyetçi tavrı, Filistin'deki radikal unsurların gelişimine olanak sağlamaktadır. Çünkü bu teslimiyetçi tavır, büyük bir çoğunluğu silahlı mücadeleden yana olan intifadaki Filistin halkının durumunla çelişki içerisindedir. Ama radikal islami güçler bu şanslarını önemli ölçüde yitirmişlerdir. Belli bir dönem gelişme sağlayacak bu güçlerin gelişimini engelleyici önemli nedenlerden biri taleplerinin FKÖ'nün bağımsız ve demokratik Filistin talebiyle uyumsuz olmasıdır. Şeriatçi devlet, FKÖ'nün demokratik Filistin talebine ters düşerken; diğer taraftan da bu örgütlenmelerin ideolojik dayanağı olan İran devriminin ABD karşıtı tavrında gösterdiği yalpalamaları. Bunlarla birlikte, islami örgütlerin gerici yönetimlerden, hatta zaman zaman İsrail ve Ürdün'den görmüş oldukları destek, alternatif bir hareket olma ilüzyonunu bozmuştur. Ve bu anlamda islami hareketlerin fonksiyonu daha çok, Arafat teslimiyetine karşı gelişme şansını yakalamış olan diğer radikal güçlerin gelişmesini geciktirme doğrultusunda olmuştur. Şimdi devrimci

Ortadoğu: Varolmanın dayanılmaz dengesi...

güçlerin gelişmesinin şansı eskisinden çok daha fazladır. Arafat ile ABD yönetimi arasındaki yakınlaşma sürerken intifadaki Filistin halkının kendisini kurtuluşa götüreceği devrimci kanallara akma eğilimi daha büyük bir hızla sürecektir.

Önümüzdeki dönem, denge arayışlarında gözönünde bulundurulması gereken bir diğer faktör de, Kürt ulusal hareketidir. Gerçi bu faktör geçmiş dönemlerde de hiçbir zaman unutulmuş değildir. İran-Irak savaşında bile bu hareketlerin serbestlik alanının genişleyeceği beklenirken, savaşın her iki cephesinde de Kürt hareketlerinin bastırılması sürdürülmüştür. İran askeri güçlerinin dörtte birinden fazlasını (200 bin asker) Kürtlerin yerleşim bölgelerinde tutmuş; 200 Kürt köyü için 400 karakol kurmuştur. Giderek birçok köy Kürt direnişçilerinin elinden alınmış, buradaki Kürtler Irak'taki boşaltılmış bölgelere çekilmek zorunda kalmışlardır.

Irak'ın savaş boyunca asker sayısı anlamındaki ihtiyaçları birçok askeri gücünü güneye yoğunlaştırmak zorunda bırakmış, bu anlamda Güney Kürdistan'da savaş boyunca Kürtler daha bir serbestlik alanı bulmuşlardır. Savaşa katılmak istemeyen asker kaçağı Kürtler bu dönemde Peşmergelerin katılması; fakat bu dönem boyunca savaş sonrasında kendilerine yönelecek baskıları göz önünde bulundurmayan Kürt örgütleri Saddam'ın saldırılarından ellerindeki birçok bölgeyi koruyamamışlardır. Savaşın hemen sonrasında Saddam vahşeti, Kürtlere yönelik Halepçe katliamı gerçekleştirilmiştir.

Kürt direnişinin uluslararası işbirliği içinde bir takım çabalar gündeme getirilmiş ve Kuzey Kürdistan'daki TKSP, İran KDP'si ve Suriye KDP'si ile FKÖ modeli bir koordinasyona gidilmeye çalışılmıştır.

PKK, Türkiye'nin sınır komşusu ülkelerle ilişkilerinde belirleyici bir faktör olma durumunu giderek güçlendirmektedir. Söz konusu ülkelerdeki yönetimler arasındaki çelişki de Kürt ulusal hareketi gündeme geldiğinde ortadan kalkmaktadır. 1984 sonunda Ankara ve Bağdat sınır bölgesinde eşgüdümli operasyonlar konusunda bir anlaşmaya varmışlardır. Bu anlaşmayla Irak yönetimi, Türkiye'ye kendi devlet sınırları içinde askeri hareket düzenleme izni vermiştir. Bu operasyonlarda NATO birliklerinin de kullanılabileceği üstü kapalı bir biçimde birçok kez belirtilmiştir. Yeni bir Bağdat Paketi her zaman gündem-

dedir.

Türkiye'nin liderlik hülyası

Arap dünyasına liderlik konusunda bir başka girişim de Türkiye tarafından eskiden beri gündemdedir. Ve her zaman olduğu gibi temkinli davranılmaktadır. Ortadoğu'da bugüne kadar ABD'nin çıkarlarını savunan Türkiye, son günlerde İsrail ile de ilişkilerini geliştirmeye başlamıştır. Sancılı işleyen bu süreçte sorun, burjuva basınının köşe yazarlarıca da sık sık işlenmekte, tavsiyelerle adeta yönetimin cesareti artırılmak istenmektedir.

Cumhuriyet köşe yazarı Ergun Balcı, 9 Nisan 1990 tarihli yazısında, Türkiye'nin İsrail'e karşı "kraldan fazla kralcı bir tutumla" yaklaşmamasını öneriyor. Türkiye'nin, Ortadoğu'nun gerici yönetimleriyle zaman zaman içine düştüğü uzlaşmazlıkların altında bu liderlik hülyaları yatıyor. Ama uzlaşmazlığın neden olduğu çelişkiler, Ortadoğu'daki devrimci güçler söz konusu olduğunda ortadan kalkabiliyor.

Ortadoğu'nun Türkiye için bir başka önemi, "ihracata yönelik sanayileşmesinde" pazar olmasından kaynaklanıyor. Özellikle Avrupa Topluluğu ile uyumsuzlukların arttığı son dönemde Arap dünyasını alternatif bir alan olarak düşünüyor. Odalar ve Borsalar Birliği yakın bir tarihte Türkiye'nin, Avrupa Topluluğu'na alternatif olarak, "Ortadoğu ve İslam ülkeleriyle ilişkiyi güçlendirmesi gerektiğini" yineledi.

ABD'ye göre de Türkiye, Ortadoğu'daki gelişmelere daha aktif katılmalıdır. Bu anlamda yeni bir "Bağdat Paketi" gündeme gelmektedir. Türkiye'nin daha aktif rol alma konusundaki tek endişesi, NATO'nun bu doğrultuda kendisine destek verip vermeyeceğidir.

Sadece askeri güç anlamında değil, burjuvazinin farklı siyasi fraksiyonlar içerisinde böyle bir girişimin meşruiyet sağlanması bakımından Türkiye için bu sorun önemli. Bundan dolayı ülkeye gelen NATO'nun yüksek ritübeli subaylarına hep bu soru soruluyor. Her ne kadar NATO kendisini destekleyeceğini söylüyor olsa da, NATO'nun bizzat kendi durumu güven vermeye yetmiyor. Çünkü dünya barışı konusunda sürdürülen görüşmeler ve Avrupa'nın silahsızlaştırılması projeleri NATO'nun geleceği konusunda Türkiye için belirsizlikler taşımaktadır.

Böyle bir manzara içerisinde Türkiye, Ortadoğu'daki güçler tarafından dikkatlice izlenmektedir. İsrail'e ge-

rek Yahudi göçü, gerekse su sorunundaki açık yakınlaşma Arap dünyasında hemen tepkiyle karşılanıyor ve protestolarla birlikte bir takım yaptırımların uygulanmasına yol açıyor. Eskiden beri ABD-Türkiye ilişkilerine vurgu yapan ve hatta ülkesinin 1986'da Amerikan uçaklarıyla bombalanmasından, uçakların Türkiye'deki üslerden kalktığı gerekçesiyle Türkiye'yi de sorumlu tutan Libya Devlet Başkanı Muammer Kaddafi, 6 Mayıs 1990'da, "Ülkemizdeki Amerikan üslerini kapatarak Amerika'nın askeri varlığına son verin" çağrısını yapıyordu. "Su sorununda Arap dünyasının çıkarlarını gözardı ettiği ve İsrail'e daha yakın ilişki kurma sürecine girdiği gerekçesiyle" de Libya, 18 Mayıs 1990'dan itibaren Türkiye ile ekonomik ilişkilerini askıya aldı. Türk firmalarının 7 milyar dolarlık taahhütü belirsizlik içine girmiş durumda.

Tüm bu gerginlikler yaşanırken Türkiye, sorunların ardındaki temel dinamikleri gözlerden uzak tutabilmek için, su sorununu öne çıkarıyor. Önce "terör"ü durdurmak için Suriye'ye yaptığı sulu tehditlerle su sorunu gündeme getiriliyor. Aslında bu tehditin Suriye için bir sorun olmaktan çok ötelere gidemeyeceğini Türkiye hükümeti de çok iyi biliyor. Çünkü Fırat'ın suyunu kesmesi halinde, ortaya çıkan su sorununun çözülmemeyecek bir sorun olmadığını biliyor. Suriye açısından sorunun kısa vadede olmasa da çözüm yolları açıktır. Ve bu konuda Suriye hükümeti hazırlıklarını sürdürmektedir. Son günlerde Asi Nehri üzerinde Humus ve Hama yakınlarında baraj yapma hazırlıklarıyla ilgili çalışmalarını hızlandıran Suriye, bununla ilgili olarak uluslararası bir ihaleyi de açmış durumda. Asi Nehri, Hatay'ın Altınözü ilçesi Karbeyaz mevkinden Türkiye topraklarına girer ve tarıma elverişli Amik Ovası'nı sulayarak Akdeniz'e dökülür. Yani söz konusu olan su gelecekte Türkiye için de sorun olabilir ve su dayatmacısı elle tutulur bir silah olmadığı gibi geri de tepelir.

Irak için bu sorun daha da az önemdedir. Çünkü Fırat'ın göl ve kanallarıyla Dicle ile birleştirip tarımsal kullanıma sokabiliyor. Zaten bu anlamdaki ihtiyacı da büyük ölçüde Dicle'den sağlamaktadır. Dicle ve Fırat'ın Şat-ül Arap olarak birleşerek Basra Körfezi'ne dökülen doğal hattı da Irak'ın tarım ve enerji için gerekli olan suyunu karşılıyor.

Mevcut gelişmeler, bölgenin ilerici güçlerinden çok işbirlikçi güçlerini

zorlamakta; onları zaman zaman yüzeysel de olsa politika değişiklikleri yapmak zorunda bırakmaktadır. Gazeteler bir takım yetkili ağzılarından İsrail'e su satılacağını yazmış olduğu halde, birkaç gün sonra Dışişleri Bakanlığı'ndan resmi açıklamalar yapılarak tüm bu haberler yalanlanmış ve şimdilik "rota değiştirilmiştir". Dışişleri Bakanlığı'nın konuyla ilgili açıklaması şöyle: "Arap dünyası pompalanan bu İsrail unsuruyla Türkiye'ye karşı kıskırtılmaya çalışılmıştır. Oysa Türkiye, ne İsrail'e su satışı için bir bağlantı ne de Sovyet Yahudilerinin transit geçişi konusunda olumlu bir tavır içindedir." (Hürriyet, 3 Haziran 1990)

Sonuç

Bölgedeki siyasal yapılaşma, başta Kürdistan ve Filistin ulusal sorunları olmak üzere, her ülkede toplumsal sorunları çözme temeline oturmakta, daha bölgesel ve gerçekçi olma yönünde, özellikle 1980'li yıllarda boyutlanan çeşitli siyasal sorunlar, bu temele bağlı olarak öncemi azaltıp çözümlene yollara girmektedir. ABD-SSCB ilişkilerinin yarattığı gelişmeler ve ABD'nin Türkiye-İsrail birleşmesini öne çıkarma çabaları bölgedeki bu süreci daha da hızlandıracaktır. Gerici ile gericiye karşı direnen ilerici, devrimci güçler biçimindeki ayrışma, Ortadoğu'da bundan böyle oluşacak yeni dengenin ve gelişmelerin temel belirleyicisi olacaktır.

Türkiye-İsrail açık birliğine karşı, Arap cephesinde birlik yönünde bir gelişme olması büyük bir ihtimaldir. Türkiye kamuoyuna karşı bu durum, basının da sık sık sözünü ettiği biçiminde, "Türkiye'ye karşı Arap Cephesi" denerek su sorunu gibi yüzeysel bir takım sorunlarla gündeme getirilmektedir. Doğal olarak bu birlik ABD emperyalizmine karşı mücadeleyi gündemine tutacak, bölgenin İsrail karşıtı güçleriyle ilişki içinde olmak isteyecektir. Her ne kadar Araplar arasında böyle bir birlik gelişmiş olsa da bu, teslimiyet ve direniş eğilimlerini içinde barındıran ve zaman zaman da ayrılıkları bağrında taşıyan bir birlik olacaktır. Çünkü yukarıda da belirttiğimiz gibi, Ortadoğu'da oluşacak yeni dengenin odağında, gerici güçler ile ilerici güçler arasındaki saflaşma olacaktır. Bölgede yaşananlar, bu saflaşmanın ilerici güçler lehine ve Ortadoğu halklarının ulusal ve ulusal bağımsızlık sorunlarının çözümüne yönelik bir gelişmenin eskisinden çok daha yoğun ve hızlı bir şekilde yaşanacağını ortaya koymaktadır. NATO ve ABD ile bugüne kadar ki ilişkileri bilinen Türkiye, bu saflaşma doğrultusunda tavır almak durumundadır. Hatta bu tavır zaman zaman, tüm Arap dünyasını karşısına alan bir konumda da seyredebilecektir. Bu anlamda, Ortadoğu'daki ilerici, devrimci güçlerin mücadelesi bakımından Türkiye'deki devrimci mücadelenin önemi her geçen gün daha da artacaktır.

Ağrı Eteklerindeki Ateş!..

(1930 Ağrı ayaklanması ve bastırılışı)

19-20 Haziran 1930 gecesi, 110 Kürt atlısının Zeylan ilçe merkezine baskınıyla başlayan "Ağrı Ayaklanması" nı o yılların bir dergisinden izleyelim. Kaynağımız haftalık "Resimli Uyanış" dergisi... Bu dergi, geçen yüzyılın sonlarından beri "Servet-i Fünun" adıyla yayınlanan, 1928 yılındaki "Harf İnkılabında" isim ve biçim değiştirerek "Resimli Uyanış" olan dergidir.

"Resimli Uyanış" dergisinin 10 Temmuz 1930 tarihli sayısındaki Ankara kaynaklı haber şöyleydi:

"Buraya gelen son malumata göre, Ağrı Dağındaki tenkil hareketimiz devam etmektedir. Saha etrafında teksif edilen tayyarelerimizin bombardımanları ve kütatımızın yürüyüşü önünde, şakiler mütemadiyen gitmekte ve çok telefata vermektedirler.

-2-

Emin Karaca'nın araştırması

● Hükümet tarafından "resmen tebliğ edilen" açıklamalardaki hava ve gazetelerdeki "Asiler imha edildi", "Temizlik başladı" "Zeylan deresindeki tamamen imha edildi" sevinç çığlıkları manşetlere rağmen Ağrı Ayaklanması, temmuz 1930 sonlarına gelindiğinde hâlâ sürüyordu...

● Basın bir yandan ayaklanmanın içyüzünü açıklamak uğruna bölük-pörçük değerlendirmelerle Kürt hareketinin geçmişi ve örgütlenmesi üzerine yayınlara girişirken, yeraltındaki Türkiye Komünist Partisi'nin illegal yayınlarında da Ağrı Ayaklanması üzerine kuramsal ağırlıklı yazılar çıkıyordu

Bunların buldukları ve askerlerimiz tarafından ihata edilmiş olan saha mütemadiyen küçülmekte, muhasara çemberi gittikçe daralmaktadır. Vaziyet tavazuzu doğru gidiyor. İlk güne kadar kat'i neticenin alınması yolundaki tedbirler tamamıyla inkişaf etmiş olacaktır. Alınan tedbir tam ve mükemmeldir. Bütün eşkıyanın tenkili kat'i edilmektedir."

Aynı tarihli derginin, bir başka sayfasında "Ağrı Hadisesi" başlıklı şöyle bir yazı yer alıyordu:

"Şarkta, bir takım asilleri ne olduğu belirsiz çapulcuların hudutlarımızı tecavüz etmekte ve hükümetin buna karşı şedit tedbirler itihaz eylemediği malumdur. Maalesef son vaziyet karşısında şakilerin İranlılar tarafından teslim edildikleri ve harici bazı kuvvetlerin bu hareketleri teşvik ettikleri kanaati hasıl olmuştur. Bu münasebetle Türkiye ve İran hükümetleri arasında notalar teati olmuştur."

"SİYASİ VE İRTİCAİ KIYAM HADİSESİ..."

17 Temmuz 1930 tarihli Resimli Uyanış'ta A.A. kaynaklı şu haber yer aldı:

"Ankara, 12, A.A. Resmen tebliğ olmuştur: İran hududundan 20 Haziran'da geçen kuvvetli çetelerin faaliyeti ve tahriki ile Zeylan nahiyesinde vukua gelen siyasi ve irticai mahiyetteki kıyam hadisesi hitam bulmuştur. Asiler, bu zaman zarfında Muradiye, Beyazıtağa, Patnos ve bilhassa Erciş merkezlerine taarruz etmişler ve kütat bulunmayan yerlerde, bizzat ahali cumhuriyeti müdafaa etmişler ve Erciş'in kahrmanlığı zikre şayandır. Anlaşıldığına göre kıyancılar jandarma ve askerinin bulunmadığını zannettikleri ve aşiretlerinin rüesası İran'da bulunan bu muntakayı intihap etmişler ve bilhassa Erciş'i ele geçirerek kıyama tevsi etmeyi umut etmişlerdir. Gerek İran ve Ağrı'daki elebaşların ve gerek dahile girenlerin ıfsatlarına halk, Cumhuriyete sadakat ile mukabele ettiğinden tahrikat Zeylan nahiyesine münhasır kalmıştır. Kanun dinlemeyen asilerin kanuna itaatlerinin temininin askeri kütata havale edilmesi zaruri bir hale geldiğinden tedip ve tenkil için kütat 5 Temmuz'da harekate başlamış ve 10 Temmuz akşamı asilerin tedip ve tenkili hitama erdirilmiştir. Haricîten ve dahilden olan asilerin yekünü 1500'ü geçiyordu. İran Halikanlı aşiretinden 20 kişinin Erciş'te ve 60 kişinin Zeylan'da maktuller arasında olduğu bildiriliyor. Pek çok rüesa ve eşkıya kâmilan imha edilmiş ve tahmine göre çetelerin az efradı İran'a kaçabilmiştir."

GAZETELER, GENELKURMAY BÜLTENİ HALİNE GELİYOR...

Ağrı Ayaklanması dönemin günlük gazetelerinin manşetlerinden temmuz 1930'dan itibaren artık inmiyordu... Hele Cumhuriyet gazetesinin manşetleri ve karikatürlerle de özellikle süslediği ayaklanma haberleri Genelkurmay Başkanlığı'nın adeta bülteni özelliğini taşıyordu. İşte bunlardan bazıları:

"Ağrı Dağı üzerindeki askeri hare-

"ŞARKTAKİ KÖYLÜ HAREKATI"

Ağrı Ayaklanması sırasında 6-7 yıldır yeraltına itilmiş bulunan Türkiye Komünist Partisi illegal örgütlenme ve yayım faaliyetini de sürdürüyordu. Yayınlarından birisi de TKP İstanbul Vilayet Komitesi'nin çıkardığı "Kızıl İstanbul" gazetesi idi. Haftalık yayınlanan Kızıl İstanbul gazetesinin 10 Temmuz 1930 tarihli sayısında Ağrı Ayaklanması üzerine bir yorum yazısı çıktı. "Şarktaki Köylü Harekâtı" başlıklı yorum yazısının imzası "Ahmet"ti... İşte Kızıl İstanbul'daki Ahmet imzalı yazıyla Türkiye Komünist Partisi'nin olaya bakışı:

KIZIL İSTANBUL

T . K . P

İstanbul Vilayet Komitesinin fikirlerini yayımlayan Haftalık Gazetedir

"Muhtelif nevde köylü hareketleri vardır. Teşkilatlı ve toplu olarak köylü hareketlerinin henüz başlamadığı bir devrede mevcut tiplerden birisi de eşkıya hareketidir. Her yerde ve bütünü bizim de memleketimizde bütün eşkıya köylülerdir. Bunlar köylerinde derebeylerin, yarı-derebeylerin esaret ve soygunundan, büyük çiftlik sahibi, zengin ağa, mürabahacı ve tüccarın amansız istismarına tâbi olarak çiftini çubuğunu kaybetmiş fakir köylülerdir.

Eşkıya hareketlerinin kuvvetlenmesi, köyde diferansiyasyon tesiriyle fakirliğin artması, açlığın çoğalmasıyla mütenasiben yürür, umumiyetle memlekette ve bilhassa köyde iktisadi güçlüklerin arttığı zamanlarda çoğalır.

Harp zamanlarında ve harpten sonra eşkıyalığın çok olması da bunu gösterir. İşte burjuvazinin isyan, eşkıya, dağı, bağı hareketi diye gösterdiği şeyler köylü hareketidir.

Küçük burjuvazinin ve bilhassa köylünün iktisadi müşkilat ve siyasi taziyet altında irticai tesiri altına düşmesi ihtimali kuvvetlidir ve netekim Türkiye'de umumiyetle böyle olmaktadır. Milli Kurtuluş harbi zamanında muhtelif vilayetlerdeki isyanlar, 1925 senesindeki Kürt isyanı hep bunlara delildir.

İşçi sınıfı ve onun pişdarı komünist fırkasının köylü hareketine rehberlik etmesi ve onu inkılâp yolunda sevk etmesi lazım ve zaruridir. Onun için Kürdistan'daki pederşahi ağır derebeylik ve yarı derebeylik münasebatının milyonlarca köylüyü altında bulundurduğu esaret boyunduruğu ve bunun tazyiki yetmişmiş gibi oradaki ağalarla, kapitalistliğe yüz tutmuş derebeyleriyle kaynaşmaya başlayan ve elele hareket eden Kemalist burjuvazi Kürdistan'ı bir müstemleke halinde kullanmakta ve onun kanununu emmektedir. Milli ekalliyetlere karşı Kemalistlerin takip ettiği bugünkü tazyikkâr aksi-inkılâpçı siyaseti de buna inzimam edince, Kürdistan köylülerinin kaç kalı bir istismar altında bulundurulduğu meydana çıkar.

Vilayet-i Şarkiyenin iktisaden geri kalışı ve sanayiinin hemen hemen olmayışı yüzünden Kürt fukarasının her zaman oradaki irticai, hilafetçiliğin ve emperyalizmin tesiri altında kalmış olduklarını biliyoruz. Bugün de, Kürt fukarası bizzat kendi menafinin aleyhine mürtecilerin maşası rolünü oynamaktadır.

Devlet kuvvetleriyle, ordu ve jandarmalarla esasen mevcut tazyik kaç kat artırılırsa artırılın bu gibi harekâta ne Kürdistan'da ne de başka yerlerde nihayet vermek Kemalist diktatöresi için gayri-i kabilidir.

Oradaki derebeylerin ve büyük arazi sahiplerinin zulüm ve istismarına nihayet vermek ve ellerindeki toprakları ve vesail-i istihsalıyeyi müsadere ederek fakir ve topraksız köylüye bilâ-bedel dağıtmalıdır. Ondan başka burjuva demokratik inkılâbının en mühim meselelerinden biri olan milli meselenin de halledilmesi icap eder.

Fakat bütün bunlar, emperyalizmin önünde boyun eğmeye ve şehirde mürteci büyük burjuvazi ile ve köyde ağalar ve derebeyleri ile kaynaşmaya başlayan Kemalist burjuvazinin bütün bu meseleleri halletmesine imkan yoktur. Ancak diğer birçok işlerle beraber bu iki mühim ve ana meseleyi de, Türkiye amele ve köylü hükümeti halledecektir. İşte biz Komünistler bu şiar altında köylüyü kendi tarafımıza çekmeye, inkılâpçılaştırarak ettiği mücadelenin hakiki düşmanlarına karşı olmasını ve en müvafik şekilde idaresine gayret etmeliyiz."

kütümüz inkişaf ediyor. Eşkıya hareketinin tıpkı askeri istihzarata uygun bir şekilde tertip ve o suretle idare edildiği anlaşılmaktadır." (Cumhuriyet, 6 Temmuz 1930)

Cumhuriyet'in bu manşet haberinin ortasında öfkeli bir karikatür yer alıyordu: Demirden bir yumruk temsili olarak çizilmiş Kürtlerin tepesindeydi...

"Tenkil hareketi sür'atle ilerliyor / Tenkil hareketi başladı / Takibat muntazam bir program dahilinde sür'atle ilerliyor." (Cumhuriyet, 7 Temmuz 1930)

Bu manşet haberin ortasında da ayaklanma bölgesinin haritası ve üzerinde bir uçak resmi yer alıyordu...

"Asiler 5 günde imha edildi / Temizlik başladı / Zeylan deresindeki tamamen imha edildi / Bunlardan tek bir kişi kurtulmamıştır. Ağrı'da hareket devam ediyor." (Cumhuriyet, 13 Temmuz 1930)

"Ağrıdaki ihata edildi - Ağrıdaki hareketi - Tayyarelerimizin üç saatlik bombardımanı - Şakiler müthiş bir

panik halinde koçuklara iltica ediyorlar - Salih Paşa dün Karaköse'den hareket etti... Karaköse, 16 (Hu. Mu.) - Kolordu kumandanı Salih Paşa bu sabah hareket sahasına hareket etti. Saat beşte Karaköse'den ayrılan paşayı tayyare filomuz teşyi etmiştir. Tayyarelerimiz oradan Ağrı zirveleri üzerinde uçmuşlar 6000 metreden 2000 metroya kadar inerek derhal bombardımana başlamışlardır. İlk bombanın düşmesi eşkıya arasında müthiş bir panik yapmış, mel'unlar şeryat ve şigan koparak kertenkeleler gibi içinde yaşadıkları kovuklara iltica etmişlerdir. Tayyarelerin ateşi karşısında çaresiz kalanlar beyaz bayrak göstererek teslim olacaklarını bildirmek istemişlerdir. Hava bombardımanı 3 saat bilfişla devam etmiştir." (Cumhuriyet, 17 Temmuz 1930)

GELECEK SAYIDA: DİPLOMASİ DEVREYE GİRİYOR

AĞRI AYAKLANMASININ ARDINDAKİ ÖRGÜT: HOYBUN

Hoybun
Çıkatavilatı Kürda

Nizamnamei Umumi
ve
Peymarı Milli

Sertivek
1928

Hoybun Cemiyeti Tüzüğü'nün kapağı

karşılıklı bir bildiri savaşına sahne oldu. Hükümet genel bir af ilanıyla savaşan Kürtleri silahlarını bırakmaya çağırırken, Hoybun Cemiyeti de silahlı Kürtleri bu affa kanmamaya davet ediyordu. 1929 yılından itibaren Hükümet askeri zinciri gittikçe daraltarak genel bir saldırı hazırlığı içine girdi. Bu durum artık ünlü Ağrı Ayaklanması'nın habercisiydi...

Yandaki sütunlarda; iki sayıdır başladığı 19-20 Haziran 1930'dan Temmuz 1930 sonlarına dek gelişme süreçlerini anlattığımız Ağrı Ayaklanması'nın genel komutası Hoybun Cemiyeti'ndeydi... Ve bu ayaklanmanın üç önderi de: İbrahim Huske, Telli Paşa, İhsan Nuri Paşa ve Zilan Bey'di. Bu üç önderin ardından gelen şu kişiler de önderlerin arasında sayılabilir: Ferzendi Bey, Adevi Aziz, Taceddin, Kamil Malhor, Yusuf Redkini, Mustafa Kelo, takma adı Veli olan Divane Hase Sori...

HOYBUN CEMİYETİ'NİN TÜZÜĞÜ

1927'de toplanan Kürt Kongresi kararıyla kurulan Hoybun Cemiyeti'nin tüzüğündeki amaç ve cemiyete giriş şartları şöyleydi:

MAKSAT:

1- 1927 senesi teşrin evvelimin beşinci günü in'ikat eden birinci Kürt Kongresi'nin kararıyla ve Hoybun namile milli bir Kürt Cemiyeti teşekkül etmiştir.

2- Cemiyetin maksadı, Türkiye boyunduruğu altında bulunun Kürdistan ve Kürtlerin tahlisi ve hududu tabiiye ve milliyesi dahilinde bir Kürdistan müstakilesinin teşkilidir.

3- Bu gayeye vusul için cemiyet bilumun Kürtleri etrafına toplayacak ve menafii mütakabile esasatı dairesinde her türlü anasır ile münesebata girişecektir.

ŞERAHİ DUHUL

4- Kürt peymarı millisini ve işbu nizamname ahkâmını kabul ve mufadile amil olmağı taahhüt eden her Kürt Hoybun Cemiyetine dahil olabilir.

Her fert cemiyete hini duhulünde bir duhuliyeye verecek ve aylık bir taahhütte bulunacaktır.

5- Cemiyete dahil olacak her fert berveçhi ati yemin ve selahiyettar bir heyet tarafından tahlif olunur. Resen teşkilat icrasına memur cemiyet muahhasları cemiyete ithal edecekleri kimselere işbu yemin suretini taahhütname şeklinde yazdırarak imza ettirirler:

"Cemiyetin itai emre selahiyattar bilumun eşhas ve heyetlerinden nerede ve ne zaman olursa olsun telakki edeceğim bilcümle evamiri hatta hayatım pahasına bilâ itiraz aynen ve harfiyen ifa edeceğime şimdye kadar mensup bulunduğum cemiyetlerden ve şahsi içtihatlarımdan tamamen feregat ile maksadı millinin istihsalı uğruna münhasıran Hoybun Cemiyeti'nin içtihadını taşıyacağıma,

Elimde bulunan ve bulunacak olan bütün vesaiti ve teşkilatı bu cemiyetin emrine amade bulduracağıma ve bu cemiyetin emrî muvafakatı olmadıkça reyî hodumla ne cemiyet namına ne de şahsan hiçbir teşebbüste bulunmayacağıma,

Cemiyet azası olmak itibarıyla umumen ve bana edilecek vazifeler itibarıyla hususen vakif olacağım esranı işa etmeyeceğime ve bu esranın işfasi ve cemiyetin evamirine her ne suretle olursa olsun ademî inkiyadım halinde hakkımda tertip edilecek her türlü mücazata razı olacağıma ve emrolunduğu halde işbu cezayı şahsım üzerinde bizzat icra edeceğime şeref ve namusum üzerine yemin ederim: Vallah Billah."

15-16 Haziran ve işçi sınıfının edebiyattaki yeri

Türkiye'de 19. yüzyılın sonlarına doğru emeklemeye başlayan işçi sınıfı, yüzyılı aşan tarihiyle gittikçe ivme kazanan bir mücadele seyri izledi. Bilimsel araştırmalar ve politik yazın başta olmak üzere, bu gelişim çizgisini yakından izleyebiliyoruz. Ancak, edebiyat alanında yaşanan ise henüz Türkiye'de işçi sınıfının keşfedilmediği olarak tanımlanabilir. Sanat "nesnel gerçekliğin tekrar üretimi" ise, edebiyatçılarımızın nesnel gerçekliği neden görmedikleri veya gözdürdükleri ilginç bir konu. Bu yazıdaki tartışma konumuz, bu değil. Daha çok, cılız da olsa edebiyata konu olmuş işçi sınıfını izlemeye çalışacağız.

Yıl 1873. Tersane işçileri Türkiye işçi sınıfının tarihindeki ilk yaygın eylemleri gerçekleştirenler. Aynı tarihte edebiyat tarihçileri tarafından ilk Türk romanı olarak saptanan eser yazılmıştır. Sami Paşazade Sezai'nin "Taaşuk-ı Talat ve Fitnat" romanıdır bu. Böylece ilk roman çalışmaları daha en başından işçi sınıfından ayrı bir yörünge edinir kendisine. 1965-1932 yılları arasında yaşayan Ahmet Rasim, halk diline yakınlığı ve büyük kentin (sadece İstanbul'un aşlında) toplumsal yaşamını gerçekçi bir gözlemle anlatan yazar olarak kabul edilir. Ancak beğenilen bu yönlerine rağmen, dilinin sadeliği gibi, genel bir halk vardır Ahmet Rasim'in eser-

lerinde. İşçi sınıfının en yoğun eylemleri gerçekleştirdiği İstanbul kentini anlatan yazar, işçi sınıfını eserlerine sokmaz. Bu genellemeyi Hüseyin Rahmi Gürpınar ve Reşat Nuri Güntekin'e kadar uzatabiliriz.

1927 yılında Mahmut Yesari "Çul-luk" romanında işçileri anlatır ve ilk adım atılmış olur. Ancak işçi sınıfını politik bir bilinçle romanlarına konu edinen ilk Türk yazarı Reşat Enis'tir. Reşat Enis, sosyalist bir perspektifle ele aldığı konuları, sadece eleştirmekle ve sergilemekle yetinmez, okuyucuyu belirli bir tavır almaya yönlendirir. Bu arada Yakup Kadri ile başlayan köy gerçeğini anlatan romanlar Fakir Baykurt, Yaşar Kemal gibi yazarlarla farklı politik çizgilerde devam eder.

Sıradan insanın, yaşamını ekonomik-politik çelişkiler içinde irdeleyen Orhan Kemal, 1950'li yıllardan itibaren sanayi proletaryasının yaşamını sergiler eserlerinde. Çok partili dönem, yabancı sermayenin ülkeye girişi, Marshall yardımı ve köyden kente göç. O dönem edebiyatçıları, özellikle bu göç ve sonrası ortaya çıkan geçekonda sürecini uzaktan da olsa izlemeye başlarlar. Bu göçle birlikte şehirlerde gelişmeye başlayan proletarya ise henüz hak ettiği yeri alamaz edebiyatta.

1970'lere kadarki süreç, edebiyat alanında işçi sınıfının yoksulluğunun,

acılarının eleştirel bir dille aktarılması dönemidir. Henüz net bir politik bilinçle sınıfın irdelenmesine ve gidererek sosyalist gerçekçilik anlamında bakış açlarına rastlanmaz. Oysa işçi sınıfı bu yıllara gelirken hem nitel hem de nicel bir gelişim sağlamış durumdadır. Sosyalizmle tanışma ve yaygın sendikal hareketle sosyalist bilincin buluşması kitlesel direnişleri gündeme getirir. Yükselen sınıf hareketi edebiyatla sosyalist gerçekçilik temelindeki ilk buluşmalarını bu dönemde gerçekleştirir. Haşmet Zeybek'in "Alpagut Olayı" gibi oyunlarla, sonraları Sermet Çağan gibi tiyatro sanatçıları ve Oktay Arayıcı bu dönemde özellikle tiyatro yazımında ve sanatında önemli adımlar atarlar.

Ancak bu dönemin en öne çıkan yazarlarından biri hiç kuşkusuz Vasıf Öngören'dir. *Yazarm "Zengin Mutfağı"* oyunu tamamen 15-16 Haziran direnişi ve büyük sermayenin yurt dışına kaçışı zeminine oturtulmuştur. Oyunda geçen olaylar burjuvazinin deyimiyile "işçi sınıfının ihtilal provasının" geldiği düzeyi yansıtır. İşçiler bir sınıf olarak ve devrimci mücadele içinde (ve önünde) sergilenir. İşçi sınıfının karşısında tekelci burjuvazinin ve onun faşist güçlerinin tavır sınıfsal zemine aktarılır.

12 Eylül sonrası "Eylülüst" yazarların küfür edebiyatı, yaşanan direnişi ve yükselen sınıf mücadelesini olma-

zalandırılması ve olayların basına yansımaları bir rahatlama yarattı mı seyircide acaba? Çünkü *kötüler öldü, iyiler kazandı* gibi klasik bir bitiş var filmin. Ancak bence böyle bir rahatlama yaşamıyor seyirciye. Çünkü film bir ayrıntıyı sergiledi. Süregelen mücadeleye kısa bir gözetişin filmiydi. Ancak arka planda izlediğimiz, zenci halkın kurtuluş mücadelesi hâlâ sürüyor. Biten sadece filmde. Kavga devam ediyor.

"Edebiyat-ı Cedide'nin Felsefesi"

Bu haftaki kitap köşemizde gazetemiz yazarlarından **Emin Karaca'nın** bir incelemesi yer alıyor. **Gerçek Sanat Yayınları** tarafından çıkan **Edebiyat-ı Cedide'nin Felsefesi** adlı kitap, (Ekim 1989, 80 sayfa) Türkiye devrimci hareketinin önde gelen teorisyen ve eylem adamlarından olan **Doktor Hikmet Kıvılcımlı'nın** edebiyat üzerine yazılarını içeriyor. 1902-1971 yılları arasında yaşayan Doktor Hikmet Kıvılcımlı, tutarlı bir komünist olarak uzun yıllar devrimci mücadelenin içinde yer almış, aynı zamanda teorik eserleriyle devrimci düşüncüyü etkilemiştir. Ancak bu kitap, onun çok yönlü teorik açılımının bir başka noktasını açığa çıkarıyor. Osmanlı döneminin son yıllarına damgasını vuran **Edebiyat-ı Cedide** akımına Marksist eleştiri tekniğiyle yaklaşan Kıvılcımlı, bu konudaki eleştirilerini "**Edebiyat-ı Cedide'nin Otopsisi**" kitabında toplamıştı. Kitaplaştırdığı eleştirilerin dışında kalan bölümü, 1937-1938 yıllarında "**Her Ay**" dergisinde yayımlanmıştı...

Kitabın yazarı Emin Karaca, "**Her Ay**" dergisinde kalan bu yazıları derleyip günümüze getirerek bu anlamda da son derece önemli bir çalışma gerçekleştiriyor. Hafızasız bir toplum olan ülkemizde bu tür çalışmaların önemi çok büyük kuşkusuz. Ayrıca ısrarla unutulmaya çalışılan geçmişimiz de göz önüne alındığında, "Edebiyat-

biliyoruz. Böylesine direnişleri yaratan işçi sınıfının, edebiyatımızda hak ettiği yeri alamaması konusunda son söz olarak şunu söylemek gerek:

Bu edebiyatçılarımız her şeyden önce kendilerini besleyen ve üretkenliklerini yönlendiren sınıf ve katmanların özelliklerine göre davranmış ve konu olarak da bu çevreleri eserlerine katmıştır. Diğer yandan, kaybedecekleri çok şeylerin olması bu kesimi işçi sınıfı mücadelesinden uzak durmalarına yol açmıştır. İşçi sınıfının edebiyatını yaratma görevi ise, "kaybedecek şeyleri" olmayan yazarlara düşüyor.

HİKMET KIVILCIMLI

EDEBİYAT-I CEDİDENİN
FELSEFESİ

"Edebiyat-ı Cedide'nin Felsefesi" adını taşıyan kitabın önemini bir kez daha anlayabiliriz.

"Edebiyat-ı Cedide'nin en güzel görüşlerinde göze çarpan özellikler: Rumuzlu hülyalar, bireysel aşk ideali, bedbinlik, tasavvuf, reybilik denilen septisizm, tevekkül, realite korkusu ve ilh...dur" diye tanımladığı akımı Kıvılcımlı, ayrıntılı bir incelemeden geçirmiş. Emin Karaca'nın kitabın başına ve sonuna eklediği Dr. Hikmet Kıvılcımlı'nın yaşam öyküsü ve eserlerinin dökümü, ayrıca "Edebiyat-ı Cedide" eleştirilerinin başlattığı polemiklerle ilgili açıklamaları, konuyu daha da anlaşılır kılmış...

Misak-ı Milli'yle sınırlı kafalar, kocaman taşlar olarak eklekte kalır..

Kürt kültürü, anası mı sayılır babası mı -bu gibi şeyleri önemseyenlerin sorunu- ama Türkiye sanatının kimliğinde de bu ada yasak konmuş.

Birinci derecede sanık, kendini marksist sanan sanatçılardır.

BERESİ SEFİLLİK

İlk kurşundur
Benliğe sıkılan
Ötesi düşmana

Serzeniştir
Duyulan korkunun
Kalkandır yalnızlık
Beresi sefillik

Sanık sandaleti
İdama mahkum
Gedeli
Yalnızlık

Metin ÇIYAYI
8.4.1990

Kuru Beyaz Bir Mevsim

A dry white season

Yönetmen: Euzhan Palcy
Oynayanlar: Donald Sutherland -
Marlon Brando
Sinemalar: Beyoğlu/Beyoğlu

Bango! İntifada! Serihildan!..

Bu film, dünyanın en kanlı oyunlarına sahne olan Güney Afrika Cumhuriyeti'nden kısa bir kesit sunuyor. Bir beyaz okulundaki tarih öğretmeni, nişanlı kıza, o okulda eğitim gören oğlu, eşi ve güzel bahçeli eviyle mutlu bir yaşam sürmekteydi. Öğretmen ve ailesi kendi dünyalarında mutlu bir yaşam sürmekteydi, İngiltere'de veya Hollanda'da olsalardı. Ancak bu aile Afrika'da doğan beyazlardı ve Güney Afrika Cumhuriyeti'nde yaşamaktadırlar. Mutlulukları, zenci bahçıvanlarının oğlu bir mitingde gözaltına alınca bozulur. Önce, sessiz bir gölge gibi beyazların hizmetini gören zencilerin bir kimliğini fark eder öğretmen. O güne kadar kör olan gözlerinin açıldığını hisseder. Kör bir halkın gözlerinin açılması için olayla daha fazla ilgilenmesi gerektiğini düşünür. Artık evinin hemen dışında yaşanan kanlı oyunlar bu kez bahçesinin sınırlarını aşarak odasına kadar girer. Öğretmen önce rastgele katıldığı ve seyircisi olduğu bu kanlı işleyiş, sonraları bilinçli bir tercihe tavır alır. Öğretmenin bu tercihi onun beyaz çevresi tarafından dışlanmasını getirir; ancak bu kez etrafında ulusal kurtuluş mücadelesi veren zencilerin birliği vardır.

Film, Afrika'nın görkemli doğasını ve zenci halkın ritim dolu yaşamını canlı bir dille sergiliyor. Sözlere gerek kalmadan, beyaz sömürgecilerle, ezilen zenci halkın uzlaşmaz çelişkisini hissediyoruz. Ve özellikle zenci müziğinin anlamlı katkısıyla canlandırılan miting sahneleri unutulmaz güzellikte. Ancak film başladıktan sonra yavaş yavaş bir rahatsızlık sarıyor insanı. Her şey çok tanıdık. Aydın olma sorumluluğuyla harekete geçen öğretmenden başlayarak, sömürgecilerle karşı direnen halk, terörü meşrulaştıran bir devlet ve işkenceciler (O kadar tanıdık ki, Co adlı köpeğiyle ve bir cezaevinde yaptığı işken-

celerle tanıştığımız, yakın zamanda otobüste cezalandırılan binbaşı gibi.) hep bir şeyleri çağırıyor. Gittikçe şaşırıyoruz. Bu yaşananları biz de bir yerlerden biliyoruz sanki. Olaylar taa Afrika'da değil de hemen yanımızda geçiyor gibi. Biz bu benzerliği çözemedik. (!) Belki sizler çözebilirsiniz bunu. Bir iki örnek verelim. Ancak bizim örneklerimizle yetinmeyin ve filmi mutlaka izleyin.

Zenci bahçıvanın oğlu Jonhattan beyazların eğitim politikalarını protesto için bir mitingde katılacaktır. Bu mitingde ilgili babasına şu açıklamayı yapar: "Bizleri yerli dille eğitime zorluyorlar. Ancak, kendi dilimizde aldığımız bu eğitimin sonucu, yine beyazların madeninde köle olarak çalıştıracağız." Fark ettiniz mi? Son zamanlarda manşetlerde sık sık gördüğümüz "kültürel özerklik" laflarına ne kadar benziyor. Güney Afrika Cumhuriyeti'nin zenci halkı kültürel olarak özerk, ama hâlâ sömürülüyor. İlginc değil mi? Jonhattan mitingde katılır. Beyaz polisler, mitingde katılan öncülerini seçerek öldürürler. (Hayır, trafik polisi üniformasıyla değil, bizzat kendi üniformalarıyla.) Kaçışan öğrenciler arasında tesadüfen giren 4-5 yaşlarındaki bir kız çocuğunu ise zevk için öldürürler. (Son intifada da öldürülen 9 yaşındaki Abidin Tuncer gibi mi?) Ve Jonhattan'ın gözaltında "kayboluşu".

Düşünce suçlularını sorgulamak için oluşturulan "Özel Bölüm" binasından sık sık "aillayarak" (!) ithihar eden insanlar. Jonhattan'ın şubenin, pardon özel bölümün penceresinden atlayarak intihar ettiği yolu açıklamalar.

Benzerlikler sadece bunlar değil, dağınık yaşayan zenci halkı bir arada tutmak için oluşturulan yeni yerleşim yerleri ve buralarda yaşanan akıl almaz baskılar... Devam etmemize gerek yok sanırım.

Filmin unutulmaz yönlerinden biri de, zenci haklarını savunan beyaz avukat rolüyle Marlon Brando. Öğretmenin ısrarları sonucu Jonhattan ile ilgili davayı alan bu avukatın yaptığı açıklama da bizlere çok tanıdık. Şöyle der avukat: "Ben böyle davaları almak istemiyorum, çünkü ne zaman zencilerle ilgili bir dava kazansam, hemen yasayı değiştirirler!" Sürekli bir karamameler egemenliği sürer sanki ora'larda da!..

Filmin sonunda işkencecilerin ce-

zalandırılması ve olayların basına yansımaları bir rahatlama yarattı mı seyircide acaba? Çünkü *kötüler öldü, iyiler kazandı* gibi klasik bir bitiş var filmin. Ancak bence böyle bir rahatlama yaşamıyor seyirciye. Çünkü film bir ayrıntıyı sergiledi. Süregelen mücadeleye kısa bir gözetişin filmiydi. Ancak arka planda izlediğimiz, zenci halkın kurtuluş mücadelesi hâlâ sürüyor. Biten sadece filmde. Kavga devam ediyor.

Bizler sıradan seyircisi olduğumuz vahşetin sürdüğünü bile bile tavır almak için, cesetlerin bahçemizin duvarlarını aşmasını mı bekleyeceğiz!

MAHPUS PENCERESİ

Gün batımında
Bir demet gün ışığı
Vururken mahpus penceresine

şimdi
sevda'sı büyük
işgal edilmiş
nazlı ülkemde

Dost geceler
Ay ışığı
altın sarısı
buğday başaklı

Harran Ovası
Göçer obaları

Botan

Baştan başa
Mavzer sürülür

Kavga yüklüdür

Şimdi
Nergiz kokulu
Sevgilimin saçları tar-u mar
Kesk ü sor ü zer giyinmiş
Oba kıza Bôriyan

Ben

gün batımında
bir demet gün ışığı
vururken mahpus penceresine
oturmuşum ranzamda

Boynum ölümler yaftası
Ayağında pranga

ellerimde zincir kokusu

Bir ömür sürer
tutsaklığımı

Yeni bir isyanın eşliğindeyim

Eskişehir Mahpusunda

Sait ÜCLÜ
Eskişehir Cezaevi Mayıs 89